

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
STRATEGINIO VALDYMO IR POLITIKOS FAKULTETO
APLINKOS POLITIKOS IR VALDYMO KATEDRA

RIMANTĖ URBONAITĖ
(APLINKOS APSAUGOS POLITIKA IR ADMINISTRAVIMAS)

**ŽEMĖS NAUDOJIMO PERSPEKTYVŲ PLANAVIMAS RENGiant KLAIPĖDOS
APSKRITIES ADMINISTRACINIŲ TERITORIJŲ BENDRUOSIUS PLANUS**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
doc. dr. Pranas Aleknavičius

Vilnius, 2009

TURINYS

IVADAS.....	3
1. BENDRŲJŲ PLANŲ RENGIMO METODINIS PAGRINDAS.....	6
1.1. Teritorijų planavimo tikslas ir uždaviniai.....	6
1.2. Teritorijų planavimo dokumentų rengimo procedūros.....	9
1.3. Gamtinio karkaso projektavimo reikalavimai.....	12
1.4. Urbanistinio karkaso projektavimo reikalavimai.....	15
1.5. Žemės ūkio naudmenų ir miškų tvarkymo reikalavimai	16
2. KLAIPĖDOS APSKRITIES BENDROJO PLANO SPRENDINIŲ ANALIZĖ	20
2.1. Esamos būklės abibūdinimas	20
2.2. Žemės fondo sudėtis.....	23
2.3. Žemės ūkio gamybos rodikliai.....	26
2.4. Sprendinių detalizavimas.....	28
2.5. Žemės ūkio paskirties teritorijų naudojimo perspektyvos	30
2.6. Miškų ir saugomų teritorijų planavimas	35
2.7. Žemės naudojimo planuojami pokyčiai.....	39
3. ŽEMĖS NAUDOJIMO PROBLEMŲ ANALIZĖ	42
3.1. Tyrimo metodologija.....	42
3.2. Žemę administruojančių specialistų apklausos analizės duomenys	43
IŠVADOS.....	49
REKOMENDACIJOS IR PASIŪLYMAI	50
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	51
SANTRAUKA.....	54
SUMMARY	55
PRIEDAI	56

IVADAS

Siekdamos darnios plėtros ir reguliuodamos žmonių ūkinę veiklą valstybė bei visuomenė, kaip priemonę pasitelkia teritorijų planavimą. LR teritorijų planavimo įstatyme teritorijų planavimas apibrėžtas, kaip nustatyta procedūra teritorijų vystymo bendrajai erdvinei koncepcijai, žemės naudojimo prioritetams, aplinkosaugos, paminklosaugos ir kitoms sąlygoms nustatyti, žemės, miško ir vandens naudmenų, gyvenamųjų vietovių, gamybos bei infrastruktūros sistemai formuoti, gyventojų užimtumui reguliuoti, fizinių ir juridinių asmenų veiklos plėtojimo teisėms teritorijoje nustatyti [4].

Teritorijų planavimui yra keliama įvairūs tikslai: subalansuoti LR teritorijos raidą; formuoti pilnavertę, sveiką gyvenamąją aplinką; formuoti gyvenamųjų vietovių infrastruktūrą; nustatyti teritorijas įvairių sričių veiklos plėtrai; saugoti, racionaliai naudoti ir atkurti gamtos išteklius; palaikyti ekologinę pusiausvyrą arba ją atkurti; suderinti įvairių asmenų ir jų grupių interesus dėl teritorijos naudojimo ir veiklos šiose teritorijose plėtojimo sąlygų. Visus tikslus siekiama suderinti, kad būtų sudarytos sąlygos ekonomikai vystyti ir kartu būtų išsaugota aplinkos kokybė, kraštovaizdis, atkurta ekologinė pusiausvyrą ir pan. [15].

Nustačius konkrečių teritorijų tikslus, būtina atsižvelgti į jų ypatumus (geografinę padėtį, geologines sąlygas, sukultūrinimo laipsnį, užstatymo tankį ir kt.), urbanistikos, architektūros, techninius, gamtosaugos, paminklosaugos ir kitus reikalavimus, žemės ir kito nekilnojamojo turto savininkų teises, valstybės saugumo ir gynybos poreikius [17]. Rengiami teritorijų planavimo dokumentai (bendrieji, specialieji ir detalieji planai) įpareigoja žemės savininkus ir naudotojus vykdyti visuomenės požiūriu naudingą veiklą ir kartu sudaro šios veiklos teisinės prielaidas. Planiniai dokumentai nustato nekilnojamojo turto objektų apimtį, vietą, naudojimo sąlygas, veiklos pobūdį ir kitus specifinius reikalavimus, būdingus tai teritorijai. Vadovaujantis LR teritorijų planavimo įstatymu, bendrasis planas – tai teritorijų kompleksinio planavimo dokumentas, kuriame nustatyta planuojamos teritorijos vystymo erdvinė koncepcija ir teritorijos naudojimo bei apsaugos principai [4].

Šiuo metu ekonominiu požiūriu vienas iš sparčiausiai ir sėkmingiausiai besivystančių Lietuvos regionų yra Klaipėdos apskrities teritorija. Šią teritoriją ir toliau ketinama plėtoti kaip vieną stambiausių ir turinčių didžiausią plėtros potencialą Lietuvos ekonominės plėtros centrą. Atliekant ilgalaikių statinių išdėstymo ir teritorijos tvarkymo planavimą tam tikram laikotarpiui, įvertinama veiksnių visuma ir surandamas tinkamiausias variantas, leidžiantis racionaliai naudoti gamtos išteklius, formuoti kultūrinį kraštovaizdį bei efektyviausiai plėtoti gamybą. Tačiau suplanavus teritorijas per tam tikrą laiką, kad pagerinti žemės naudojimą, susiduriama su planų įgyvendinamumo problemomis, kuomet gali būti nepakankamai numatytos įgyvendinimui

būtinų priemonės, o planuojamos žemės naudojimo perspektyvos gali būti nepakankamai motyvuotos, neįvertintos esamos tendencijos. Šio darbo iškelta **tyrimo problema** teigia, kad Klaipėdos apskrities administracinių teritorijų bendruosiuose planuose numatomoms žemės naudojimo perspektyvoms nėra tikslingo įgyvendinimo mechanizmo.

Baigiamojo darbo **objektu** pasirinkti norminiai teisės aktai, reglamentuojantys teritorijų planavimo dokumentų rengimą bei Klaipėdos apskrities administracinių teritorijų bendrojo planavimo dokumentai. Baigiamojo darbo tyrimo **dalykas** – Klaipėdos apskrities administracinių teritorijų bendruosiuose planuose numatomos žemės naudojimo perspektyvos.

Darbo tikslas:

Išanalizuoti ir įvertinti Klaipėdos apskrities administracinių teritorijų bendruosiuose planuose sprendžiamas žemės naudojimo perspektyvas ir pasiūlyti, ką galima patobulinti žemės naudojimo gerinimo klausimais.

Uždaviniai:

- Išnagrinėti teritorijų planavimo dokumentų rengimo tvarką.
- Apibūdinti Klaipėdos apskrities žemės naudojimo ypatumus ir vykstančių pokyčių tendencijas.
- Išanalizuoti ir nustatyti, kaip planuojamos žemės naudojimo perspektyvos Klaipėdos apskrities ir Kretingos rajono savivaldybės bendruosiuose planuose.
- Išanalizuoti ir įvertinti, ar Klaipėdos apskrities administracinių teritorijų bendruosiuose planuose numatomų žemės naudojimo perspektyvų įgyvendinimas pagerins šio regiono žemės naudojimą.

Hipotezė:

Analizuojamose Klaipėdos apskrities administracinėse teritorijose parengti bendrieji planai nenumato jų įgyvendinimui būtinų priemonių, todėl teritorijų planavimas esamų žemės naudojimo tendencijų iš esmės nepakeis ir žemės naudmenų būklė nebus gerinama.

Metodai:

Magistriniame darbe naudota teisinių dokumentų, oficialių dokumentų, specialios literatūros ir internetinių svetainių duomenų analizė, tradicinės dokumentų analizės metodas, lyginamoji analizė, aprašomasis metodas, sintezės metodas bei anketinė apklausa.

Darbo struktūra:

Pirmojoje darbo dalyje analizuojamas bendrųjų planų rengimo metodinis pagrindas. Antrojoje dalyje nagrinėjami Klaipėdos apskrities teritorijos žemės naudojimo ypatumai, apskrities žemės naudojimą nustatantys bendrojo plano sprendiniai bei apskrities ir rajono teritorijoje numatomi žemės naudojimo pokyčiai. Trečiojoje dalyje aptariamos žemės naudojimo problemos pagal apklausos analizės duomenis.

Darbe naudojami sutrumpinimai:

AB – akcinė bendrovė;

AM – Aplinkos ministerija;

ES – Europos Sąjunga;

GK – gamtinis karkasas;

LEZ – laisvoji ekonominė zona;

LR – Lietuvos Respublika;

SAZ – sanitarinė apsaugos zona.

Darbo apimtis:

Magistro darbas yra 55 psl. Darbo pabaigoje pateikiami 4 priedai.

1. BENDRŲJŲ PLANŲ RENGIMO METODINIS PAGRINDAS

1.1. Teritorijų planavimo tikslas ir uždaviniai

Bendrieji planai yra teritorijų planavimo sistemos dalis. Jie rengiami valstybės, apskrities ir savivaldybės teritorijai arba savivaldybės teritorijos daliai (miestams, miesteliams ir pan.). Apskrities teritorijos bendrojo plano rengimą organizuoja apskrities viršininkas ir, pagal tvirtinančią instituciją, yra Vyriausybės lygmens dokumentas, o pagal planuojamos teritorijos dydį ir sprendinių konkretizavimo lygį – regiono lygmens dokumentas. Bendrojo plano objektas yra apskrities teritorija. Planavimas vykdomas valstybės biudžeto lėšomis. Taip pat gali būti panaudotos Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir kitų finansavimo šaltinių lėšos.

Apskrities bendrojo teritorijų planavimo tikslai ir uždaviniai yra [6]:

- 1) įgyvendinti ir detalizuoti galiojančio Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendinius apskrities teritorijoje;
- 2) parengti apskrities teritorijos tvarkymo bei darnaus vystymo pagrindus ir principines nuostatas;
- 3) plėtoti ir tobulinti apskrities erdvinę struktūrą, formuoti ir vystyti jos urbanistinę sistemą;
- 4) numatyti priemonės gyvenimo ir aplinkos kokybei gerinti;
- 5) plėtoti techninę ir kitą visuomenės poreikiams tenkinti reikalingą infrastruktūrą;
- 6) suformuoti principines nuostatas teritorijų apsaugai nuo pavojingų gamtinių ir technogeninių procesų;
- 7) numatyti priemonės, užtikrinančias gamtos išteklių racionalų naudojimą, ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo vertybių išsaugojimą;
- 8) numatyti bioprodukcinio ūkio, pramonės, verslo, rekreacinės ir kitos paskirties teritorijų vystymo kryptis, formuoti palankias ūkio ir verslo ugdymo sąlygas;
- 9) numatyti teritorijas, kurioms privaloma rengti specialiuosius planus;
- 10) rezervuoti teritorijas techninei infrastruktūrai plėtoti ir kitiems visuomenės poreikiams tenkinti reikalingiems objektams.
- 11) suformuoti planavimo sąlygas apskrities lygmens specialiesiems bei jos savivaldybių bendriesiems ir specialiesiems planams, perteikti nacionalinius ir regioninius teritorijų vystymo tikslus savivaldybės lygmens planams.

Apskrities teritorijos bendrojo plano rengimo organizatorius, pagal nustatytus planavimo tikslus ir uždavinius, pateikia ministerijoms, apskrities teritorijoje esančių savivaldybių administracijų direktoriams, gretimų apskričių viršininkams prašymus sąlygoms

gauti [7]. Planavimo organizatorius kartu su prašymu sąlygoms pateikia planavimo tikslus ir uždavinius bei planuojamos teritorijos situacijos schemą su nurodytomis planuojamos teritorijos ribomis.

Savivaldybės teritorijos bendrojo plano rengimą organizuoja savivaldybės administracijos direktorius. Sprendimą dėl plano rengimo pradžios ir planavimo tikslų priima savivaldybės taryba. Bendrojo plano sprendiniai rengiami 10 metų laikotarpiui, o jų galiojimas gali būti pratęstas ne ilgiau kaip iki 4 metų. Savivaldybės bendrojo plano uždaviniai yra [6]:

- 1) suformuoti savivaldybės teritorijos vystymo koncepciją, nustatyti teritorijos tvarkymo, naudojimo ir apsaugos prioritetus;
- 2) tobulinti rajono teritorijos erdvinę struktūrą, vystyti jos urbanistinę sistemą;
- 3) formuoti miškų ir želdynų sistemas, numatyti užstatytų teritorijų gyvenimo ir aplinkos kokybę gerinančias priemones;
- 4) nustatyti priemones, užtikrinančias gamtos išteklių racionalų naudojimą, kraštovaizdžio tvarkymą, ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimą;
- 5) plėtoti inžinerinę, susisiekimo ir kitą visuomenės poreikiams tenkinti reikalingą infrastruktūrą;
- 6) rezervuoti teritorijas visuomenės poreikiams reikalingų objektų plėtrai;
- 7) nustatyti pagrindines tikslines žemės naudojimo paskirtis;
- 8) atlikti teritorijos funkcinį zonavimą.

Rengiami savivaldybės teritorijos dalies bendrieji planai dažniausiai yra *miestų ir miestelių teritorijų bendrieji planai*. Sprendimą dėl jų rengimo pradžios ir planavimo tikslų priima savivaldybės taryba. Bendrojo plano rengimą organizuoja savivaldybės administracijos direktorius tokia pat tvarka, kaip rengiamas savivaldybės teritorijos bendrasis planas.

Bendrojo plano uždaviniai [6]:

- 1) suformuoti miestų ir miestelių teritorijų vystymo koncepciją, nustatyti teritorijų tvarkymo, naudojimo ir apsaugos prioritetus bei atlikti teritorijų funkcinį zonavimą;
- 2) tobulinti istoriškai susiklosčiusią miestų ir miestelių urbanistinę struktūrą bei kultūrinę erdvinę kompoziciją;
- 3) numatyti teritorijų gyvenimo ir aplinkos kokybę gerinančias priemones, formuoti bendrojo naudojimo želdynų sistemą;
- 4) plėtoti inžinerinę, susisiekimo ir kitą visuomenės poreikiams tenkinti reikalingą infrastruktūrą;

5) nustatyti miestų ir miestelių teritorijas, kurioms privaloma rengti ar keisti detaliuosius planus, nustatyti šių teritorijų naudojimo, tvarkymo, apsaugos prioritetus ir veiklos juose apribojimus;

6) numatyti priemones, užtikrinančias gamtos išteklių racionalų naudojimą, kraštovaizdžio tvarkymą, ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimą;

7) rezervuoti teritorijas komunikacijų trasų ir kitų visuomenės poreikiams reikalingu objektų statybai;

8) numatyti aukštybinių pastatų išdėstymo teritorijas ir aukščio reglamentus;

9) nustatyti pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį, naudojimo būdą ir/ar pobūdį;

10) įteisinti miestų ir miestelių teritorijų tvarkymo reglamentus.

Valstybinę miestų ir miestelių teritorijų planavimo priežiūrą atlieka apskrities viršininko administracija. Bendrąjį planą tvirtina savivaldybės taryba.

Rengiant bendruosius planus visais atvejais turi būti parengiama *strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita*. Sprendinių pasekmės vertinamos šiais aspektais:

- 1) poveikio teritorijos vystymo darnai ir (arba) planuojamai veiklos sričiai;
- 2) poveikio ekonominei aplinkai: ūkio ir atskirų jo sektorių raidos procesams, investicijų ir verslo sąlygoms, valstybės bei savivaldybių biudžetams;
- 3) poveikio socialinei aplinkai: įvairiems socialiniams poreikiams ir gyventojams;
- 4) poveikio gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui: gamtinės aplinkos kokybei, kraštovaizdžio struktūrai ir ekologiškai pusiausvyrai, gamtos ir kultūros objektų išsaugojimui;
- 5) papildomai numatytais planavimo sąlygose aspektais.

Žemesnio lygmens bendrieji planai neturi prieštarauti aukštesnio lygmens planų sprendiniams. Šiuo atžvilgiu apskrities bendrojo plano sprendiniai turi būti suderinti su gretimų apskričių galiojančiais bendrųjų (generalinių), taip pat su specialiųjų planų sprendiniais ir neprieštarauti valstybės teritorijos bendrojo plano, Vyriausybės ar Vyriausybės įgaliotos institucijos lygmens specialiųjų planų sprendiniams. Tuo tarpu savivaldybės teritorijos ir jos dalių bendrieji planai turi neprieštarauti apskrities lygmens bendrojo ir specialiojo planavimo dokumentų sprendiniams, taip pat teritorijų planavimą reglamentuojančių teisės aktų nuostatom.

Planuojant tam tikros teritorijos žemės naudojimą *teritorijų planavimo tikslai* yra:

- 1) išlaikyti valstybės teritorijos socialinio, ekonominio ir ekologinio vystymo pusiausvyrą;
- 2) formuoti gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros bei kitų veiklos sričių plėtojimo politiką;

3) saugoti, racionaliai naudoti ir atkurti gamtos išteklius, gamtos ir kultūros paveldo vertybes, tarp jų ir rekreacijos išteklius;

4) formuoti gamtinį karkasą, sudaryti prielaidas kraštovaizdžio ekologinei pusiausvyrai palaikyti arba jai atkurti;

5) formuoti žemės sklypus, rezervuoti (nustatyti) teritorijas gyvenamųjų vietovių infrastruktūros ir kitų veiklos sričių, skirtingų rūšių žemės naudmenų plėtrai;

6) suderinti fizinių ir juridinių asmenų ar jų grupių, visuomenės, savivaldybių ir valstybės interesus dėl teritorijos ir žemės sklypų naudojimo bei veiklos plėtojimo šioje teritorijoje sąlygų.

Bendrojo teritorijų planavimo metu formuojama teritorijos tvarkymo, naudojimo ir apsaugos koncepcija, numatomos priemonės ir apribojimai, užtikrinantys gamtos išteklių racionalų naudojimą, kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo vertybių išsaugojimą. Taip pat yra rezervuojamos teritorijos, skirtos plėtoti komunikaciniams koridoriams, inžinerinei bei susisiekimo infrastruktūrai bei kitiems visuomenės poreikiams tenkinti reikalingiems objektams [4].

Specialiojo teritorijų planavimo metu siekiama užtikrinti racionalų žemės, miškų ir vandens išteklių naudojimą, plėtoti susisiekimo komunikacijų, inžinerinių tinklų, energetikos sistemas bei kitą infrastruktūrą ir rezervuoti teritorijas jų plėtrai, nustatyti teritorijose naudojimo, tvarkymo ir apsaugos režimą, kraštovaizdžio formavimo kryptis ir teritorijų tvarkymo priemones, plėtoti turizmo paslaugas ir poilsio infrastruktūrą, racionaliai naudoti gamtinius ir kultūrinius išteklius bei rezervuoti teritorijas komunikaciniams koridoriams, susisiekimo komunikacijoms, infrastruktūros ir kitiems visuomenės poreikiams reikalingiems objektams [4].

1.2. Teritorijų planavimo dokumentų rengimo procedūros

Teritorijų planavimas pagal apimtį skirstomas į bendrąjį, specialųjį ir detalųjį planavimą. Bendrieji (generaliniai), specialieji ir detalieji planai yra teritorijų planavimo dokumentai, kuriuose raštu ir grafiškai pateikti sprendiniai dėl teritorijų, žemės sklypų ar jų grupių tvarkymo, naudojimo ir apsaugos bei teritorijos vystymo reikmių ir sąlygų.

Bendrieji planai rengiami valstybės, apskrities, savivaldybės teritorijai ar savivaldybės teritorijos daliai (miestams ir miesteliams). Specialieji planai rengiami įvairaus dydžio teritorijoms – žemės sklypui, žemėvaldai, saugomai teritorijai, administraciniam vienetui. Atskirą specialiųjų planų grupę sudaro žemėtvarkos planavimo dokumentai, kuriuose formuojami arba pertvarkomi žemės sklypai (neurbanizuotose teritorijose), planuojamas žemės naudmenų sudėties pakeitimas ir numatomos žemės ūkio paskirties žemės gerinimo priemonės.

Detalieji planai rengiami miestų ir miestelių teritorijų dalims, kaimų teritorijoms, žemės sklypų grupėms arba atskiram žemės sklypui [11].

Skirtingos teritorijų planavimo dokumentų rūšies turinys ir rengimo organizacija yra skirtinga. Planavimo organizatoriai gali būti valstybės ar savivaldybės institucija, taip pat žemės valdytojai – fiziniai ir juridiniai asmenys. Teritorijų planavimo dokumentus rengia planų rengėjai – licencijuotų įmonių atitinkamos kvalifikacijos atestuoti specialistai.

Visų rūšių teritorijų planavimo dokumentų rengimo procedūras sudaro keletas etapų [6]:

1. parengiamasis etapas;
2. teritorijų planavimo dokumento rengimo etapas;
3. sprendinių pasekmių vertinimo etapas;
4. baigiamasis etapas, kuris apima teritorijų planavimo dokumentų sprendinių svarstymo, derinimo bei tvirtinimo darbus.

Parengiamojo etapo darbų metu apibrėžiami bendrieji teritorijų planavimo tikslai ir uždaviniai, gaunamos planavimo sąlygos (išduodamos per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo dienos), pasitikslinama kartografinė medžiaga bei surenkami reikiami duomenys. Numatant planuoti esminius ilgalaikius pertvarkymus, dar gali būti parengiama planavimo darbų programa.

Planavimo sąlygas teritorijų planavimo dokumentams rengti, pagal planavimo organizatoriaus pateiktą prašymą, pareiškėjas turi išduoti per 20 darbo dienų nuo prašymo pateikimo dienos [7]. Jeigu sąlygos per nustatytą terminą neišduodamos ir planavimo organizatoriui nepranešama apie neišdavimo priežastis, planavimo organizatorius turi teisę pradėti rengti teritorijų planavimo dokumentą, tačiau apie tai po 5 darbo dienų nuo sąlygų išdavimo termino pabaigos raštu praneša sąlygas turėjusiai išduoti institucijai.

Plano rengimo etapo darbų metu atliekami pagrindiniai projektavimo darbai. Rengiant tiek bendruosius, tiek specialiuosius, tiek detaliuosius planus, išskiriamos trys stadijos: esamos būklės analizės, koncepcijos rengimo ir sprendinių konkretizavimo. Visais atvejais parengiama teritorijų planavimo sprendinių grafinė išraiška (brėžiniuose, planuose) ir aiškinamasis raštas.

Sprendinių konkretizavimo stadijoje parengiami pagrindiniai brėžiniai: apskrities teritorijos raidos ir naudojimo brėžinys, taip pat šalies urbanistinio karkaso ir gyvenamųjų vietovių sistemos vystymo brėžinys, ekologinės pusiausvyros užtikrinimo (gamtinio karkaso konkretizavimo ir formavimo bei ekologinio tinklo, kraštovaizdžio, biologinės įvairovės apsaugos) brėžinys, rekreacijos ir kultūros paveldo teritorijų brėžinys, techninės infrastruktūros ir teritorijų apsaugos nuo ypatingų situacijų brėžinys, ūkio plėtros ir socialinės bei kultūrinės infrastruktūros vystymo brėžinys (gali būti techninės infrastruktūros brėžinio sudėtyje), teritorijų rezervavimo visuomenės poreikiams brėžinys [6].

Savivaldybės bendrojo plano rengimo etapo stadijose rengiami tokie brėžiniai: esamos būklės analizės stadijoje (žemės naudojimo brėžinys; inžinerinės infrastruktūros ir susisiekimo brėžinys), koncepcijos rengimo stadijoje (teritorijos vystymo erdvinės struktūros ir funkcinių prioritetų brėžiniai) ir sprendinių konkretizavimo stadijoje (žemės naudojimo ir apsaugos reglamentų brėžinys; teritorijos inžinerinės infrastruktūros ir susisiekimo brėžinys; rekreacijos, turizmo, gamtos ir kultūros paveldo plėtojimo brėžinys; miškų išdėstymo brėžinys). Koncepcija rengiama dvidešimties metų laikotarpiui ir aprobuojama savivaldybės taryboje.

Sprendinių pasekmių vertinimo etapo metu parengiama išsami teritorijų planavimo dokumentų sprendinių pasekmių vertinimo ataskaita. Esant įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytiems atvejams, turi būti rengiama sprendinių strateginio poveikio aplinkai vertinimo ataskaita arba ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimas.

Baigiamojo etapo metu atliekamas planavimo dokumento derinimas, kuomet parengtas planavimo dokumentas teikiamas suderinti planavimo organizatoriui, žemės savininkams ir institucijoms, išdavusioms planavimo sąlygas. Taip pat šio etapo metu vykdomas planavimo dokumento viešasis svarstymas, kuomet su šiuo dokumentu supažindinama visuomenė, kurios atskirų asmenų pateikti raštiški motyvuoti pasiūlymai yra registruojami ir išnagrinėjami. Esant motyvuotiems pasiūlymams, tikslinami planavimo dokumentų sprendiniai. Aptarti viešojo svarstymo rezultatams yra organizuojamas susirinkimas [6].

Baigiamojo etapo planavimo dokumento tvirtinimo stadijoje atliekamas tikrinimas valstybinę teritorijų planavimo priežiūrą atliekančioje institucijoje, tvirtinimas ir registravimas teritorijų planavimo registre. Teritorijų planavimo dokumentų valstybinę priežiūrą, priklausomai nuo planavimo lygmens ir dokumento rūšies, vykdo Vyriausybės įgaliotos institucijos. Suderintą apskrities teritorijos bendrąjį planą turi aprobuoti apskrities regioninės plėtros taryba ir valstybinę priežiūrą vykdanči AM. Savivaldybės teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atlieka apskrities viršininko administracija.

Valstybinę priežiūrą vykdanči institucija išnagrinėjusi pateikto dokumento tekstinę ir grafines dalis, sprendžia, ar išlaikytos planavimo procedūros bei ar sprendiniai atitinka teisės aktus ir planavimo sąlygas. Ištaisius patikrinimo akte nurodytus trūkumus yra parengiama išvada. Jeigu išvada teigiama, teritorijų planavimo dokumentas gali būti teikiamas jį tvirtinančiai institucijai.

Planavimo dokumento tvirtinimas yra galutinė baigiamojo etapo stadija. Dokumentą tvirtina valstybės ar savivaldos institucija. Apskrities teritorijos planavimo dokumentą tvirtina Vyriausybė, o savivaldybės – savivaldybės taryba. Dokumentą tvirtinančios institucijos pateikiamame sprendime gali būti nurodomos sąlygos tvirtinamo teritorijų planavimo dokumento įgyvendinimui, arba, vadovaujantis šiuo dokumentu, nustatomi tam tikri veiklos apribojimai.

Galiausiai patvirtintas teritorijų planavimo dokumentas yra užregistruojamas apskrities arba savivaldybės lygmens teritorijų planavimo dokumentų registre [4].

Patvirtinus bendrąjį planą atliekama teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringas), priežiūrą ir kontrolę [6]. Patvirtinus savivaldybės planavimo dokumentą, sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringą), priežiūrą ir kontrolę vykdo savivaldybės administracijos direktorius. Jis, likus ne vėliau kaip šešiams mėnesiams iki naujų savivaldybės tarybos rinkimų pradžios, pagal bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo stebėsenos (monitoringo) duomenis turi pateikti ataskaitas savivaldybės tarybai, taip pat informuoti visuomenę spaudoje bei savivaldybės interneto tinklalapyje apie bendrojo plano sprendinių įgyvendinimą.

Teritorijų planavimo dokumentų rengimo, svarstymo, derinimo, tikrinimo, tvirtinimo ir galiojimo tvarką nustato LR teritorijų planavimo įstatymas. Bendrųjų planų šią tvarką taip pat nustato AM patvirtintos apskrities teritorijos, savivaldybės teritorijos ir jos dalių bendrųjų planų rengimo taisyklės. Valstybės teritorijos bendrasis planas rengiamas Vyriausybės nustatyta tvarka.

Specialiųjų planų rengimo, svarstymo, derinimo, tikrinimo, tvirtinimo ir galiojimo tvarką, be LR teritorijų planavimo įstatymo, taip pat nustato kiti atitinkamą veiklą reglamentuojantys įstatymai ir specialiųjų planų rengimo taisyklės. Pagal kompetenciją ministerijos rengia atskirų rūšių specialiųjų planų rengimo taisykles ir tvirtina jas kartu su Aplinkos ministerija.

Detaliųjų planų šią tvarką, be LR teritorijų planavimo įstatymo, taip pat nustato Aplinkos ministerijos patvirtintos detaliųjų planų rengimo taisyklės. Žemėvaldų planai (projektai) rengiami Žemės įstatymo nustatyta tvarka.

1.3. Gamtinio karkaso projektavimo reikalavimai

Gamtinis karkasas (toliau – GK) – tai vientisas gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklas, užtikrinantis ekologinę kraštovaizdžio pusiausvyrą, gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, kitų aplinkosaugai svarbių teritorijų arba buveinių, taip pat augalų ir gyvūnų migraciją tarp jų.

Klaipėdos apskrityje lokalizuotos GK (be vietinio lygmens GK teritorijų) dalys užima 283790 ha plotą, arba 54,5 proc. apskrities teritorijos ploto. Jos persidengia su įvairaus apsaugos režimo konservacinėmis, intensyvaus ūkinio naudojimo, o vietomis ir su antropogeniškai aktyviomis (urbanizuotomis) teritorijomis, kurios aplinkosauginiu požiūriu yra problematiškiausios.

Gamtinio karkaso teritorijų apsaugos režimo kontrolę pagal kompetenciją vykdo AM ir jos įgaliotos institucijos. GK nustatomas vadovaujantis šiais tikslais [2]:

- 1) sukurti vientisą gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklą, užtikrinantį kraštovaizdžio geoekologinę pusiausvyrą ir gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, sudaryti prielaidas biologinei įvairovei išsaugoti;
- 2) sujungti didžiausią ekologinę svarbą turinčias buveines, jų aplinką bei gyvūnų ir augalų migracijai reikalingas teritorijas;
- 3) saugoti gamtinį kraštovaizdį ir gamtinius rekreacinius išteklius;
- 4) didinti šalies miškingumą;
- 5) optimizuoti kraštovaizdžio urbanizacijos bei technogenizacijos ir žemės ūkio plėtrą.

Gamtinis karkasas sujungia įvairios paskirties teritorijas: saugomas gamtines teritorijas, apsaugos zonas bei saugomus gamtos išteklių sklypus, įvairias rekreacines, miškų ūkio, taip pat ribojamos agrarinės veiklos zonas. Į GK įjungiamos natūralios bei pusiau natūralios ekosistemos. Jo elementų kokybės formavimas ar gausinimas garantuoja didesnę teritorijos ūkinį potencialą bei geresnę žmonių gyvenamosios aplinkos kokybę bei užtikrina gamtinės aplinkos stabilumą. GK dalys gali būti europinės, nacionalinės, regioninės ir vietinės reikšmės. GK sudaro [13]:

1. *geoekologinės takoskyros* – teritorijos juostos, jungiančios ypatingą ekologinę svarbą bei jautrumu pasižyminčias vietas: upių aukštupius, vandenskyras, aukštumų ežerus, kalvynus, aukštapelkynus, priekrantes, požeminių vandenų intensyvaus maitinimo ir karsto paplitimo plotus. Jos skiria stambias gamtines ekosistemas ir palaiko bendrąją gamtinio kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą;
2. *geosistemų vidinio stabilizavimo arealai ir ašys* – teritorijos, galinčios transformuoti gamtinės migracijos srautus, taip pat reikšmingos biologinės įvairovės požiūriu. Tai želdinių masyvai ir grupės, natūralios pievos, pelkės bei kiti vertingi stambiųjų geosistemų ekotopai. Šios teritorijos kompensuoja neigiamą ekologinę įtaką gamtinėms geosistemoms;
3. *migraciniai koridoriai* – slėniai, raguvynai, dubakloniai bei kitos teritorijos, kuriomis vyksta intensyvi medžiagų, energijos ir gamtinės informacijos srautų apykaita ir augalų bei gyvūnų rūšių migracija.

Gamtinis karkasas planuojamas LR saugomų teritorijų ir LR teritorijų planavimo įstatymų nustatyta tvarka. GK ir į jo sudėtį įeinantys ekologiniai tinklai nustatomi tvirtinant bendrojo arba specialiojo teritorijų planavimo dokumentus [8]. GK teritorijose gali būti išskiriamas ekologinis tinklas biologinės įvairovės apsaugai, jungiantis didžiausią bioekologinę svarbą turinčias buveines, jų aplinką bei gyvūnų ir augalų migracijos koridorius. Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatyta tvarka išskiriamas Europos ekologinis tinklas „Natura 2000“,

apimantis buveinių ir paukščių apsaugai svarbias teritorijas.

Į GK sudėtį įeinantiems saugomų teritorijų tinklams, atskiroms saugomoms teritorijoms, jų dalims ar zonoms rengiami atskiri šių teritorijų specialiojo planavimo dokumentai: saugomų teritorijų tinklų schemos, ekologinės apsaugos zonų tinklų schemos, saugomų teritorijų ir jų zonų ribų planai, saugomų teritorijų tvarkymo planai (planavimo schemos), saugomų teritorijų gamtotvarkos ir paveldotvarkos projektai.

GK teritorijose veikla vykdoma pagal teritorijų planavimo dokumentus. GK rekreacinės, miškų ūkio ir žemės ūkio paskirties teritorijose leidžiama tokia veikla, kuri užtikrina kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą ir ekosistemų stabilumą bei atkuria pažeistas ekosistemas. Jose draudžiama statyti pramonės įmones, kurioms reikalingi taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimai bei gyvenamuosius kvartalus.

Saugomose GK teritorijose yra leidžiama keisti pagrindinę tikslinę konservacinę ir miškų ūkio žemės naudojimo paskirtį tik tada, kai tai daroma visuomenės poreikiams užtikrinti arba siekiant išsaugoti gamtos ir kultūros paveldo kompleksus ir objektus (vertybes), taip pat jeigu tai neprieštarauja patvirtintiems saugomų teritorijų tvarkymo planų sprendiniams ir reglamentams.

GK teritorijų ekologinio kompensavimo funkcijų sustiprinimui teikiamas prioritetas apželdinimui mišku (išskyrus pievų, ganyklų ir pelkių), parkų, kitų rekreacinės ir ekologinės paskirties želdynų įveisimui ir darniam tvarkymui, ekologiškai žemdirbystei bei kitų agrarinės aplinkosaugos priemonių įgyvendinimui. Miestuose ir miesteliuose, renovuojant pažeistas (užstatytas) GK teritorijas, turi būti užtikrintas želdynų įveisimas, kurių plotas turi būti ne mažesnis už nustatytą normą.

Tiek nustatant esamas, tiek formuojant naujas GK struktūras ir jų elementus, būtina įvertinti erdvinę teritorinę kraštovaizdžio struktūrą, pobūdį, geoekologinį potencialą [8]:

1. *nacionaliniu ir regioniniu lygiu* – vietovės geomorfologiją, hidrografiją, gruntinių ir paviršinių vandenų takoskyras, požeminės hidrosferos apsaugotumą, miškingumą, natūralių ir pusiau natūralių ekosistemų išsidėstymą, vyraujančių dirvožemių tipus, kilmę ir geocheminį aktyvumą, karstinius, erozijos ir defliacijos reiškinius, žemės naudmenos ir antropogenizacijos laipsnį;

2. *rajoniniu ir vietiniu lygiu* – aukštesnio rango GK struktūrų išsidėstymą, vietovės inžinerines geologines sąlygas, reljefą, dirvožemio tipą, paviršinio vandens telkinius, eroziją, defliaciją, karsto reiškinių teritorinę sklaidą, miškus, pievas, želdynus ir želdinius, kitas natūralias ir pusiau natūralias buveines, svarbių saugomų rūšių radimviečių išsidėstymą, migruojančių rūšių apsaugos poreikius, antropogenizacijos laipsnį, taršos šaltinius ir kt.

Naujai formuojamos GK teritorijos turi gausinti biologinę įvairovę, mažinti natūralių ir pusiau natūralių buveinių fragmentaciją, reguliuoti nepageidaujamus gamtinius procesus (vandens ir vėjo eroziją, karštą, nuošliaužas ir pan.), plėtoti ekstensyvią ir pažintinę rekreaciją, pabrėžti ir turtinti estetinių vietovių charakteristikas.

GK teritorijų tvarkymas privalo būti pagrįstas darnios plėtros principais. Teritorijos, turinčios istorinę, kultūrinę vertę ir svarbios estetiniu atžvilgiu, tvarkomos atsižvelgiant ir derinant tarpusavyje ekologinius, kultūrinius ir estetinius kraštovaizdžio formavimo reikalavimus.

1.4. Urbanistinio karkaso projektavimo reikalavimai

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas nustatė šalies teritorijos erdvinės struktūros plėtros modelį, kuriame urbanistinę (atraminę gyvenamųjų vietovių) sistemą sudaro gana tolygus gyvenamųjų vietovių tinklas ir urbanistinės integracijos ašys, susiejančios šį tinklą į vieningą hierarchinę sistemą [10]. Tikslinis planavimo laikotarpis apima iki 2020 metų, per kurį bendras pagal miesto gyventojų dalį nustatytas urbanizacijos lygis sudaro 72–75 procentus.

Urbanistinės plėtros programa apima:

1. Silpnų urbanistinio karkaso metropolinių ir regioninių centrų plėtojimo rėmimą;
2. Naujų urbanistinio karkaso lokalių centrų kūrimo ir silpnų plėtojimo rėmimą;
3. Aglomeracinių zonų restruktūrizacijos ir tvarkymo rėmimą;
4. Būsto plėtros programų rėmimą.

LR teritorijos bendrajame plane gyvenamųjų vietovių tinklas suskirstytas į tris hierarchinius lygmenis, įvertinus gyvenamosios vietovės dydį, potencialą, vaidmenį administracinio suskirstymo sistemoje. Gyvenamųjų vietovių hierarchiniai lygmenys ir juos reprezentuojantys centrai yra šie:

- 1 *lygmuo* – metropoliniai centrai (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys);
- 2 *lygmuo* – regioniniai centrai (kiti apskričių centrai ir kai kurie būsimieji regionų centrai);
- 3 *lygmuo* – lokaliniai centrai (esamų ir būsimų savivaldybių centrai).

Teorinio šalies teritorijos erdvinės struktūros modelio dalis – urbanistinės integracijos ašys siejamos su valstybinių kelių (magistralinių, krašto ir rajoninių) tinklu ir taip pat yra suskirstytos į tris hierarchinius lygmenis [10]:

- 1 *lygmuo* – tarptautinės ir nacionalinės urbanistinės integracijos ašys (įvairių kategorijų tarptautiniai transporto koridoriai);

II lygmuo – regioninės urbanistinės integracijos ašys (jungiančios regionų centrus tarpusavyje ir su aukštesnio lygmens centrais bei urbanistinės integracijos ašimis);

III lygmuo – lokalinės jungtys (jungiančios savivaldybių centrus tarpusavyje ir su aukštesnio lygmens ašimis).

Numatoma, kad urbanistinio karkaso centrai ir integracijos ašys, kaip įvairios veiklos ir gyventojų traukos židiniai, veikia ir perspektyvoje įvairiai veiks šalies ir regionų teritorijų raidos pobūdį, formuodami:

- urbanistinių centrų aglomeruojančio poveikio arealus;
- urbanistinės integracijos ašių poveikio koridorius;
- bendrą urbanistinio karkaso koncentruojančio poveikio arealą.

Šalyje yra išryškėję regioniniai raidos potencialo skirtumai, todėl formuojasi trys stambios miesto ir kaimo plėtros zonos: a) Vakarų, b) Vidurio ir c) Rytų Lietuvos [10]. Todėl LR teritorijos bendrajame plane numatytas diferencijuotas miesto ir kaimo gyvenamųjų vietovių santykio formavimas. Pabrėžiama, jog būtina išlaikyti miesto ir kaimo gyvenamųjų vietovių tinklo tankio Vakarų, Vidurio ir Rytų Lietuvoje regioninį savitumą bei nuo jo priklausančią šalies kultūrinio kraštovaizdžio pobūdį.

Siekiant išvengti kaimiškųjų gyvenamųjų vietovių depopuliacijos, numatyta veiksminga priemonė plėtoti seniūnijų centrus, t.y. mažų miestų ir miestelių, kaip žemės ūkio gamybos ir kaimo gyventojų aptarnavimo, iš dalies miesto gyventojų rekreacijos centrus.

Šalies teritorijos bendrajame plane iki 2020 metų numatomas vienam gyventojui vidutinis bendrasis naudingasis plotas – 28 m² (26 m² – miestuose ir 32 m² – kaimo gyvenvietėse). Viena iš numatomų būsto politikos teritorinių kryptų – pakankamai išvystytuose metropoliniuose centruose (Vilnius, Kaunas) valstybė pirmiausia turi remti būsto renovaciją, o nepakankamai išvystytuose centruose (Klaipėda, Šiauliai) – būstų fondo plėtrą. Kita kryptis – regioniniuose centruose būtina remti tiek renovaciją, tiek bendrojo fondo didinimą. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas nepakankamo urbanizacijos lygio arealuose (Tauragės, Telšių, Utenos, Rokiškio, Švenčionių regionuose), jų regionų ir savivaldybių centrų būsto fondo plėtrai.

1.5. Žemės ūkio naudmenų ir miškų planavimo reikalavimai

Žemės ūkio naudmenų planavimo reikalavimai. LR žemės įstatyme numatyta, kad žemės ūkio paskirties žemė yra tvarkoma pagal patvirtintus teritorijų planavimo dokumentus, atsižvelgiant į žemės savininkų, kitų naudotojų ir visuomenės interesus. Atsižvelgiant į tai,

žemės ūkio paskirties žemėje gali būti sodinamas miškas, miškai paverčiami žemės ūkio naudmenomis ir kt. [5].

Siekiant padidinti LR teritorijos miškingumą, įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka plotui, kuriame miškas įveisiamas ne miško žemėje, taikomas Miškų įstatymas [1]. Miškas gali būti įveisiamas kitos paskirties žemėje (kai tai numatyta pagal pažeistos žemės rekultivacijos projektą arba pagal detalųjį planą), konservacinės paskirties žemėje (kai tai numatyta pagal specialųjį planą) ir žemės ūkio paskirties žemėje [13]. Miškas ne miško žemėje įveisiamas AM ir Žemės ūkio ministerijos nustatyta tvarka valstybės, žemės bei miško valdytojų ir savininkų lėšomis.

Vyriausybės nustatytais atvejais žemės savininkas ar valstybinės žemės naudotojas gali žemės ūkio paskirties žemėje įveisti mišką nekeisdamas pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties, arba ji gali būti keičiama pagal specialiuosius teritorijų planavimo dokumentus – žemėtvarkos ar miškotvarkos projektus.

Teritorijos, kuriose gali būti įveisiamas miškas žemės ūkio paskirties žemėje [13]:

1. Mažiau palankių ūkininkauti vietovių žemės ūkio naudmenų plotai, jeigu jie atitinka šiuos kriterijus:

- 1) mažo našumo žemės ūkio naudmenų, įvertintų ne daugiau kaip 32 našumo balais, plotas sudaro daugiau kaip 23 proc. nuo bendro ploto;
- 2) grūdinių augalų derlingumas mažesnis kaip 2,18 t/ha;
- 3) kaimo gyventojų tankumas mažesnis kaip 15,4 gyventojų 1 km²;
- 4) vidutinis metinis gyventojų skaičiaus regresas yra 0,5 proc. ir daugiau;
- 5) darbingo amžiaus gyventojų, užimtų žemės ūkyje, medžioklėje ir miškininkystėje, dalis didesnė negu 15 proc.

2. Žemės ūkio naudmenų plotai, kurių dirvožemio našumas ne didesnis kaip 32 balai.

3. Žemės ūkio naudmenų plotai, kurių dirvožemio našumas didesnis kaip 32 balai, jeigu miškas įveisiamas:

- požeminio vandens, kraštovaizdžio rekreacinių išteklių, gamtinio karkaso, karstinio regiono apsaugos zonose, teritorijose erozijai sustabdyti bei kitose teritorijose atsižvelgiant į gretimų teritorijų ekologinį stabilumą ir miškų išdėstymo žemėtvarkos schemas;

- žemės ūkio naudmenų plotuose, įsiterpusiuose tarp miškų, vandens telkinių, prie kurių nėra privažiavimo;

- apleistuose, t.y. daugiau kaip penkerius metus neįdirbtuose, nešienaujamuose, nenuganomuose, taip pat besiribojančiuose su miškais, medžių ir krūmų želdiniais, pelkėmis ir pradėjusiuose savaime apaugti medžiais ir krūmais žemės ūkio naudmenų plotuose.

4. Žemės ūkiui netinkamos ir nenaudojamos žemės, kurios yra ne žemės ūkio naudmenų plotuose, pagal gamtines sąlygas ir teritorinį išsidėstymą tinkamuose miškams įveisti (smėlynuose, žvyrynuose, erodijuojamuose šlaituose, išgraužose ir baigtuose eksploatuoti karjeruose).

5. Žemės ūkio paskirties ir kitos paskirties žemės sklypai, esantys urbanizuotose teritorijose, kuriuose pagal parengtus detaliuosius planus numatomas miškų įveisimas.

LR žemės įstatyme nurodyta, kad siekiant kompleksiskai suplanuoti žemės naudmenų sudėties pakeitimą, miško sodinimą, kitą su žemės naudojimu susijusią veiklą ir suformuoti žemės ūkio ir jai alternatyvios veiklos subjektų žemėvaldas, turi būti rengiami *kaimo plėtros žemėtvarkos projektai*. Šių projektų rengimą paprastai organizuoja savivaldybės vykdomoji institucija (savivaldybės administracijos direktorius), tačiau, kai kaimo plėtros žemėtvarkos projektas rengiamas vieno ūkio žemėvaldos žemės tvarkymo darbams planuoti, organizatoriais yra privačios žemės savininkas arba valstybinės ar savivaldybės žemės patikėtinis.

Miškai įveisiami pagal savivaldybių teritorijų miškų išdėstymo žemėtvarkos projektus, o kai jų nėra – pagal savivaldybės administracijos direktoriaus patvirtintus kaimo plėtros žemėtvarkos projektus miškui įveisti ne miško žemėje (miškų įveisimo žemėtvarkos projektus) arba pagal žemės sklypų planus su įveisiamo miško ribomis [13].

Nustatyta tvarka po to, kai kaimo plėtros žemėtvarkos projektus patikrina valstybinę žemėtvarkos planavimo dokumentų priežiūrą atliekanti institucija, juos tvirtina savivaldybės vykdomoji institucija.

Tuomet, kai kaimo plėtros žemėtvarkos projektų sprendiniuose numatomi žemės ūkio naudmenų gerinimas, apželdinimas mišku, kitos kraštovaizdžio formavimo priemonės ir gamtos išteklių apsauga ir kt., kaimo plėtros žemėtvarkos projektai turi būti derinami su Žemės ūkio ir kaimo plėtros įstatyme numatytais paramos žemės ūkio ir kaimo plėtrai priemonėmis.

Miškų planavimo reikalavimai. Mišku laikomi ne mažesni kaip 0,1 hektaro žemės plotai, apaugę medžiais, kurių aukštis natūralioje augavietėje brandos amžiuje siekia ne mažiau kaip 5 metrus, kita miško augalija, išretėję ar dėl žmogaus veiklos bei gamtinių veiksnių laikinai netekę augalijos buvusio miško plotai (kirtavietės, degavietės, aikštelės). Miško žemei yra priskiriamas plotas, kuris gali būti apaugęs mišku (medynai) ir neapaugęs mišku (kirtavietės, žuvę medynai, miško aikštelės, medelynai, daigynai, miško sėklinės plantacijos ir žaliaviniai krūmynai bei plantacijos). Miško žemei taip pat priskiriami tame pačiame plote esantys miško keliai, kvartalų, technologinės ir priešgaisrinės linijos, medienos sandėlių bei kitų su mišku susijusių įrenginių užimti plotai, poilsio aikštelės, žvėrių pašarų aikštelės, taip pat žemė, skirta miškui įveisti [13].

Miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis tik išimtiniais atvejais, kai Vyriausybės nustatyta tvarka derinami valstybės, miško savininko ir visuomenės interesai. Šie interesai derinami rengiant teritorijų planavimo dokumentus ir atliekant viešąjį svarstymą. Miško žemė yra paverčiama kitomis naudmenomis tik įgyvendinant patvirtintus bendruosius arba specialiuosius planus. Miškų ūkio paskirties žemės sklypuose, priskirtuose II grupės rekreaciniuose, II grupės ir IV grupės miškuose (išskyrus draustinių ir ekosistemų apsaugos miškus) miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis, jei tai numatyta LR teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka parengtuose ir patvirtintuose savivaldybės teritorijos ar savivaldybės teritorijos dalių bendruosiuose planuose. Tais atvejais, kai šie planai neparengti, miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis gali būti numatytas šiuose LR teritorijų planavimo įstatyme nurodytuose specialiojo teritorijų planavimo dokumentuose. Tai [4]:

- 1) žemėtvarkos schemas ir planai (projektai), žemėvaldos planai (projektai);
- 2) miškų tvarkymo schemas ir vidinės miškotvarkos planai (projektai);
- 3) kraštovaizdžio tvarkymo planai;
- 4) vandentvarkos schemas ir planai (projektai);
- 5) saugomų teritorijų tinklų schemas ir atskirų saugomų teritorijų, jų dalių ar jų zonų, kultūros paveldo objektų teritorijų ar jų zonų planai (projektai);
- 6) turizmo ir rekreacijos schemas ir planai (projektai);
- 7) infrastruktūros plėtros (komunikacinių koridorių, inžinerinių tinklų, susisiekimo komunikacijų, mažmeninės prekybos ir kiti infrastruktūros objektai) schemas ir planai (projektai);
- 8) LR ir vienos ar kelių užsienio valstybių tarpvalstybiniai pasienio teritorijų plėtros planai.

Miško žemė nėra paverčiama kitomis naudmenomis tada, kai miškas iškertamas technologinėms ir gamybinėms miško ūkio reikmėms: daigynams įrengti, miško ūkiniams keliams tiesti, priešgaisrinėms juostoms, technologiniams proskiebams, poilsio aikštelėms ir medienos sandėliams įrengti, nustatyta tvarka žvyrai bei smėliui kasti ūkio reikmėms ir kt.

2. KLAIPĖDOS APSKRITIES BENDROJO PLANO SPRENDINIŲ ANALIZĖ

2.1. Esamos būklės apibūdinimas

Vadovaujantis 1994 metais LR Seimo priimtu LR teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymu Lietuvos teritorija suskirstyta į administracinius vienetus – apskritys ir savivaldybes [3]. Šiuo įstatymu Lietuvoje buvo įteisinta 10 apskričių: Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Tauragės, Telšių, Utenos ir Vilniaus. Apskritis yra LR teritorijos aukštesnysis administracinis vienetas, kurio valdymą organizuoja LR Vyriausybė pagal LR apskrities valdymo įstatymą ir kitus įstatymus.

Apskritis sudaroma iš savivaldybių teritorijų. Savivaldybė yra teritorijos administracinis vienetas, kurį valdo jos gyventojų bendruomenės išrinktos savivaldos institucijos pagal LR vietos savivaldos įstatymą ir kitus įstatymus. Klaipėdos apskritį sudaro septynios savivaldybės: Klaipėdos, Palangos miestų savivaldybių, Neringos savivaldybės, taip pat Klaipėdos rajono, Šilutės rajono, Kretingos rajono ir Skuodo rajono savivaldybių teritorijos. Klaipėdos regiono administracinis centras yra Klaipėdos miestas. Teritorijos dalis papildomai administruoja saugomų teritorijų direkcijos (Kuršių nerijos nacionalinio parko, Pajūrio, Nemuno deltos, Salantų regioninių parkų direkcijos), taip pat Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija.

Klaipėdos apskrities teritorijos plotas yra 5209 km². Klaipėdos apskritis yra išsidėsčiusi tarp Skandinavijos ir Centrinės Europos vakarinėje LR dalyje. Apskritis ribojasi su Latvijos Respublika šiaurėje ir Kaliningrado regionu (Rusijos Federacija) pietuose. Šalies viduje Klaipėdos apskritis ribojasi su Telšių bei Tauragės apskritimis. Klaipėdos apskritis – vienintelis LR regionas, išsidėstęs Baltijos jūros pakrantėje. Didžiausias regiono plotis iš rytų į vakarus siekia maždaug 40 kilometrų, o iš šiaurės į pietus – maždaug 100 kilometrų [19].

Su geografinė vieta susiję veiksniai, savybės ir ypatybės kiekviename regione yra neabejotinai svarbūs. Dažnai jie gali būti panaudoti pagal politiką. Pavyzdžiui, plėtros politika gali siekti pasinaudoti regiono vietovės privalumais transporto mazgo kūrimui. Be to, geografinės padėtis gali įtakoti ir žaliavų buvimą (pvz., mineralai), kurios gali aprūpinti gavybos pramonės šakas [14].

Apskirtyje palankiausios sąlygos plėtoti tokias ekonominės veiklos sritis kaip transportavimas, logistika, sandėliavimas, turizmo ir poilsio organizavimas, prekyba, perdirbamoji pramonė, taip pat konkurencingas ir ekologiškas žemės ūkis, miškininkystė, verslinė ir pramoginė žuvininkystė.

Ekonominiu požiūriu Klaipėdos apskritis yra vienas iš sparčiausiai besivystančių Lietuvos regionų. Regiono teritoriją galima išskaidyti į tris dalis: kurortai (Palanga, Neringa), ekonominės plėtros centrai (Klaipėda, Palanga), agrariniai rajonai (Šilutės, Skuodo) [32].

Apskirtyje išskiriami du plėtros centrai – Klaipėda ir Palanga, kuriuose šiuo metu sukoncentruota dauguma apskrities gyventojų, paslaugų ir ūkinės veiklos. Viena iš darnios apskrities plėtros problemų – mažiausią potencialą turintis Skuodo rajonas, kuris yra menkai susijęs su bendra regiono ekonomine plėtra. Šis rajonas nepajėgus teikti gyventojams ir ūkio subjektams viso būtinų paslaugų komplekso. Kita apskrities darnios plėtros problema – daugumos apskrities gyventojų susitelkimas miestuose bei ryškėjantis nuolatinis ir besitęsiantis kaimo gyvenviečių nykimas ir mažėjimas. Pakankamai didelė problema apskrityje dėl pakrantės zonoje esančių gamtos išteklių, kurie nuolat patiria didėjančią ekonominės plėtros ir intensyvios rekreacijos spaudimą.

Šiuo metu kai kurių kranto ruožų kraštovaizdis (ties Klaipėdos, Palangos miestų, Neringos teritorijomis) keičiasi dėl suintensyvėjusių jūros ir marių abrazijos procesų. Šias teritorijas periodiškai niokoja audros ir stiprūs, kartais uraganiniai, vėjai. Krantų tvarkymas vykdomas vadovaujantis Helsinkio komisijos rekomendacijomis. Prioritetas suteikiamas krantotvarkinėms priemonėms, pagrįstomis gamtinio analogų imitavimo principais. Per paskutinius penkerius metus (2003–2008 m.) atlikti kranto tvarkymo darbai davė teigiamus rezultatus, juos būtina tęsti [28].

Vienas iš veiksnių, turinčių didžiausią įtaką regiono plėtrai, yra Klaipėdos valstybinio jūrų uosto pajėgumų didinimas bei su juo susijusios pramonės plėtra. Šiuo metu didelis dėmesys skiriamas uosto modernizavimui, taip pat jį aptarnaujančios transporto infrastruktūros (automobilių bei geležinkelio linijų) tobulinimui. Be to yra priimtas sprendimas atstatyti Šventosios jūrų uostą, statyti giliavandenį jūrų uostą.

Klaipėdos apskritis vadinama Vakarų Lietuvos pramonės centru. Apskričiai tenka apie 14 proc. šalies išgaunamosios ir apdirbamosios pramonės. Apskrities pramonės veikla įvairiapusiška. Dominuojantys verslo sektoriai: laivų statyba bei remontas (čia dirba viena iš didžiausių laivų statyklų trijose Baltijos valstybėse – „Baltijos laivų statykla“), mediena, baldų pramonė, popieriaus, plastiko bei kartono pramonė, gėrimų, maisto ir tabako sektoriai, statyba, elektronika, transportas ir kt. Klaipėdoje gaminamas alus ir kokybiški baldai. Užsienio kapitalo įmonės gamina automobilių laidus ir kabelių rinkinius eksportui. Klaipėdos ir Kretingos rajonuose išgaunama nafta, kuri naudojama kokybiškų tepalų gamybai. Šilutės rajone išvystyta durpių gavyba ir riebių sūrių gamyba. Sparčiausiai augančios pramonės rūšys apskrityje yra maisto, chemijos (PET (polietilentereftalatas) granulių gamyba), plastikinės taros, statybinių medžiagų, statybinių metalo konstrukcijų ir jų dalių gamyba.

Apskrities maisto produktų ir gėrimų gamybos pramonės gaminiai (mėsa ir mėsos

subproduktai, žuvies produkcija, duonos ir pyrago gaminiai, alus ir kt.) 2007 m. sudarė 238,4 tūkst. t. Drabužių siuvimo, kailių išdirbimo ir dažymo pramonėje pagaminta 2 tūkst. kelnų, apsiaustu, striukių. Medienos ir medienos gaminių gamybos pramonės 2007 m. rodikliai: medienos smulkinių plokščių pagaminta 195,7 tūkst. m³, medinių lovų, stalų, durų – 470 tūkst. Apskirtyje naftos gavyba nuo 2001 iki 2007 m. kasmet mažėjo ir 2007 m. naftos išgauta tik 154,4 tūkst. t. Durpių gavyba apskrityje taip pat mažėjo ir 2007 m. sudarė 36,9 tūkst. t. Popieriaus ir kartono gamyba nuo 2000 iki 2007 m. kasmet augo ir 2007 m. pagaminta 99,2 tūkst. t. Maždaug trečdalis (34 proc.) Klaipėdos apskrityje pagamintos produkcijos parduodama Lietuvoje, 66 proc. – ne Lietuvos rinkoje.

Turizmo ir rekreacijos plėtros požiūriu Klaipėdos apskritis turi nemažai neišnaudoto potencialo. Tam įtakos turi nepakankamai išplėtotą turizmo infrastruktūrą, neišvystytas mažųjų uostų tinklas, užterštas Kuršių marių vanduo, nepakankama vietos gyventojų bendravimo kultūra ir išsilavinimas ir kt. Apskrities rekreacijos ištekliai yra tinkami plėtoti įvairių formų poilsį ir turizmą: automobilių, vandens, pėsčiųjų, dviračių, gamtinį, kultūrinį, religinį ir kita. Svarbus Nemuno ir Kuršių marių regiono vandens turizmo plėtros veiksnys – Šilutės rajone esančių ir naujai statomų mažųjų uostų ir prieplaukų infrastruktūros plėtra, skatinanti investicijų pritraukimą į Klaipėdos apskritį [28].

Klaipėdos apskrityje yra palankios sąlygos plėtoti netradicinius elektros energijos gamybos būdus (vėjo energija, geoterminė energija). Šioje srityje jau padaryta nemaža pažanga: veikia pirma Lietuvoje vėjo jėgainė, ištirtinėti ir planuojami eksploatuoti žemės gelmių šiluminės energijos ištekliai, Klaipėdoje pastatyta pirmoji centralizuota geoterminė parodomoji šilumos jėgainė.

Svarbesni trukdžiai žemės ūkio plėtrai – mažas vidutinio ūkio dydis ir didelis smulkių nekonkurencingų ūkių skaičius, kuris iš esmės atitinka bendrą Lietuvos situaciją. Dauguma Klaipėdos apskrityje veikiančios įmonės yra smulkios ir vidutinės (nors jos sukuria mažesnę bendrojo vidaus produkto dalį). Aplinka apskrityje, o ypač mažuose miestuose ir kaimo vietovėse, tokiam verslui plėtotis yra nepalanki. Veiksniai, stabdantys apskrityje vietos ūkinės veiklos plėtrą bei skatinantys depopuliaciją šiose teritorijose – tai net 30 proc. Klaipėdos apskrities teritorijos taikomi įvairūs ūkinės veiklos apribojimai [28].

Apskrityje dėl tokių dalykų, kaip didelis užstatymo tankis, nepakankamai tvarkomi želdiniai, prasta estetinė būklė, miestų gyvenamųjų teritorijų aplinka yra nepatenkinama. Tačiau plečiantis gyvenamajai statybai apskrityje gyventojų apsirūpinimo būstu rodiklis didėja ir yra pakankamas. Gyvenimo kokybė labai skiriasi regiono plėtros centruose ir periferiniuose rajonuose. Prasčiausia situacija yra kaimo vietovėse, kur gyvenimo sanitarinės sąlygos neatitinka valstybės nustatytų normatyvų.

Apskritis magistraliniai keliai yra gerų techninių parametų, tačiau krašto keliai yra ypač prastos būklės, t.y. neužtikrintas saugumas regiono vidaus susisiekimo keliuose. Apskirtyje infrastruktūros koridoriai susiformavo tik atkarpomis ir nėra sukurta vieninga infrastruktūros koridorių sistema, skirta infrastruktūros sistemų plėtrai. Dauguma infrastruktūros sistemų Klaipėdos apskrityje yra monopolizuotos. Siekiant sukurti palankias sąlygas gyventojams bei regiono ūkiui, siūloma skatinti konkurenciją ir privačią iniciatyvą infrastruktūros ir komunalinių paslaugų tiekimo srityje.

Geležinkelio transportas aptarnauja Klaipėdos jūrų uostą ir turi galimybes papildyti susisiekimo sistemą apskrities teritorijoje. Šiuo metu jau pradėtas Klaipėdos geležinkelio mazgo ir jo infrastruktūros modernizavimas. Dėl giliavandens uosto prie Melnragės statybos geležinkelių tinklas turės būti pertvarkomas. Keleivių susisiekimo linijos uždaromos kaip nuostolingos. Pasikeitus geopolitinei situacijai apmirę krovinių gabenimas geležinkelio linijomis Pagėgiai – Klaipėda ir Klaipėda – Skuodas.

2.2. Žemės fondo sudėtis

Remiantis LR žemės įstatymu Lietuvos teritorijoje esanti privati, valstybinė ir savivaldybių žemė sudaro šalies *žemės fondą*. LR žemės fondo struktūrą pagal pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį sudaro [5]: žemės ūkio paskirties žemė; miškų ūkio paskirties žemė; vandens ūkio paskirties žemė; konservacinės paskirties žemė; kitos paskirties žemė. Taip pat šiame įstatyme apibrėžtas laisvos valstybinės žemės fondas – tai neperduota naudotis ir neišnuomota valstybinė žemė.

Skirtingos paskirties žemės plotai sudaryti iš žemės naudmenų. Žemės įstatyme žemės naudmenos įvardintos kaip žemės plotai, kurie nuo kitų žemės plotų skiriasi jiems būdingomis gamtinėmis savybėmis arba ūkinio naudojimo ypatumais. Išskiriamos tokios žemės naudmenos: žemės ūkio naudmenos (ariamoji žemė, sodai, pievos ir natūralios ganyklos); miškai (miško žemė); keliai; užstatyta teritorija; vandenys; kita žemė (medžių ir krūmų želdiniai, pelkės, pažeista žemė, nenaudojama žemė).

Žemės fondo naudojimo intensyvumas apibūdinamas žmogaus pertvarkytų plotų (žemės ūkio naudmenų, kelių, užstatytų teritorijų) santykiu su bendru plotu (be stambių vandens telkinių). Pagal šiuos rodiklius Klaipėdos apskrities teritorijos žemės naudojimo intensyvumas yra panašus kaip ir visose savivaldybėse, išskyrus Skuodo rajono savivaldybės teritorijoje, kurioje, lyginant su visa apskritimi, žemės naudojimo intensyvumas 12,5 proc. didesnis. Remiantis šiais duomenimis Klaipėdos apskrities teritorijos žemės naudojimo intensyvumas yra 4,2 proc. didesnis negu šalyje (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Žemės fondo naudojimo intensyvumo rodikliai 2008-01-01

Eil. Nr.	Rodikliai	Mato vnt.	Klaipėdos apskr.	Klaipėdos raj.	Kretingos raj.	Skuodo raj.	Šilutės raj.	Lietuvoje
1.	Bendras plotas	ha	520924	133591	98901	91095	170625	6530023
2.	Vandens ūkio paskirties žemė	ha	42460	10559	1200	1069	29217	176458
3.	Ploto skirtumas (1-2)	ha	478464	123033	97701	90025	141408	6353565
4.	Žemės ūkio naudmenos	ha	281121	74437	53437	64496	84639	3464479
5.	Miškai	ha	137161	34535	34258	17796	38090	2120463
6.	Keliai	ha	10056	2660	2045	2068	2469	132048
7.	Užstatyta teritorija	ha	13223	2953	2407	1941	2835	180229
8.	Kita žemė	ha	26130	6381	4358	2644	7758	370340
9.	Iš viso (4+6+7)	ha	304408	80050	57889	68505	89943	3776756
10.	Plotų santykis (9:3)	proc.	63,6	65,1	59,3	76,1	63,6	59,4

Remiantis valstybės įmonės Registrų centro 2008 m. sausio 1 d. statistikos duomenimis, Klaipėdos apskrityje žemės ūkio veiklai naudojama 60,13 proc. (313,25 tūkst. ha) apskrities teritorijos, tuo tarpu Lietuvoje – 60,58 proc. Apskrityje miškų ūkio veiklai naudojamas mažesnis plotas teritorijos nei vidutiniškai šalyje: Klaipėdos apskrityje miškų ūkio veiklai naudojama – 23,96 proc. (124,86 tūkst. ha) teritorijos, o Lietuvoje – 30,17 proc. Todėl Klaipėdos apskrities bendrajame plane numatyta būtinybė pertvarkyti teritorijos žemės naudojimą, padidinant miškų ūkio paskirties žemės plotus [27].

Kitos paskirties žemė Klaipėdos apskrityje užima 6,63 proc. (34,55 tūkst. ha) nuo viso žemės fondo. Šių teritorijų 2001–2008 m. laikotarpyje padidėjo 3040,3 ha, tačiau ši žemė naudojama neintensyviai. 47,54 proc. šios teritorijos užima technologiškai pertvarkyti plotai (užstatytos teritorijos, kaimai, miestai, keliai, naudingųjų iškasenų, grunto ir durpių karjerai), o 52,45 proc. naudojama žemės ūkio veiklai, užimta krūmų želdiniais ir miškais, pelkėmis ir nenaudojama žeme.

Pagal LR žemės fondo duomenis Klaipėdos apskrities bendras žemės plotas tiek 2007 m., tiek 2008 m. sudarė 520924 ha. Žemės ūkio naudmenos pagal 2007 m. duomenis sudaro 281453 ha plotą, arba 54 proc. nuo bendro apskrities ploto ir pagal ūkinio naudojimo ypatumus pasiskirsto:

- ariamoji žemė – 235742 ha (83,75 proc.);
- sodai – 5187 ha (1,84 proc.);
- pievos ir natūralios ganyklos – 40524 ha (14,40 proc.).

Žemės ūkio paskirties žemė Klaipėdos apskrityje 2007 m. sudarė 313555 ha, iš to ploto žemės ūkio naudmenos – 272032 ha.

Apskrityje naudojamos (deklaruotos) žemės ūkio naudmenos 2007 metų duomenimis užima 217857 ha plotą, arba 8,08 proc. nuo šalies apimties. Naudojamas žemės ūkio naudmenos sudaro [27]:

- ariamoji žemė – 139293 ha, arba 63,94 proc. nuo visų naudojamų žemės ūkio naudmenų apskrityje; iš jų pasėliai sudaro 131560 ha (94,45 proc.), pūdymai – 7733 ha (5,55 proc.);
- pievos ir natūralios ganyklos – 76357 ha (35,05 proc.);
- sodai – 2095 ha, arba 0,96 proc. nuo visų naudojamų žemės ūkio naudmenų apskrityje.

Nenaudojamas (nedeklaruotas) žemės ūkio naudmenų plotas žemės ūkio paskirties žemėje sudaro 52025 ha plotą, arba 19,28 proc. nuo viso apskrities žemės ūkio naudmenų ploto (žr. 2 lentelę). Iš jų valstybinėje žemėje neįteisintų naudotis žemės ūkio naudmenų plotas 2006 m. sudarė 19478 ha, 2007 m. – 19195 ha, 2008 m. – 17869 ha. Likęs nedeklaruotas žemės plotas (apie – 34 tūkst. ha) yra privačioje žemėje.

2 lentelė. Deklaruotos ir nedeklaruotos žemės ūkio naudmenos Klaipėdos apskrityje, žemės ūkio paskirties žemėje (be sodininkų bendrijų sodų) 2007 m.

Eil. Nr.	Rodikliai	Mato vnt.	Žemės ūkio naudmenos	Ariamoji žemė	Pievos ir natūralios ganyklos	Sodai
1.	Bendras plotas	ha	269882	230184	38180	1518
2.	Naudojamas/deklaruotas plotas	ha	217857	139293	76357	2095
3.	Nenaudojamas/nedeklaruotas plotas (1-2)	ha	52025	90891*	-38177*	-577*

Pastaba: * plotų skirtumas yra dėl skirtingų žemės apskaitos duomenų šaltinių

Remiantis 2007 metų statistiniais duomenimis, apskrityje visi pasėliai užėmė 131560 ha plotą (60,39 proc. nuo visų deklaruotų žemės ūkio naudmenų). Didžiausius plotus apskrityje nuo visų deklaruotų žemės ūkio naudmenų užima daugiametės žolės (57195 ha, arba 26,25 proc.), grūdiniai augalai (55777 ha, arba 25,60 proc.) ir javai (53177 ha, arba 24,41 proc.). Iš javų žieminiai javai sudaro 16210 ha, arba 7,44 proc., vasariniai javai – 12239 ha, arba 5,62 proc. Rapsai nuo visų deklaruotų žemės ūkio naudmenų apskrityje užima 8752 ha plotą, arba 4,02 proc. Iš jų žieminiai rapsai sudaro 3136 ha plotą (1,44 proc.), vasariniai rapsai – 5616 ha (2,58 proc.). Mažiausius plotus apskrityje nuo visų deklaruotų žemės ūkio naudmenų užima bulvės (5619 ha, arba 2,58 proc.), ankštiniai augalai (2600 ha, arba 1,19 proc.) ir lauko daržovės, kurios užima tik 1219 ha plotą (0,56 proc.).

Klaipėdos apskrityje 2002 m. žemės ūkio paskirties žemė užėmė 310716 ha plotą, miškų ūkio paskirties žemė – 127087 ha, kitos paskirties žemė – 32130 ha, miškai visų kategorijų žemėje – 127306 ha. Remiantis valstybės įmonės Registrų centro 2009 m. sausio 1 d. statistikos duomenimis šios žemės atitinkamai sudarė 312720 ha, 124692 ha, 35304 ha ir 137161

ha. Per 7 metų laikotarpį vidutiniškai kasmet žemės ūkio paskirties žemė didėjo po 286 ha, miškų ūkio paskirties žemė – mažėjo po 342 ha, kitos paskirties žemė – didėjo po 453 ha, bendras miškų plotas – didėjo po 1408 ha.

2.3. Žemės ūkio gamybos rodikliai

Žemės ūkio paskirties žemės yra viena iš svarbiausių LR žemės fondo dalių, o žemės ūkis yra prioritetinė Lietuvos ūkio šaka – pagrindinis žemės ūkio produkcijos gamintojas ir žaliavos tiekėjas pramonei. Žemės ūkis taip pat atlieka svarbią ekonominę, socialinę, aplinkosauginę ir etninę bei kultūrinę funkciją Lietuvoje [15].

Žemės ūkio paskirties žemė apskrities teritorijoje užima 313,3 tūkst. ha arba 60,1 proc. bendro apskrities ploto [31]. Iš to ploto ariamoji žemės sudaro 231,3 tūkst. ha, sodai – 3,6 tūkst. ha, pievos ir natūralios ganyklos – 36,9 tūkst. ha (iš viso žemės ūkio naudmenos sudaro 86,8 proc. bendro žemės ūkio paskirties žemės ploto). Per 2002–2008 m. laikotarpį bendras žemės ūkio paskirties žemės plotas apskrityje padidėjo 2,5 tūkst. ha, o žemės ūkio naudmenų plotas padidėjo 2,6 tūkst. ha, iš jų ariamosios žemės padidėjo 1,1 tūkst. ha, pievų ir ganyklų – 1,3 tūkst. ha, daugiamečių sodinių – 0,1 tūkst. ha. Kaip matyti iš 3 lentelės, Klaipėdos apskrityje deklaruojama tik apie 80 proc. statistinių žemės ūkio naudmenų, kas atitinka LR vidurkį. Tačiau didžiąją dalį deklaruoto ploto apskrityje sudaro ganymui ar šienavimui skirti plotai (65-69 proc., Lietuvoje – 50-52 proc.). Tai rodo, kad žemės ūkio naudmenos Klaipėdos apskrityje naudojamos ekstensyviau, nei vidutiniškai Lietuvoje (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Deklaruotų žemės ūkio naudmenų ir pasėlių plotas 2006–2007 m.

Rodikliai	Mato vnt.	Klaipėdos apskrityje		Lietuvoje	
		2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
1. Statistinis žemės ūkio naudmenų plotas	tūkst.ha	270,9	272,0	3364,8	3365,0
Iš to ploto – ariamoji žemė, pievos ir ganyklos	tūkst.ha	267,3	268,5	3321,3	3321,8
2. Deklaruota žemės ūkio naudmenų (be sodų ir uogynų)	tūkst.ha	216,3	215,8	2755,5	2666,6
	proc.	80,9	80,4	83,0	79,2
Iš ploto – pievos, ganyklos, daugiametės žolės ir pūdymai	tūkst.ha	150,0	141,3	1435,9	1306,3
	proc.	69,3	65,5	52,1	50,0

Lietuvoje 2007 m. žemės ūkio produkcijos buvo pagaminta už 6,9 mlrd. litų. Klaipėdos apskrities bendroji žemės ūkio produkcija sudarė 0,4 mlrd. litų, tai yra 6,4 proc. nuo visos šalies žemės ūkio produkcijos [31]. Tokią nedidelę Klaipėdos apskrities bendrosios žemės ūkio produkcijos dalį sąlygoja nederlingi dirvožemiai ir tradicinių kultūrų auginimui nepalankus pajūrio klimatas. Klaipėdos apskrityje žemės ūkio naudmenų vidutinis našumo balas siekia tik

38,6 (Lietuvoje vidutinis žemės ūkio naudmenų našumo balas, parodantis dirvožemio kokybę pagal augalininkystės produktyvumą, esant vidutinėms ekonominėms ūkininkavimo sąlygoms, siekia 42,3).

Pastaraisiais metais Lietuvoje žemės ūkio augalais buvo apsėta 1700 tūkst. ha pasėlių kasmet. Grūdinių augalų pasėliai 2007 m. sudarė 60,4 proc. visų pasėlių. Rapsų plotai 2007 m., palyginti su 2005 m., padidėjo 59 proc. Kadangi apskrityje augalininkystės vystymui dirvožemių našumo sąlygos nepalankios, regione labiau plėtojamas gyvulininkystės sektorius. Tai atsispindi ir pasėlių struktūroje. Klaipėdos apskrityje grūdinių augalų pasėliai sudaro 37,5 proc. visų pasėlių (šalies vidurkis – 56,7 proc.), linų – 0,3 proc. (šalies vidurkis – 0,2 proc.), bulvių – 5,6 proc. (šalies vidurkis – 4,2 proc.), lauko daržovių – 1,4 proc. (šalies vidurkis – 1,2 proc.), daugiamečių žolių – net 46,1 proc. (šalies vidurkis – 23,8 proc.) ir pašarinių šakniavaisių pasėliai – 0,8 proc. (šalies vidurkis – 0,7 proc.).

2007 m. apskrityje augalininkystės produkcijos dalis, palyginti su visa apskrities žemės ūkio produkcija sudarė 54 proc. Grūdinių kultūrų derlius šiais metais Lietuvoje sudarė 3073,4 tūkst.t, Klaipėdos apskrityje – 112,5 tūkst.t. (3,2 proc. nuo šalies apimties). Tuo tarpu daržovių derlius šalyje – 281,9 tūkst.t., apskrityje – 13,1 tūkst.t. (4,7 proc. nuo šalies apimties). Palyginti su visos šalies apimtimi, bulvių derlius apskrityje sudarė 7,8 proc., rapsai – 3,1 proc., linų pluoštas – 2,5 proc.

Klaipėdos apskrityje dominuoja smulkūs, nespecializuoti ūkiai. Gyvulininkystės produkcijos gamybos apimtys tiek Lietuvoje, tiek apskrityje 2007 m., palyginti su 2006 m., padidėjo. Tokiam padidėjimui įtakos galėjo turėti bendros šalies tendencijos – ūkių skaičiaus didėjimas (neintensyvus), nors vidutinis ūkių žemės plotų dydis mažai keičiasi – nesiekia 15 ha. Tokie ūkiai yra nekonkurencingi, nerentabilūs, juose nėra sukuriamas kapitalas, būtinas plėtrai, investicijoms į našias, leidžiančias užtikrinti kokybiškos žemės ūkio produkcijos gamybą technologijas [20].

2008 m. duomenimis Lietuvoje bendras galvijų skaičius sudarė 787,9 tūkst., o Klaipėdos apskrityje – 77,1 tūkst. (9,8 proc. nuo šalies apimties). Iš jų melžiamos karvės šalyje – 404,5 tūkst., o apskrityje – 35,4 tūkst. (8,8 proc. nuo šalies apimties). Kiaulių šalyje šiais metais auginta 923,2 tūkst., o apskrityje – 68,5 tūkst. (7,4 proc. nuo šalies apimties). Paukščių, 2008 metų duomenimis, šalyje auginta 9,9 milijardai, Klaipėdos apskrityje – 0,5 milijardai (5,5 proc. nuo šalies apimties). Palyginus su šalies mastu, apskrityje avių auginta – 3,2 proc., ožkų – 6,3 proc., arklių – 6,8 proc.

Lyginant Lietuvos ir apskrities gyvulininkystės produkcijos gamybą bei karvių produktyvumą, 2007 m. apskrityje didžiausią apimtį sudarė paukštininkystė (kiaušinių gamyba

siekė 19,5 proc. nuo visos šalies apimties) ir pienininkystė (atitinkamai apskrityje sudarė 9,0 proc. bendro pieno kiekio šalyje).

2.4. Sprendinių detalizavimas

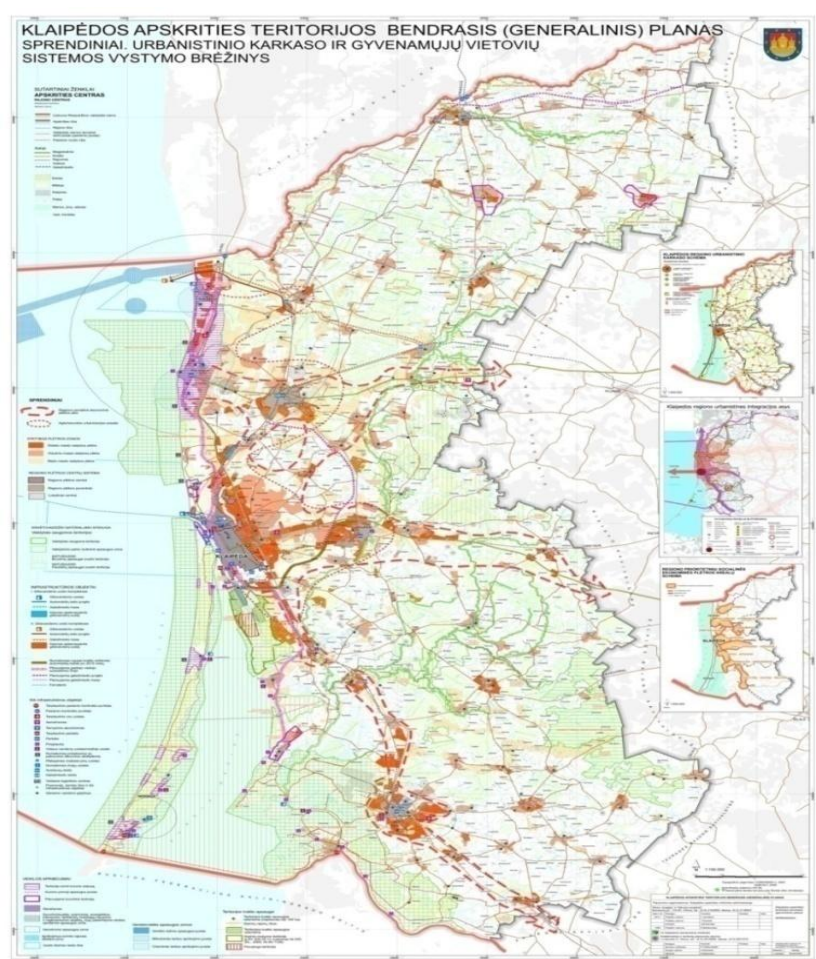
Klaipėdos apskrities teritorijos bendrojo (generalinio) plano sprendiniai įgyvendinami rengiant savivaldybių teritorijų bendruosius planus (Kretingos rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano analizė pateikta 2 priede) ir specialiuosius planus.

Apskrities bendrojo plano koncepcijoje, plėtojant regiono ekonomiką, siūloma vadovautis pramonės dekoncentracijos principu tam, kad sumažinti ekonominius skirtumus tarp Klaipėdos apskrities savivaldybių. Siūlomas pramonės dekoncentracijos principas padės išvengti kapitalo, žmonių ir paslaugų koncentracijos viename regiono centre ir suteiks galimybes kitoms teritorijoms gerinti ekonominę bei socialinę (darbo vietos gyventojams) aplinką.

Apskrities bendrajame plane skatinamas tausojantis ir efektyvus vietinių išteklių naudojimas, pagrįstas darnios plėtros principais, sąlygojantis sėkmingą regiono socialinę-ekonominę plėtrą. Vadovaujantis darnios plėtros principais, kasybos pramonė ir verslas turi būti plėtojami privačių investuotojų iniciatyva.

Vystant Klaipėdos apskrities stiprinimo programą miestai ir miesteliai laikomi urbanistinės plėtros židiniais, kuriuose yra plėtojama infrastruktūra, skatinama verslo plėtra bei didinamas ekonominis konkurencingumas (žr. 1 pav.). Apskrities teritorijos bendrajame plane nustatyti trijų hierarchijos lygmenų urbanistiniai centrai, kurie atitinka LR teritorijos bendrojo plano nuostatas, taip pat nustatytos svarbiausios socialinės ekonominės plėtros ašys ir plėtros arealai.

Individuali statyba apskrityje daugiausia vykdoma siekiant pasistatyti gyvenamąsias sodybas arti Klaipėdos ir Palangos. Tam tikslui rengiami detalieji planai, jų pagrindu pakeičiama žemės sklypų pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis (dažniausiai – iš žemės ūkio paskirties į kitą paskirtį). Po to žemės savininkams išduodami leidimai pastatų projektavimui bei planavimo sąlygos. Pagal viešosios įstaigos Registrų centro duomenis, 2007 m. Klaipėdos apskrityje žemės sklypų, kuriems pakeičiama paskirtis, skaičius sudaro 28,4 proc. nuo bendro skaičiaus Lietuvos kaimiškuose rajonuose. Tuo tarpu 2005 m. šis skaičius sudarė 25,3 proc., o 2006 m. – 17,3 proc. nuo bendro skaičiaus Lietuvos kaimiškuose rajonuose [31].

1 pav. Klaipėdos apskrities teritorijos urbanistinio karkaso ir gyvenamųjų vietovių sistemos vystymo brėžinys [22]

Apskrities rajonuose žemės sklypų, kuriems pakeičiama paskirtis, skaičius ženkliai skiriasi. Imant pavyzdžiu Klaipėdos ir Kretingos rajonus, žemės ūkio paskirties žemės sklypų, kuriems pakeista naudojimo paskirtis į kitą paskirtį skaičius 2007 metų duomenimis atitinkamai sudaro 92,2 proc. ir 1,9 proc. nuo bendro skaičiaus apskrities kaimiškuose rajonuose (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. Žemės ūkio paskirties žemės sklypai, kuriems pakeista naudojimo paskirtis į kitą paskirtį 2005–2007 m.

Eil. Nr.	Administracinės teritorijos		Pakeistos paskirties sklypų skaičius per metus		
			2005	2006	2007
1.	Lietuvos Respublikoje		4448	5046	6152
2.	Klaipėdos apskrityje		1126	874	1745
3.	Iš to sk.:	Klaipėdos raj.	987	712	1609
		Kretingos raj.	39	55	33

Apskritis socialinės infrastruktūros tinklo (viešųjų paslaugų įstaigų) plėtra derinama su urbanistinio karkaso struktūra bei gyvenamųjų vietovių tinklo plėtros tendencijomis.

Planuojama giliavandenis jūrų uosto, kuris padengtų prognozuojamus po 2015 m. uosto pajėgumų trūkumus, patenkinant pervežimų poreikius bei sudarytų sąlygas Klaipėdoje priimti Baltmax tipo laivus, statyba (Klaipėdos valstybinis jūrų uostas pavaizduotas 2 pav.).

2 pav. Klaipėdos valstybinis jūrų uostas [33]

Apskritis bendrajame plane numatyta uždaryti visus smulkius sąvartynus, kurių funkcijas turi perimti 2007 metais įrengtas ir 2008 metų pavasarį pradėtas eksploatuoti Klaipėdos apskrities Dumpių komunalinių atliekų sąvartynas (Klaipėdos rajono savivaldybė), užimantis 21,3 ha ploto teritoriją ir atitinkantis visus europinius reikalavimus. Sąvartyno plėtrai rezervuojamas 12,6 ha ploto sklypas šalia esančio sąvartyno. Uždarytų senų sąvartynų užterštus plotus numatoma rekultivuoti, suteikiant galimybę jų vietoje atsirasti pramoninėms, rekreacinėms, gyvenamosioms ar kitokios paskirties zonoms.

Detalesnė pramonės, miestų ir infrastruktūros plėtros analizė pateikta 1 priede.

2.5. Žemės ūkio paskirties teritorijų naudojimo perspektyvos

Žemės ūkio perspektyvos. Klaipėdos apskritis priklauso Vakarų Lietuvos zonai. Čia vyrauja velėniniai – tipingi paprastieji jaurazemiai ir išplautžemiai, kurių granulimetrinė sudėtis – priemėliai, smėliai ir lengvi priemoliai. Dauguma smulkiųjų ūkių yra daugiašakiai, bet juose vyrauja gyvulininkystės produktų gamyba. Siekiant ekonominio efekto, ūkiai specializuojasi ir didina gamybos konkurencingumą, tačiau tokių ūkių skaičius dar nedidelis. Kaimo gyventojų

veikla neapsiriboja vien siaurai specializuotu žemės ūkiu, pamažu vystosi veiklos įvairovė. Ūkių stambinimas bei kooperavimasis vyksta lėtai.

Apskrities bendrajame plane, įvertinus esamą planuojamos teritorijos ekonominę situaciją, esamus išteklius ir plėtros potencialą, konstatuota, kad apskrities teritorija nėra palanki intensyvaus žemės ūkio plėtrai. Atsižvelgiant į tai, bendrojo plano sprendiniuose nenašiuose dirvožemiuose esančią dirbamą žemę siūloma paversti ekstensyviai naudojamomis pievomis ir ganyklomis. Kultūrinėse pievose ir ganyklose, įrengtose durpiniuose dirvožemiuose, siūloma auginti žalias gyvulininkystei. Eroduojamose žemėse, siekiant išsaugoti derlingą dirvožemį, akcentuojama būtinybė kaip galima ilgiau auginti daugiameses žoles ir javus. Negalima palikti juodojo pūdymo bei auginti kaupiamųjų augalų (bulvių, šakniavaisių). Kaimo turizmo ir turistinio potencialo teritorijose sodybas siūloma pritaikyti kaimo turizmui, netradicinių augalų auginimui (vaiskrūmiams, šiltnamines ir lauko daržoves, vaistinius augalus, grybus).

Kadangi apskrities teritorijos gamtinės sąlygos tik vidutiniškai palankios žemės ūkio veiklai, tikslinga žemdirbystei naudoti aukštos ūkinės vertės aliuvinius Nemuno žemupio, Minijos ir kitų upių užliejamų lankų dirvožemius, natūralias pievas, ganyklas, plėtoti galvijininkystę [30]. Vakarų Lietuvos zonoje neblogai dera rugiai, avižos, pašariniai žirniai, lubinai, daugiamesės varpinės ir ankštinės žolės. Apskirtyje, prie mažiau palankių ūkininkauti vietovių priskirtose Skuodo rajono Barstyčių ir Notėnų seniūnijose, Klaipėdos rajono Dvilų ir Priekulės seniūnijose, Šilutės rajone, pirmiausiai skatinama plėtoti alternatyvias ūkines veiklas, tokias kaip rekreacija, amatai, vietos verslai ir kt. Beveik visos Klaipėdos, Šilutės, Kretingos rajonų teritorijos yra jautrios vėjo erozijai bei vyrauja blogai izoliuotos gelmės. Todėl šioje zonoje numatoma ypač reguliuoti žemėnaudos intensyvumą, gausinti želdynų kiekį, didinti miškų ūkio paskirties žemės plotus.

Melioruotų žemių inventorizavimo 2006 m. apskaitos duomenimis, Klaipėdos apskrityje melioruotos žemės būklė yra daug blogesnė nei šalyje. Didžiausi plotai (25 proc.) tokių blogai veikiančių sausinimo sistemų yra Šilutės rajono savivaldybėje. Paviršinio ir požeminio vandens taršai jautriose teritorijose numatyta taikyti organinio ūkininkavimo metodus. Nemelioruotose plotuose siūlomas aplinkai palankus ekstensyvus pasėlių auginimas, dirbamos žemės pavertimas ekstensyviai naudojamomis pievomis ir ganyklomis, mažiau apgyvendintus plotus apšodinti mišku.

Klaipėdos apskrities teritorijos bendrajame plane žemės ūkio vystymui, atsižvelgiant į geriausių dirvožemių savybių panaudojimą, žemės ūkio gamybos efektyvumą ir gamtos išteklių apsaugą, nustatytos žemės ūkio paskirties žemės perspektyvinės ribos ir žemės ūkio veiklos zonos – intensyvaus ir tausojamojo ūkininkavimo zonos (žr. 3 pav.).

Intensyvaus ūkininkavimo zona apima melioruotus ir nemelioruotus žemės plotus:

1. Intensyvus ūkininkavimas melioruotose žemėse – tai ūkininkavimas Žemaitijos plynaukščių zonai priskiriamose Skuodo ir Kretingos rajonų bei rytinės Klaipėdos ir Šilutės rajonų dalyse. Šiuose plotuose, formuojant perspektyvias žemės ūkio struktūras, numatoma derinti įvairaus dydžio ir tipų ūkius, išsaugoti ir gerinti ariamąją žemę bei nusausintas pievas ir ganyklas. Taip pat plėtotina augalininkystė – javų, išskyrus kviečius, auginimas bei pagalbinių augalininkystė – žolinių pašarų auginimas. Plėtotina svarbiausia specializacija gyvulininkystėje – pieno krypties galvijininkystė bei pagalbinių – kiaulių auginimas. Šiose melioruotose žemėse skatintina alternatyvi žemės ūkiui veikla.

2. Intensyvus ūkininkavimas išskirtas likusiose nemelioruotose plotuose – tai natūralios agrarinės vidutiniškai našios nemelioruotos teritorijos. Čia ūkininkaujama laikantis bendrų kraštotvarkinių reikalavimų ir specialiųjų žemės naudojimo sąlygų.

Apskrities mažo našumo žemėse išskiriama *tausojamojo ūkininkavimo zona*. Ši zona, apimanti Nemuno žemupį ir Pajūrio žemumą, apima vakarinę Klaipėdos ir Šilutės rajonų dalį. Šiose žemėse, formuojant perspektyvias žemės ūkio struktūras, siekiama išsaugoti ir gerinti ariamąją žemę paverčiant ją pievomis ir ganyklomis, taip pat numatyta galimybė didesnius plotus apsodinti mišku. Plėtojant augalininkystę, pagrindinė išskirta ūkio šaka – žolinių pašarų auginimas. Taip pat išskirtos pagalbinės ar papildomos ūkio šakos – javų, išskyrus kviečius, auginimas. Plėtojant gyvulininkystę, prioritetas teikiamas pieno krypties galvijininkystei ir mėsinių galvijų auginimui, o pagalbinių specializacija – netradicinių žemės ūkio šakų vystymas. Skatinamas alternatyvių pajamų šaltinių ir darbo vietų kaime kūrimas.

Apskirtyje tradiciniam ūkininkavimui siektinas ūkio dydis turi būti ne mažesnis nei rekomenduojamos ūkiuose, taip pat kiaulių auginimui specializuotuose ūkiuose – 100 ha žemės ūkio naudmenų, mišrios gyvulininkystės-augalininkystės specializacijos ūkiuose – 40 ha žemės ūkio naudmenų [30].

Apskrities bendrajame plane siūloma tobulinti norminius teisės aktus ir juose numatytą žemės ūkio paskirties žemės naudojimą skatinti, visų pirma – valstybės paramos priemonėmis, jas diferencijuojant taip, kad prioritetas teikti paramą būtų teikiamas veiklai, atitinkančiai žemės ūkio veiklos zonos ypatumams arba žemėtvarkos planavimo dokumentus (jeigu to nedraudžia ES reglamentai ir direktyvos). Prioritetinės valstybės paramos priemonės yra šios [20]:

- *labai geros ir geros ūkinės vertės žemėse* – žemės ūkio valdų modernizavimas, jaunųjų ūkininkų įsikūrimas, ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos, žemės ūkio vandentvarka, žemės sklypų perskirstymas;
- *vidutinės ūkinės vertės žemėse bei lengvose žemėse* – žemės ūkio valdų modernizavimas, jaunųjų ūkininkų įsikūrimas, pusiau natūrinių restruktūrizuojamų ūkių rėmimas;

- *žemėse, įeinančiose į saugomų teritorijų ribas*, priklausomai nuo jų naudojimo intensyvumo: ekologinio ūkininkavimo programa, kraštovaizdžio tvarkymo programa, vietovės su aplinkosaugos apribojimais.

Apskirtyje įsavinti naujų teritorijų žemės ūkio veiklai iš miško ūkio ir kitos paskirties žemių nenumatoma. Svarbiausios kryptys, didinančios Klaipėdos apskrities žemės ūkio konkurencingumą, įstaigų, teikiančių paslaugas (konsultacines, finansines, socialines ir kt.) ūkininkams ir kaimo gyventojams, tinklo plėtra bei ūkių modernizavimas.

Žemės ūkio paskirties žemės naudojimo tikslai [20]:

- užtikrinti aplinkos apsaugą ir išsaugoti biologinę įvairovę;
- žemdirbystei netinkamų žemių apsodinimo mišku skatinimas;
- derlingų dirvožemių našumo išsaugojimas bei pagerinimas, tarp jų rūgščių dirvų kalkinimas;
- alternatyvios veiklos (kaimo turizmo, miškų sodinimo, žuvininkystės, amatų ir kitų ne žemės verslų) rėmimas nepalankių ūkininkavimo sąlygų teritorijose.

Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimui žemės ūkio paskirties žemėje siūloma rengti kaimo plėtros žemėtvarkos projektus (jų atmainą – atskirų seniūnijų kompleksinius žemės ūkio ir kaimo plėtros projektus) ir žemės konsolidacijos projektus. Pagrindiniai šių teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai, turintys ilgalaikes pasekmes, būtini projektuoti bei įgyvendinti įvertinant svarbiausius žemės ūkio gamybos plėtrą bei kaimo kraštovaizdžio formavimą įtakančius veiksniai:

- vietinės reikšmės kelių tinklo išdėstymas;
- stambiųjų ūkių centrų išdėstymą bei gamybos apimčių juose nustatymas;
- sausinimo sistemų remonto ar rekonstrukcijos poreikio nustatymas;
- miško želdinių detalesnis išdėstymas ir jų funkcijų nustatymas;
- žemės ūkio naudmenų laukų masyvų, tinkamų naudoti tam tikroms augalų grupėms, formavimas;
- žemės gerinimo priemonių planavimas;
- natūralių kraštovaizdžių, dirvožemio ir vandens apsaugos priemonių planavimas;
- polderinių sistemų remonto ar rekonstrukcijos poreikio nustatymas.

Naudojant žemę siekiama diegti tausojamojo ir ekologinio ūkininkavimo sistemas ir laikytis geros ūkininkavimo praktikos reikalavimų:

1. ariamoje žemėje turi būti auginami žemės ūkio augalai arba laikomas sideracinis ar juodasis pūdymas. Žemės ūkio augalų laukuose neturi būti juos stelbiančių piktžolių, išskyrus pavienes piktžoles ar pavienius jų kupstus;

2. ganyklos arba pievos, taip pat daugiametės ganyklos arba pievos turi būti geros būklės, naudojamos gyvuliams ganyti (iki rugpjūčio 1 d. turi būti bent kartą nuganytos) arba ne rečiau kaip kartą per metus (iki rugpjūčio 1 d.) nušienaujamos; šienas ar žalioji masė sutvarkyti ir išvežti iš lauko;

3. ariamoje žemėje bei ganyklų arba pievų, taip pat daugiamečių ganyklų arba pievų plotuose neturi būti medžių ir krūmų, išskyrus pavienius medžius, kurie yra tradicinio kraštovaizdžio dalis;

4. ganyklų arba pievų, taip pat daugiamečių ganyklų arba pievų plotuose neturi būti sustabarėjusių, taip pat sėklas subrandinusių arba išbarsčiusių piktžolių (kiečių, pelynų, usnių, varnalėšų, dilgėlių ir kt.), žolė negali būti deginama.

Nacionalinių parkų, draustinių teritorijose vystoma ekstensyvi žemdirbystė. Tai daugiausia natūralios pievos ir ganyklos bei kultūriniai žolynai. Plėtotina ekologinė žemdirbystė. Priemiestinėse žemės ūkio teritorijose turėtų perspektyvas daržininkystė, gėlininkystė, bitininkystė, sodininkystė. Siekiant išsaugoti biologinę įvairovę tikslingas ekstensyvus ūkininkavimas, o pačias nenašiausias, mažiausiai tinkamas žemės ūkiui žemes tikslinga nenaudoti žemės ūkio paskirčiai (apsodinti mišku, plėtoti rekreacinę statybą, viešąją ir privačią turizmo infrastruktūrą ir kt.).

Siekiant išvengti aplinkosauginių problemų ateityje siūloma nekoncentruoti gyvulininkystės (mėsinės galvijininkystės, kiaulininkystės ir pieno ūkio objektų) vienoje kurioje apskrities vietoje. Numatoma gyvulininkystę plėtoti visoje apskrities teritorijoje, išskyrus ekologiškai jautrias teritorijas, naudojant buvusius žemės ūkio įmonių ūkinius statinius ir įrenginius. Gyvulininkystės kompleksai ir stambios pavienės fermos, patenkančios į GK zonas, taip pat saugomas teritorijas, kitas teritorijas, kurioms teikiamas prioritetas gamtai, rekreacijai, turizmui, privalo įsirengti valymo įrenginius gamybos atliekoms nukenksminti. Kitas gyvulininkystės gamybos atliekas siūloma nukenksminti valymo įrenginiais arba traktuoti kaip atsinaujinantį energijos šaltinį ir ieškoti galimybių jį panaudoti.

Įmonės, plėtojančios žemės ūkio ir kitą veiklą kaimo vietovėse, turinčią stacionarius taršos šaltinius (stambias fermas, paukštynus, gyvulininkystės kompleksus ir kitus žemės ūkio objektus) turi nustatyti sanitarinės apsaugos zonos (toliau – SAZ) ribas ir taikyti taršos prevencines priemones savo valdomuose ir trečiųjų asmenų žemės sklypuose (jiems sutikus).

2.6. Miškų ir saugomų teritorijų planavimas

Miškas yra vienas iš svarbiausių kraštovaizdžio komponentų, lemiančių biologinės įvairovės, tvarių ekosistemų, kraštovaizdžio formavimą ir išsaugojimą. Didėjantys rekreacijos, turizmo ir estetiško natūralaus kraštovaizdžio išsaugojimo poreikiai įpareigoja plėsti miškų plotus rekreacinio prioriteto arealuose, prie miestų, kai kurių vandens telkinių, kelių, gerinant kultūros vertybių apsaugą ir naudojimą. Svarbu plėsti miškų plotus jūros pakrantėje, nes šie miškai sušvelnina vėjų griaujamąją jėgą. Miškų išsaugojimas, naujų tvarių miškų veisimas ir subalansuotas, tausojantis jų naudojimas yra tarptautiniu mastu pripažinta prioritetinga miško ūkio plėtros strateginė nuostata [9].

Miškingumui didinti palankias sąlygas Lietuvoje sudaro tai, kad yra net 652,7 tūkst. ha nenašių ir žemės ūkiui netinkamų žemės ūkio naudmenų. Mažo našumo (32 balų ir mažesnio) žemė sudaro 19 proc. visos žemės ūkio paskirties žemės, iš jos – beveik pusė vidutiniškai ir stipriai eroduota žemė. Pažeista žemė (išeksploduoti durpynai ir karjerai) sudaro 5,2 tūkst. ha. Taip pat yra nemažas laisvos valstybinės žemės fondas. Kai kurių savivaldybių miškingumas yra labai mažas, todėl dideli žemės plotai nepatenka į miško palankaus poveikio zonas. Miškų trūksta gamtinio karkaso teritorijose, kai kurių didžiųjų miestų rekreacinėse zonose [9].

Pagal 2004–2020 m. laikotarpiui parengtą miškingumo didinimo programą, norint įgyvendinti Lietuvos miškų ūkio politikos įgyvendinimo strategiją ir padidinti šalies miškingumą 3 proc., visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje reikia apželdinti mišku apie 196 tūkst. ha žemės ūkiui ir kitiems tikslams naudotų žemių, t.y. kasmet miškas turi būti įveisiamas arba savaime apželti turi vidutiniškai apie 11 tūkst. ha. Remiantis valstybinės miškų apskaitos, kurią atlieka Valstybinis miškotvarkos institutas, duomenimis, kasmet mišku savaime apželia apie 4–5 tūkst. ha ne miško žemių, todėl iki 2021 m. mišku savaime gali apaugti apie 70–90 tūkst. ha žemės ūkio paskirties žemės. Todėl Lietuvoje dirbtinai mišką įveisti reikėtų apie 100–120 tūkst. ha plote, kasmet vidutiniškai po 6–7 tūkst. ha.

Valstybinės miškų apskaitos duomenimis, miškų plotas Lietuvoje nuolat didėja. Vykdam valstybinę miškų inventorizaciją, apskaitomi vis nauji miško plotai. Daugiausia naujų miškų įveisiamas žemės ūkiui netinkamose ar nenaudojamose žemėse. Miško įveisimas paspartėjo pradėjus Kaimo plėtros programą. Dalis žemių mišku apauga savaime. 2007 metų sausio 1 d. apskaitytas miško žemės plotas Lietuvoje sudarė 2,136 mln. ha. Miškingumas 2007 metų pradžioje siekė 32,7 proc. ir buvo 1,8 proc. didesnis nei 2001 metais.

Klaipėdos apskrityje miškingumas tiek 2006 m., tiek 2007 m. siekė 26,5 proc. ir, palyginus su kitomis apskritimis, buvo vienas iš mažiausių. Klaipėdos apskrityje miško plotas apėmė 132,7 tūkst. ha. Didžioji dalis miškų ūkio paskirties žemės apskrityje priklauso valstybei,

kita dalis – privatiems žemių valdytojams. Valstybinius miškus apskrityje valdo Šilutės, Rietavo, Mažeikių, Telšių, Kretingos miškų urėdijos ir Kuršių Nerijos nacionalinis parkas. Didžiausi miškų plotai yra Kretingos (35,0 tūkst. ha), Klaipėdos (31,8 tūkst. ha) ir Šilutės (38,1 tūkst. ha) rajonų savivaldybėse. Medienos ištekliai apskrityje 2006 m. sudarė 249,5 tūkst. m³ (6,2 proc. šalies medienos išteklių), o 2007 metais – 259,3 tūkst. m³ (6,1 proc. šalies medienos išteklių). Didžiausi medienos ištekliai apskrityje yra Šilutės rajono (70,1 tūkst. m³), Kretingos (67,3 tūkst. m³) ir Klaipėdos (63,2 tūkst. m³) rajonų savivaldybių teritorijose. Medynų produktyvumas 2007 m. apskrityje sudarė 199 m³/ha, kai tuo tarpu šalies medynų produktyvumo vidurkis sudarė 207 m³/ha.

Miškų ūkio paskirties žemės naudojimo tikslai [20]:

- daugiatišklės ir miško išteklius tausojančios miškų ūkio veiklos užtikrinimas suderinant ekonomines, socialines ir ekologines miškų funkcijas;
- apskrities teritorijos miškingumo didinimas;
- biologinės įvairovės miškuose išsaugojimas ir miškų rekreacinio potencialo didinimas.

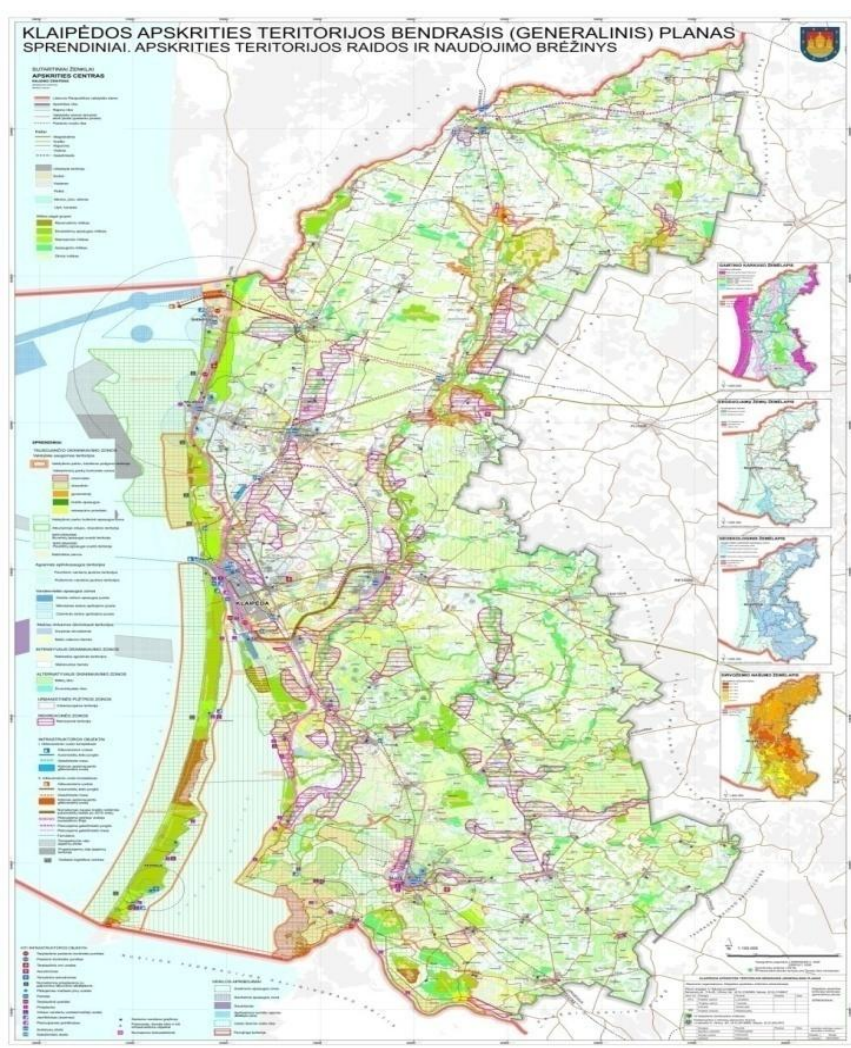
Miškų ūkio plėtra. Klaipėdos apskrities bendrajame plane miškininkystės plėtra numatoma, atsižvelgiant į Lietuvos miškų ūkio politikoje ir jos įgyvendinimo strategijoje suformuotas pagrindines kryptis ir strateginius tikslus, t.y.:

- *bendroji miškų ūkio politikos kryptis* (miško išteklių išsaugojimas ir gausinimas; miškų nuosavybės formų įvairovės užtikrinimas; visuomenės dalyvavimas svarbiausių miškų ūkio klausimų sprendime; visuomenės informavimas apie savivaldybės miškus, jų būklę ir tvarkymą; miškų mokslo ir mokymo plėtra; tarptautinių ryšių stiprinimas ir plėtra);
- *ekonominė kryptis* (racionalus, tolygus ir nepertraukiamas miško išteklių naudojimas bei miškų produktyvumo didinimas ir auginamos medienos kokybės gerinimas; miškų ūkio ekonominio efektyvumo didinimas);
- *ekologinė kryptis* (miško ekosistemų tvarumo užtikrinimas; biologinės įvairovės išsaugojimas bei miškų sveikatingumo gerinimas);
- *socialinė kryptis* (visuomenės bendrųjų su miškais susijusių reikmių tenkinimas; valstybinio ir privataus miškų ūkio plėtra bendrosios kaimo plėtros kontekste).

Miškų ūkio veiklą numatoma vystyti miškų ūkio paskirties žemėje, taip pat miškuose, esančiuose žemės ūkio paskirties žemėje. Didinant bendrą Klaipėdos apskrities miškingumo rodiklį, numatoma nederlingas žemes apželdinti mišku. Apskrities teritorijų apželdinimas mišku turės būti vykdomas pagal Klaipėdos apskrities viršininko patvirtintas Skuodo, Kretingos,

Klaipėdos, Šilutės rajonų savivaldybių miškų išdėstymo žemėtvarkos schemas, atitinkamai jas pakoregavus pagal siūlomus bendrojo plano sprendinius.

Numatomi naujai įveisti miškai pagal savo funkcijas yra priskirtini tai zonai ar miškų grupei, kuriai priskirti greta esantys miškai. Bendrajame plane rekomenduotina, kad pirmaeilis miško sodinimas būtų planuojamas formuojant priešerozinius miškus, laukų apsauginius miškus ir vandens telkinių apsaugos zonų miškus. Apskrities raidos ir naudojimo brėžinyje miškų ūkio paskirties žemė ir veiklos prioritetą turinčios teritorijos suskirstytos į intensyvaus ir tausojančio miškų ūkio zoną (žr. 3 pav.).

3 pav. Klaipėdos apskrities teritorijos raidos ir naudojimo brėžinys [21]

Intensyvaus ūkininkavimo zonai priskirti ūkiniai miškai, priklausantys IV miškų grupei. Siekiant užtikrinti ekonominį gyvybingumą ir platų aplinkosauginių bei socialinių funkcijų spektrą, vykdoma miškų ūkio veikla šioje zonoje turi skatinti efektyvų bei daugiatakslį miškų naudojimą. Tačiau kartu turi išsaugoti biologinę įvairovę ir su ja susijusias vertybes, vandens

išteklius, dirvožemį, unikalias ir lengvai pažeidžiamas ekosistemas bei kraštovaizdį, išlaikyti miško ekologines funkcijas bei miškų vientisumą.

Apskrities tausojamojo ūkininkavimo zonai priskirta:

- ekosistemų apsaugos miškai (IIA miškų grupė) – draustinių miškai, buveinių, gamtos išteklių miškai ir priešeroziniai miškai;
- rekreaciniai miškai (IIB miškų grupė) – miško parkų miškai bei rekreaciniai miško sklypai;
- apsauginiai miškai (III miškų grupė) – draustiniuose esantys miškai, laukų apsauginiai miškai, miško sėkliniai medelynai ir vandens telkinių apsaugos zonų miškai.

Apskirtyje vykdomas tausojantis, daugiatakslis miško naudojimas, užtikrintų miško ekosistemų stabilumą, esamų gamtinių bei kultūrinių vertybių išsaugojimą, biologinės įvairovės palaikymą, o taip pat ekonominių klausimų sprendimą. Apskrities rekreaciniuose miškuose ir parkuose numatoma būtinybė plėtoti rekreacinę ir turizmo infrastruktūrą.

Saugomų teritorijų planavimas. Apskrities konservacinio prioriteto teritorijoms priskirtos valstybės saugomos teritorijos: valstybinių draustinių ir biosferos poligono, taip pat kitų saugomų teritorijų ir gamtinio karkaso teritorijos. Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo laikotarpiu apskrities teritorijoje numatomas 5,17 tūkst. ha konservacinės paskirties žemės plotas.

Klaipėdos apskrityje vienokią ar kitokią Valstybinės saugomos teritorijos statusą turi 119318 ha teritorija. Tai sudaro 22,91 proc. apskrities teritorijos ploto. Klaipėdos apskrityje yra du nacionaliniai parkai (Kuršių Nerijos ir dalinai – Žemaitijos), trys regioniniai parkai (Pajūrio, Nemuno deltos ir Salantų) ir 27 valstybės saugomi draustiniai [12].

Griežčiausią apsaugos statusą – rezervato statusą – turi jautriausios pajūrio teritorijos. Kuršių Nerijos teritorija saugoma Kuršių Nerijos nacionalinio parko reglamentais, pajūrio dalis ties Karklės kaimu – Pajūrio regioninio parko reglamentais, o Nemuno deltos teritorija ties Rusne – Nemuno deltos regioninio parko reglamentais. Regioniniai parkai sudaro 40,81 proc. saugomų teritorijų ploto.

Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijos išskiriamos į dvi grupes: buveinių apsaugai svarbios teritorijos, kurios užima 123715 ha apskrities teritorijos ploto ir paukščių apsaugai svarbios teritorijos, kurios užima 211217 ha apskrities teritorijos ploto. Kai kurios šių teritorijų atitinka abejiems šių saugomų teritorijų grupėms keliamus reikalavimus. Didžiausios jų: Kuršių marios (31642 ha), Nemuno delta (26733 ha), Kuršių Nerijos nacionalinis parkas (24996 ha) ir Baltijos jūros priekrantė (17097 ha). Todėl būtina ir toliau siekti apsaugoti šias

aukštos gamtinės kokybės teritorijas nuo urbanistinės plėtros, degradacijos, taršos ir kitų neigiamų žmogaus veiklos poveikių [32].

Saugomų teritorijų būklei labiausiai įtakos turi procesai, susiję su žemės ir miško gražinimu buvusiems savininkams, miškų naudojimo intensyvinimas, statybų invazija, administracinės tvarkos trūkumu, nelegalia ūkine veikla, brakonieriavimu ir pan. Todėl būtinas tausojantis gamtinės aplinkos tvarkymas, kuris yra svarbus regiono ekonominės ir socialinės plėtros elementas.

Apskrities saugomos teritorijos priskirtos ekstensyvios rekreacijos zonai. Nacionalinių parkų, draustinių teritorijose vystoma ekstensyvi žemdirbystė. Tai daugiausia natūralios pievos ir ganyklos bei kultūriniai žolynai. Vystoma ekologinė žemdirbystė, o rečiau apgyventus žemės plotus rekomenduojama apsodinti mišku.

Saugomose teritorijose leidžiama plėtoti tausojančią gamtos išteklius, gausinančią biologinę įvairovę bei puoselėjančią vietos kraštovaizdį ir tradicinį ūkininkavimą veiklą. Tikėtina, kad apskrities gamtos ištekliai bus tausojančiai naudojami ir turtinami tvarkant ir plėtojant saugomas teritorijas, rūpinantis kraštovaizdžio ir gamtos vertybių išsaugojimu, naudojimu rekreacijai bei turizmui, plėtojant turizmo infrastruktūrą. Labai dinamiškos veiklos ribojamos tose vietose, kuriose didelis lankytojų, turistų skaičius galėtų pakenkti aplinkai ir svarbiems gamtiniams arealams.

Siekiant sureguliuoti miško lankytojų srautus, nukreipti poilsiautojus į saugius priešgaisrinio požiūriu miško sklypus, numatoma valstybinius miškus pritaikyti lankymui rekreaciniais ir pažintiniais tikslais, taip pat turiningam poilsiui gamtoje. Miškuose kuriama rekreacinė infrastruktūra, pažintinio turizmo ir mokomieji objektai. Prioritetas teikiamas labiausiai pamėgtiems ir lankomiems pajūrio miško sklypams.

2.7. Žemės naudojimo planuojami pokyčiai

Per apskrities teritorijos bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo (10 metų) laikotarpį, kad pasiekti darnią regiono teritorijos plėtrą ir taip pagerinti žemės naudojimą, planuojami žemės naudojimo pokyčiai. Remiantis valstybės įmonės Registrų centro 2008 m. sausio 1 d. statistikos duomenimis, Klaipėdos apskrities teritorijos žemės plotai sudaro [27]: žemės ūkio paskirties žemė – 313,25 tūkst. ha; miškų ūkio paskirties žemė – 124,86 tūkst. ha; konservacinės paskirties žemė – 5,17 tūkst. ha.

Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo (10 metų) laikotarpio pabaigoje apskrities teritorijoje numatomi žemės plotai [20]:

- 1) žemės ūkio paskirties žemės – 244,83 tūkst. ha;

- 2) miškų ūkio paskirties žemės – 174,53 tūkst. ha;
- 3) vandens ūkio paskirties žemės – 42,45 tūkst. ha;
- 4) konservacinės paskirties žemės – 5,17 tūkst. ha;
- 5) kitos paskirties žemės – 51,78 tūkst. ha.

Tokiu būdu, Klaipėdos apskrityje, įgyvendinus bendrojo plano sprendinius, žemės ūkio paskirties žemės plotas turėtų sumažėti 68,42 tūkst. ha, miškų ūkio paskirties žemės plotas turėtų padidėti 49,67 tūkst. ha, o konservacinės paskirties žemės plotas turėtų nepakisti (žr. 5 lentelę).

5 lentelė. Žemės plotų planuojami pokyčiai per Klaipėdos apskrities bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo laikotarpį (tūkst. ha)

Eil. Nr.	Pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis	Metai		Pokyčiai per 2008 – 2018 metus	
		2008	2018	tūkst. ha	proc.
1.	Žemės ūkio	313,25	244,83	-68,42	-21,8
2.	Miškų ūkio	124,86	174,53	+49,67	+39,8
3.	Konservacinė	5,17	5,17	0	0

Klaipėdos apskrities teritorijos bendrajame plane kitai veiklai žemės plotus numatoma panaudoti didinant miškingumą, plėsti užstatymui reikalingus plotus, saugoti gamtos ir kultūros paveldo kompleksus bei objektus [20]. Apskrities bendrajame plane prognozuojama, jog iki 2028 m. žemės ūkio paskirties žemės plotai sumažės 12,72 proc., tačiau miškų ūkio paskirties žemės bei kitos paskirties žemės plotai atitinkamai padidės 9,54 proc. ir 3,30 proc. (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. Klaipėdos apskrities žemės fondo pokyčiai, numatomi apskrities teritorijos bendrajame plane, procentais [20]

Pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis	Metai		Pokyčiai vidut., per metus	Prognozė 2028 metais	Pokyčiai per 20 metų
	2006	2008			
Žemės ūkio	59,98	60,13	+0,15	47,41	-12,72
Miškų ūkio	24,29	23,96	-0,33	33,50	+9,54
Vandens ūkio	8,30	8,15	-0,15	8,15	0
Konservacinė	1,00	1,00	0	1,00	0
Kita	6,34	6,64	+0,30	9,94	+3,30
Laisvas žemės fondas	0,09	0,12	+0,03	-	-
Iš viso:	100,00	100,00	X	100,00	X

Tačiau šios prognozės yra diskutuotinos. Magistro baigiamajame darbe miškų plotai nustatyti remiantis esamomis pokyčių tendencijomis.

Remiantis valstybės įmonės Registrų centro 2008 m. sausio 1 d. statistikos duomenimis, žemės ūkio naudmenų dalis bendrame apskrities teritorijos plote sudaro 281,12 tūkst. ha [27]. Bendrame Kretingos rajono plote šios naudmenos sudaro 53,44 tūkst. ha, arba 19,0 proc.

apskritis teritorijos bendro žemės ūkio naudmenų ploto. Miško žemė Klaipėdos apskrityje užima 137,16 tūkst. ha plotą, iš kurio Kretingos rajono teritorijos miško žemė sudaro 34,26 tūkst. ha plotą (25,0 proc.). Tuo tarpu užstatytos teritorijos 2008 m. duomenimis apskrityje užima 13,22 tūkst. ha plotą, o Kretingos rajono teritorijoje – 2,41 tūkst. ha plotą, arba 18,2 proc. bendro apskrities užstatytų teritorijų ploto.

Klaipėdos apskrities miškų ūkio paskirties žemės didėjimas siejamas su miško įveisimu, gavus leidimą, arba apleistų žemės ūkio naudmenų ir kitų naudmenų savaiminio apaugimo mišku. Kitos paskirties žemės plotų didėjimas siejamas su miestų ir perspektyvių vietinės reikšmės centrų plėtra, ūkinės-komercinės, rekreacinės, paslaugų veiklos plėtra, vietinės reikšmės kelių tinklo sutvarkymu, išjungiant juos iš žemės ūkio ar miškų ūkio paskirties žemės.

Esamo žemės naudojimo transformacija (iš vienos paskirties į kitą) sprendžiama teisės aktų nustatyta tvarka išduodant leidimus miško įveisimui ar rengiant detaliuosius planus ir jų pagrindu pakeičiant pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį. Kai įstatymų nustatyta tvarka miškas įveisiamas ne miško žemėje, šiam plotui taikomas LR miškų įstatymas. Miškas ne miško žemėje įveisiamas Aplinkos ministerijos ir Žemės ūkio ministerijos nustatyta tvarka valstybės, žemės bei miško valdytojų ir savininkų lėšomis [20].

Prognozuojama, kad 2020 metais miškų plotai Kretingos rajone, dėl miškų apsodinamų žemės ūkio paskirties žemės plotų ir savaiminio apaugimo, sudarys 37,63 tūkst. ha (38,1 proc.). Lyginant su statistiniais 2008 m. sausio 1 d. duomenimis, miško žemė Kretingos rajone padidės 3,37 tūkst. ha (9,83 proc.). Vadinasi vidutiniškai kasmet miško žemė Kretingos rajone didės po 0,28 tūkst. ha. Kretingos rajone pagal žemės apskaitos statistinius duomenis 2002–2009 m. laikotarpiu vidutiniškai per metus bendras miškų plotas visų kategorijų žemėse mažėjo po 0,1 tūkst. ha.

3. ŽEMĖS NAUDOJIMO PROBLEMŲ ANALIZĖ

3.1. Tyrimo metodologija

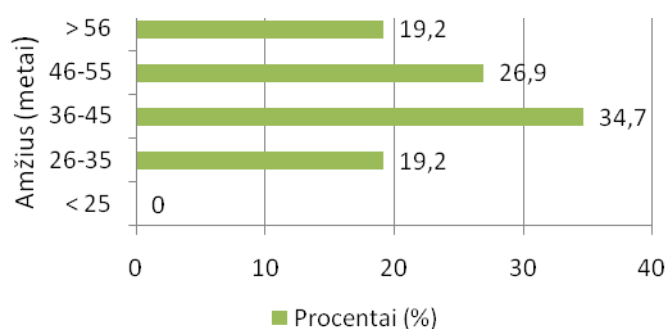
Darbo tyrimo duomenys rinkti taikant anketinės apklausos metodą. Šis metodas numato duomenų rinkimą naudojant anketos blanką (klausimyną), kuriame suformuluoti ir tam tikra tvarka išdėstyti respondentams skirti klausimai [18]. Šio darbo anketinės apklausos tikslas – išanalizuoti Klaipėdos apskrities teritorijos žemės naudojimo reguliavimo galimybes. Anketinės apklausos rezultatai padės nustatyti žemę administruojančių įstaigų specialistų nuomonę apie esamą žemės naudojimą bei galimą jo pokytį per bendrojo plano įgyvendinimo (10 metų) laikotarpį apskrityje ar rajone. Taip pat padės įvertinti bendrųjų planų tinkamumą reguliuoti žemės naudojimą taip, kad jis būtų gerinamas.

Anketinei apklausai buvo pasirinkta imtis, kurią sudaro Klaipėdos apskrities viršininko administracijos Žemės tvarkymo departamento Žemės reformos ir konsolidacijos skyriaus specialistai bei Klaipėdos, Kretingos, Šilutės ir Skuodo rajonų žemėtvarkos skyrių specialistai. Į anketinę apklausą taip pat buvo įtraukti apskrities Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros departamento skyrių architektai bei rajonų architektai. Tokia tyrimo imtis buvo pasirinkta todėl, kad šių departamentų darbuotojai vykdo svarbiausius uždavinius planuojant žemės naudojimą apskrityje – įgyvendina valstybės politiką žemės reformos, žemėtvarkos ir teritorijų planavimo srityje [24]; atlieka Klaipėdos apskrities teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą (savivaldybės lygmens bendrojo, specialiojo teritorijų planavimo dokumentų, detaliųjų planų teritorijų planavimo priežiūra), taip pat Klaipėdos apskrities statybos valstybinę priežiūrą bei statinių naudojimo priežiūrą pagal teisės aktais priskirtą kompetenciją [23].

Anketinės apklausos klausimynas sudarytas iš 11 klausimų, iš kurių vienas yra atviras (žr. 3 priedą). Atsakydamas į uždarą klausimą respondentas turėjo pasirinkti vieną atsakymo variantą, o atsakydamas į atvirą klausimą respondentas, kad išsakytų savo pastabas, turėjo pats formuluoti atsakymą. Iš viso apklausoje dalyvavo 26 respondentai (žr. 4 priedą). Anketos buvo platintos įvairiai. Vieniems respondentams anketa buvo paduota tiesiai į rankas, kad jas užpildytų, kitiems buvo pasirūpinta, kad žemės reformos ir konsolidacijos skyriaus vedėja perduotų anketas kitiems apskrities bei rajonų specialistams. Taip pat dalis anketų buvo siunčiamos respondentams elektroniniu paštu, prieš tai dėl anketų užpildymo susitariant telefonu. Respondentų supažindinti su pildymo taisyklėmis neprireikė, nes anketa sudaryta pakankamai aiškiai. Respondentų atsakymai buvo apdoroti ir apibendrinti Microsoft Excel programa. Iš viso išsiųsta ar įteikta 38 anketų, gauta (užpildyta) 26 anketų (68,4 proc.).

3.2. Žemę administruojančių specialistų apklausos analizės duomenys

Anketinės apklausos analizę tikslinga pradėti nuo demografinės dalies, atskleidžiančios apklaustųjų galimą patirtį ir pasirengimo lygį administruojant žemės naudojimą apskrityje ar rajone. Šią dalį sudaro anketinės apklausos 8-11 klausimai apie respondentą. Pagal gautus anketinės apklausos duomenis, didžiąją dalį respondentų sudarė vyrai (53,9 proc.). Daugiausia apklausoje dalyvavo respondentai, kurių amžiaus intervalas nuo 36 iki 45 metų (34,7 proc.), kiek mažesnę dalį, t.y. 26,9 proc. sudarė respondentai, kurių amžius nuo 46 iki 55 metų, bei po lygią dalį, t.y. po 19,2 proc. sudarė respondentai, kurių amžius nuo 26 iki 33 metų ir daugiau nei 56 metai (žr. 4 pav.).

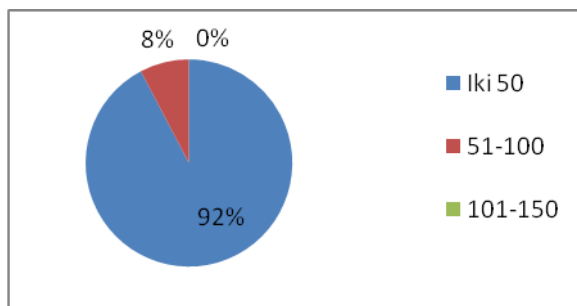
4 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių

Anketinėje apklausoje dalyvavo respondentai, turintys aukštąjį universitetinį (magistro) (80,8 proc.) ir aukštąjį neuniversitetinį/universitetinį (bakalauro) (19,2 proc.) išsilavinimą. Dominuoja respondentai, kurie organizacijoje dirba pakankamai ilgai, t.y. nuo 6 iki 15 metų (53,9 proc.). Taip pat apklausoje dalyvavo respondentai, organizacijoje dirbantys nuo 1 iki 5 metų bei daugiau nei 15 metų, atitinkamai 19,2 proc. ir 26,9 proc. respondentų.

Pagal demografinės dalies gautus duomenis galima teigti, kad apklausoje dalyvavo išsilavinę ir pakankamai patirties savo darbo srityje turintys asmenys. Todėl manome, kad jie turėtų būti pakankamai pasirengę tinkamai reguliuoti žemės naudojimą apskrityje ar rajone per bendrųjų planų įgyvendinimo laikotarpį.

Kitą anketinės apklausos dalį sudaro 1-6 klausimai, kurie skirti nustatyti žemę administruojančių institucijų specialistų nuomonei apie apskrities arba rajono teritorijos esamas žemės naudojimo ypatybes bei nuomonei apie žemės naudojimo pokyčius (pagal žemės fondo kategorijas) per 2008-2018 m. laikotarpį. Šios dalies 4-6 klausimai skirti išsiaiškinti respondentų nuomonei apie kai kurių žemės fondo kategorijų numatomų pokyčių teisingumą apskrities arba rajono bendruosiuose planuose.

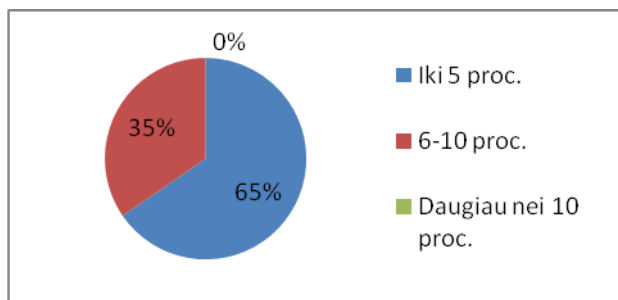
Respondentų buvo prašoma pateikti savo nuomonę apie rajono savivaldybėje per metus išduodamų leidimų įveisti mišką ne miško žemėje skaičių. Beveik visi, t.y. net 92,3 proc. apklaustųjų pažymėjo pirmąjį atsakymo variantą, kuris nurodo iki 50 leidimų per metus, o 7,7 proc. nurodė nuo 51 iki 100 leidimų rajone įveisti mišką ne miško žemėje. Niekas nepasirinko atsakymų variantų, nurodančių rajone išduodamų leidimų įveisti mišką ne miško žemėje skaičių nuo 101 iki 150 ir daugiau nei 150 (žr. 5 pav.).

5 pav. Išduodami leidimai įveisti mišką ne miško žemėje

Pagal tyrimo rezultatus matyti, kad beveik absoliučios daugumos respondentų nuomonės dėl rajone per metus išduodamų leidimų įveisti mišką ne miško žemėje skaičiaus sutapo. Iš to galima daryti prielaidą, kad respondentai neabejojo savo pasirinkimu ir su esama vietovės situacija yra susipažinę.

Respondentų buvo teirautasi nuomonės apie esamą nedeklaruotų (nenaudojamų) žemių situaciją apskrityje arba rajone. Respondentų prašyta nurodyti procentų dalį nuo bendro žemės ūkio naudmenų ploto, apimančią galimai mišku apaugusias ir dėl to nevertas naudoti žemės ūkio veiklai nedeklaruotas žemes. Didžioji respondentų dalis, t.y. 65,4 proc. mano, kad apskrityje arba rajone yra mišku apaugę iki 5 proc., o 34,6 proc. respondentų mano, kad nuo 6 iki 10 proc. nedeklaruotų žemių nuo bendro žemės ūkio naudmenų ploto. Nė vienas respondentas nemano, kad apskrityje arba rajone galimai yra apaugę daugiau nei 10 proc. nedeklaruotų žemių nuo bendro žemės ūkio naudmenų ploto (žr. 6 pav.).

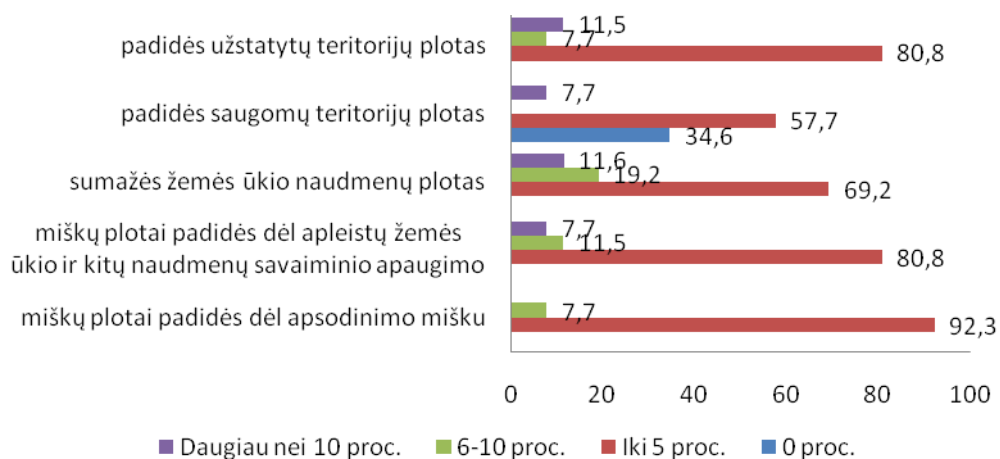
6 pav. Mišku apaugusi nedeklaruota (nenaudojama) žemė

Atsižvelgiant į respondentų atsakymus galima daryti prielaidą apie esamą žemės ūkio naudmenų nedeklaruotų žemių situaciją apskrityje arba rajone. Pagal šią prielaidą šios žemės mišku gali būti apaugusios nuo 5 iki 10 proc. nuo bendro žemės ūkio naudmenų ploto, ir todėl neverta jų naudoti žemės ūkio veiklai.

Trečiuoju anketinės apklausos klausimu respondentų klausta nuomonės apie tai, kaip pasikeis kaimiškųjų teritorijų žemės naudojimas per bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo (10 metų) laikotarpį. Keliant klausimą apie miškų ūkio paskirties žemės pokyčius, klausta apie miškų plotų padidėjimą dėl dviejų priežasčių: pirmuoju atveju, miškų plotų padidėjimas dėl apsodavimo mišku, ir antruoju atveju, miškų plotų padidėjimas dėl apleistų žemės ūkio ir kitų naudmenų savaiminio apaugimo. Net 92,3 proc. respondentų mano, kad apskrities arba rajono miškų plotai per 2008–2018 metus padidės iki 5 proc., o 7,7 proc. mano, kad padidės nuo 6 iki 10 proc. dėl apsodavimo mišku. Antruoju atveju, kuomet miškų plotai apskrityje arba rajone turėtų padidėti dėl apleistų žemės ūkio ir kitų naudmenų savaiminio apaugimo, dauguma, t.y. 80,8 proc. respondentų mano, kad miškų plotai padidės iki 5 proc., o 11,5 proc. respondentų mano, kad padidės nuo 6 iki 10 proc., ir tik 7,7 proc. mano, kad miškų plotai dėl savaiminio apaugimo padidės daugiau nei 10 proc. Respondentų taip pat teirautasi nuomonės apie žemės ūkio naudmenų numatomus pokyčius apskrityje arba rajone per bendrojo plano įgyvendinimo laikotarpį. Dauguma respondentų (69,2 proc.) nurodė, kad žemės ūkio naudmenų turėtų sumažėti iki 5 proc., kita dalis respondentų (19,2 proc.) mano, kad sumažės nuo 6 iki 10 proc., ir 11,5 proc. mano, kad šios naudmenos sumažės daugiau nei 10 proc. (žr. 7 pav.).

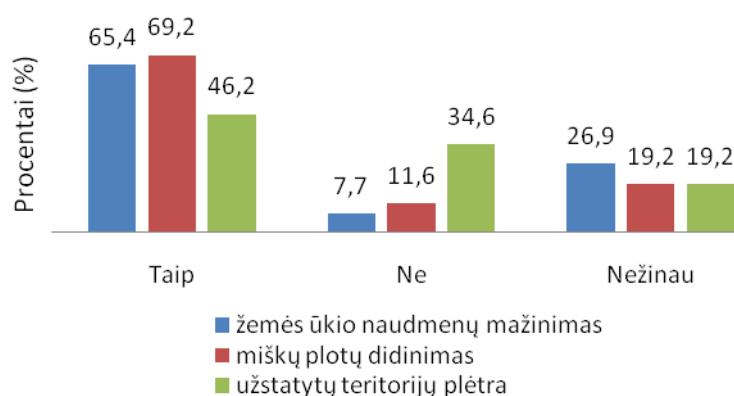
Keliant klausimą apie apskrities arba rajono konservacinės paskirties žemės pokyčius per 2008–2018 metus, nemaža dalis respondentų, t.y. 34,6 proc. nepasirinko nei vieno atsakymo varianto ir aiškiai pažymėjo, kad saugomų teritorijų plotas nepasikeis. Tačiau dauguma respondentų (57,7 proc.) visgi mano, kad saugomos teritorijos padidės iki 5 proc., ir 7,7 proc. mano, kad šių teritorijų plotas apskrityje arba rajone padidės netgi daugiau nei 10 proc. Respondentų klausiant nuomonės apie užstatytų teritorijų pokyčius per 2008–2018 metus apskrityje arba rajone, net 80,8 proc. respondentų nurodė, kad jų padidės iki 5 proc., nedidelė dalis (7,7 proc.) nurodė, kad padidės nuo 6 iki 10 proc., ir 11,5 proc. apklaustųjų nurodė, kad šių teritorijų padidės daugiau nei 10 proc. (žr. 7 pav.).

Iš tyrimo rezultatų matyti, kad respondentai išreikšdami nuomonę, kaip pasikeis kaimiškųjų teritorijų žemės naudojimas apskrityje arba rajone 2008–2018 m. laikotarpiu, rinkosi įvairius atsakymo variantus. Visais atvejais aiškiai dominavo atsakymo variantas, nurodantis pokyčius iki 5 proc. Iš to galima daryti prielaidą, kad dalis respondentų nebuvo užtikrinti savo pasirinkimu.

7 pav. Žemės naudojimo pokyčiai apskrityje arba rajone 2008–2018 m. laikotarpiu

Atliekant anketinę apklausą taip pat buvo siekiama išsiaiškinti respondentų nuomonę, ar teisingai apskrities arba rajono bendrajame plane numatyti žemės ūkio naudmenų, miškų plotų ir užstatytų teritorijų pokyčiai. Dauguma respondentų (65,4 proc.) sutinka, kad apskrities arba rajono bendrajame plane žemės ūkio naudmenų mažinimas numatytas teisingai, mažuma respondentų (7,7 proc.) mano, kad neteisingai, ir 26,9 proc. nežino. Taip pat dauguma respondentų (69,2 proc.) sutinka, kad ir miškų plotų didinimas numatytas teisingai, tačiau mažuma (11,5 proc.) mano kad neteisingai ir 19,2 proc. nežino. Kiek mažiau, bet dauguma (46,2 proc.) pritaria ir numatytai užstatytų teritorijų plėtrai apskrities arba rajono bendrajame plane. Tačiau taip pat nemaža dalis 34,6 proc. respondentų nesutinka su numatyta užstatytų teritorijų plėtra, o 19,2 proc. nežino (žr. 8 pav.).

8 pav. Nuomonė apie žemės fondo kategorijų planuojamus pokyčius

Pagal tyrimo rezultatus matyti, kad su visų atvejų numatytais pokyčiais sutinka didžioji dauguma respondentų, nors užstatytų teritorijų plėtros atveju taip pat nemaža dalis pasisakė nesutinkanti. Iš to galima daryti prielaidą, kad atsižvelgiant į realią vietovės situaciją apskrities arba rajono bendrajame plane yra netinkamai numatyta užstatytų teritorijų plėtra, kurios dėka žemės naudojimas tik prastės.

Anketinės apklausos 7-tas klausimas skirtas išsiaiškinti žemę administruojančių institucijų specialistų pastaboms apie apskrities ir rajono bendrųjų planų reikšmę reguliuojant dirbamos žemės panaudojimą statyboms, miško įveisimui ir ūkininkavimui. Tai yra vienintelis atviras anketinės apklausos klausimas, kurį užpildė 42,3 proc. apklaustųjų, o kiti nurodė, kad pastabų neturi, arba paliko neatsakytą klausimą. Manome, kad šį klausimą užpildė nedidelis procentas apklaustųjų, nes respondentai paprastai nelinkę atsakymus formuluoti patys.

Visas gautas respondentų pastabas galima sugrupuoti į tris grupes: pirmoji grupė išreiškia pritarimą bendrųjų planų sprendiniams bei jų įtakai reguliuojant dirbamos žemės panaudojimą statyboms, miško įveisimui ir ūkininkavimui. Antroji grupė nurodo, kad bendruosiuose planuose yra netinkamai parinktos žemės statyboms, trečioji – išreiškė pesimistines pastabas, pagal kurias bendrųjų planų sprendiniai nustatyti atsižvelgiant į suinteresuotų subjektų poreikius, o ne į realią vietovės situaciją (žr. 7 lentelę).

7 lentelė. Bendrųjų planų reikšmė žemės naudojimo reguliavimui

	Kokios Jūsų pastabos dėl apskrities ir rajono bendrųjų planų reikšmės reguliuojant dirbamos žemės panaudojimą statyboms, miško įveisimui ir ūkininkavimui?
Pirma grupė	1) <i>Sprendiniai objektyvūs.</i> 2) <i>Pritariame bendrųjų planų sprendiniams.</i> 3) <i>Rajono bendrasis planas turi teigiamą įtaką racionaliam žemės naudojimui, rajono plėtrai.</i> 4) <i>Tai yra teritorijų planavimo dokumentai, kurių sprendiniai yra privalomi.</i> 5) <i>Nėra kito sugalvoto plano, kuris kompleksiskai planuojant nustatytų prioritetus bei įgyvendinimo priemones. Tai dokumentas, turintis apjungti esamus smulkesnius planus ir schemas bei duoti nuorodas ir naujiems rengiamiems.</i>
Antra grupė	1) <i>Statyboms reikėtų skirti nederlingus plotus.</i> 2) <i>Miško įveisimui parinkti mažo našumo ir apleisti plotai, yra padaryta teisingai. Dėl statybų turėtų atsižvelgti į našumo balus, statyboms palikti plotus mažesnio derlingumo, kuriuose negalima intensyviai vykdyti žemės ūkio darbų.</i> 3) <i>Nepagrįstai numatyta didžiulė urbanizuotų teritorijų plėtra rajone, visiškai neatsižvelgiama į rajono gyventojų skaičių.</i>
Trečia grupė	1) <i>Tik bendruosiuose planuose numatytuose plotuose galima statyba, įveisti miškus, tačiau apskrities bendrasis planas ir rajonų planai parengti atsižvelgiant į įtakingų žmonių nuomonę ir interesus, o ne į realią vietovės situaciją.</i> 2) <i>Planai parengti tenkinant turtingų asmenų interesus.</i> 3) <i>Ne spręsta kompleksiskai, o buvo tenkinami verslininkų interesai.</i>

Kaip matyti iš gautų rezultatų, pirmajai grupei, nusakančiai pritarimą bendrųjų planų sprendiniams, priskirta didžioji dalis respondentų pastabų. Pritarimas planuojamoms žemės

naudojimo perspektyvoms nusako teigiamą respondentų nuomonę apie apskrities ir rajono bendrųjų planų reikšmę reguliuojant dirbamos žemės panaudojimą statyboms, miško įveisimui ir ūkininkavimui. Kitai grupei, nusakančiai netinkamai parinktų žemių statyboms problemą, priskirta mažesnė dalis respondentų pastabų. Pagal šias pastabas galima teigti, kad pagal apskrities ir rajono bendrųjų planų sprendinius plečiant statybas, dėl netinkamai joms parinktų žemės plotų, esamos žemės naudojimo sąlygos bus tik pablogintos. Tiek pat respondentų pastabų kaip antrajai, priskirta ir trečiai grupei, nusakančiai subjektyvią bendrųjų planų sprendinių prigimtį, neatsižvelgiant į vietovės esamą situaciją. Pagal šias pastabas galima teigti, kad nesant objektyvių sprendimų, kuomet neatsižvelgiama į realią vietovės situaciją, žemės naudojimo gerinimas apskrities teritorijoje nėra galimas.

IŠVADOS

1. Klaipėdos apskrityje ir rajone parengti bendrieji planai savo turiniu ir rengimo procedūromis atitinka teisės aktų reikalavimus. Jų turinys apima išsamią esamos situacijos analizę, gamtinį karkasą, gyvenamųjų vietovių sistemą, infrastruktūros plėtrą ir kt. Tam tikros jų nuostatos skirtos žemės naudojimo pokyčių ir bioprodukcinio ūkio plėtros planavimui.

2. Klaipėdos apskrityje pagal žemės apskaitos statistinius duomenis 2002–2009 m. laikotarpiu vidutiniškai per metus žemės ūkio paskirties žemė didėjo po 0,29 tūkst. ha, miškų ūkio paskirties žemė – mažėjo po 0,34 tūkst. ha, o bendras miškų plotas visų kategorijų žemėse didėjo vidutiniškai po 1,41 tūkst. ha. Tuo tarpu pagal Klaipėdos apskrities bendrojo plano sprendinius numatyta, jog 10 metų laikotarpiu vidutiniškai kasmet žemės ūkio paskirties žemė mažės po 6,8 tūkst. ha, o miškų ūkio paskirties žemė – didės po 5,0 tūkst. ha. Tai rodo, jog tokie esminiai žemės naudojimo pokyčiai, net ir įvertinant savaiminį apleistų žemės ūkio naudmenų apaugimą mišku bei miško įveisimo plėtrą, bendrajame plane nėra pakankamai motyvuoti ir neatitinka reikalavimų tausoti vertingas žemės ūkio naudmenas.

3. Išanalizavus žemę administruojančių institucijų specialistų anketinės apklausos duomenis galima teigti, kad Klaipėdos apskrityje gali būti savaime apaugę mišku 5 – 10 proc. nedeklaruotų žemės ūkio naudmenų, o miškų plotai dėl savaiminio apaugimo ir apsodinimo mišku per 10 metų padidės iki 10 proc. Žemės ūkio naudmenų plotai dėl urbanistinės plėtros ir miškų plotų padidėjimo Klaipėdos apskrityje turėtų sumažėti ne daugiau kaip 5 – 10 proc. Tuo pagrindu tikėtina, kad žemės ūkio paskirties žemė Kretingos rajone kasmet mažės ne daugiau kaip po 0,6 tūkst. ha, o miškų ūkio paskirties žemė – didės po 0,3 tūkst. ha.

4. Bendrojo plano sprendiniai, skirti žemės naudojimo planavimui, numato sprendinių realizavimui reikalingas priemones, jų tarpe – kaimo plėtros žemėtvarkos projektų ir kitų specialiųjų planų rengimą. Tai sudarys galimybę planuoti ir finansuoti konkrečias priemones agrarinių teritorijų naudojimui gerinti, įskaitant melioracijos darbus, vidaus kelių pagerinimą, rūgščių dirvų kalkinimą, ūkių žemės valdų išdėstymo optimizavimą (pagal žemės konsolidacijos projektus) ir kt. Tai rodo, kad magistro baigiamojo darbo hipotezė, jog bendrieji planai nenumato jų įgyvendinimui būtinų priemonių, todėl teritorijų planavimas esamų žemės naudojimo tendencijų iš esmės nepakeis ir žemės naudmenų būklė nebus gerinama, nepasiteisino.

5. Bendrųjų planų tobulinimo poreikį nusako specialistų anketose įrašytos pastabos, iš kurių pažymėtina, jog statyboms reikia planuoti plotus mažesnio derlingumo, kuriuose negalima intensyviai vykdyti žemės ūkio darbų, ir kad nepagrįstai numatyta didžiulė urbanizuotų teritorijų plėtra rajonuose, atsižvelgiant į įtakingų žmonių nuomonę ir interesus, o ne į realią vietovės situaciją.

PASIŪLYMAI IR REKOMENDACIJOS

1. Bendrųjų planų rengimo taisyklės nenumato konkrečių metodinių nuostatų, kuriomis planų rengėjai galėtų vadovautis, o jas įteisinus bendrojo plano sprendiniais, jų būtų privaloma laikytis, kaip visuomenės aprobuotų reikalavimų konkrečiai teritorijai tvarkyti. Siūloma tobulinti teisės aktus ir juose numatyti:

1.1. tvarką ir būdus, kaip prognozuoti svarbiausių žemės naudmenų – ariamosios žemės, miškų ir užstatytų teritorijų – plotų pokyčius;

1.2. sąlygas, kurioms esant gali būti išduodamos planavimo sąlygos bei leidimai (bendrojo plano numatytose teritorijose) planuoti ir statyti ne žemės ūkio paskirties objektus vertingų žemės ūkio naudmenų plotuose, kurių vadovaujantis LR Žemės įstatymo 22 str. reikalavimais negalima mažinti;

1.3. būdus, kaip suderinti skirtingą veiklą vystančių bei ginančių institucijų ir asmenų interesus, įvertinant poreikius: žemės ūkio veiklai, miškų ūkio veiklai, aplinkos ir paveldo apsaugai, gyvenamosios, pramoninės, komercinės ir rekreacinės statybos plėtrai.

2. Siūloma, kad bendrieji planai būtų įgyvendinami parengus konkrečius priemonių planus, pagrįstus būtinu finansavimu žemės naudojimo gerinimo klausimams spręsti. Pagrindinius lėšų šaltinius sudarytų ne tik valstybės ir ES fondų lėšos (pvz., žemės konsolidacijos projektų rengimui), bet ir jungtinės lėšos, kartu su žemės ūkio veiklos subjektais ir savivaldybėmis (kelių ir melioracijos įrenginių būklės pagerinimui), taip pat kaimo bendruomenių ir ūkių lėšos (pvz., kaimo plėtros žemėtvarkos projektų rengimui).

3. Būtina išvengti tokių bendrojo plano vertinimų, kaip: *„apskrities ir rajonų bendrųjų planų sprendiniai plečiant statybas, dėl netinkamai joms parinktų žemės plotų, esamos žemės naudojimo sąlygas tik pablogins“*, arba kad *„nesant objektyvių sprendimų, kuomet neatsižvelgiama į realią vietovės situaciją, žemės naudojimo gerinimas apskrities teritorijoje nėra galimas“*. Tuo tikslu bendrieji planai turi būti konkretūs, su jų detalizacija kiekvienai kaimiškajai seniūnijai, kurios gyventojai gautų išsamius paaiškinimus, o planus rengiantys specialistai galėtų įsigilinti į gyventojų pastabas.

4. Klaipėdos apskrities ir rajonų bendriesiems planams įgyvendinti, tvarkant agrarines teritorijas, būtina savivaldybių lėšomis parengti LR Žemės įstatyme numatytas žemėtvarkos schemas, detaliau sprendžiančias viso žemės fondo perspektyvas ir užtikrinančias žemės ūkio naudmenų efektyvų naudojimą bei apsaugą.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Miškų įstatymas // Valstybės žinios. 2001, Nr. 35-1161.
2. Saugomų teritorijų įstatymas // Valstybės žinios. 2001, Nr. 108-3902.
3. Teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas // Valstybės žinios. 1994, Nr. 60-1183.
4. Teritorijų planavimo įstatymas // Valstybės žinios. 2004, Nr. 21-617.
5. Žemės įstatymas // Valstybės žinios. 2004, Nr. 28-868.
6. LR aplinkos ministro 2004 m. gegužės 7 d. įsakymas Nr. D1-263 „Dėl Apskrities teritorijos bendrojo (generalinio) plano rengimo, Savivaldybės teritorijos bendrojo plano rengimo ir Miestų ir miestelių bendrųjų planų rengimo taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 83-3029.
7. LR aplinkos ministro 2004 m. gegužės 7 d. įsakymas Nr. D1-262 „Dėl teritorijų planavimo dokumentams rengti sąlygų parengimo ir išdavimo taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 83-3028.
8. LR aplinkos ministro 2007 m. vasario 14 d. įsakymas Nr. D1-96 „Dėl gamtinio karkaso nuostatų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2007, Nr. 22-858.
9. LR aplinkos ministro ir LR žemės ūkio ministro 2002 m. gruodžio 2 d. įsakymas Nr. 616/471 „Dėl Lietuvos miškingumo didinimo programos patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2003, Nr. 1-10.
10. LR Seimo 2002 m. spalio 29 d. nutarimas Nr. IX-1154 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano“ // Valstybės žinios, 2002, Nr. 110 – 4852; 2006, Nr. 111-4198.
11. LR Vyriausybės 1997 m. balandžio 16 d. nutarimas Nr. 370 „Dėl teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros nuostatų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 1997, Nr. 34-851; 2002, Nr. 111-4906.
12. Klaipėdos regiono plėtros tarybos 2008 m. rugsėjo 25 d. sprendimas „Dėl Klaipėdos regiono 2007–2013 metų plėtros plano patvirtinimo“ // Klaipėdos apskrities viršininko administracija. 2008 m, Nr. 6.1-6-(18.4).
13. Aleknavičius P. Žemės teisė. – Kaunas: UAB „JUDEX“, 2007. P. 296.
14. Building competitive regions: strategies and governance // OECD publications, 2, No.54049., 2005. P. 139. // <http://www.oecdilibrary.org/oecd/>; prisijungimo laikas: 2009-09-22.

15. Dambrauskienė G., Marcijonas A., Monkevičius E. ir kt. Lietuvos teisės pagrindai. – Vilnius: Justitia, 2004. P. 576.
16. Flynn. I. Simone. Economics of regional development // EBSCO publishing. 2008, P. 7.
17. Gasilionis A., Kasperavičius R. Nekilnojamojo turto administravimas. – Vilnius: Technika, 2006. P. 163.
18. Kardelis K. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. – Šiauliai: Lucilijus, 2007. P. 398.
19. Klaipėdos apskrities geografinė padėtis ir administracinis padalinimas // http://www.klaipeda.aps.lt/senasis_puslapis/geograf.html; prisijungimo laikas: 2009-05-22.
20. Klaipėdos apskrities teritorijos bendrasis (generalinis) planas // <http://www.klaipeda.aps.lt/ava/selectPage.do?docLocator=AAB4F454A72011DCB970746164617373&inlanguage=lt&pathId=632>; prisijungimo laikas: 2009-04-26.
21. Klaipėdos apskrities teritorijos raidos ir naudojimo brėžinys // Klaipėdos apskrities teritorijos bendrasis (generalinis) planas // http://www.klaipeda.aps.lt/stotisFiles/uploadedAttachments/raidos_naudojimo.jpg; prisijungimo laikas: 2009-05-22.
22. Klaipėdos apskrities urbanistinio karkaso ir gyvenamųjų vietovių sistemos vystymo brėžinys // Klaipėdos apskrities teritorijos bendrasis (generalinis) planas // http://www.klaipeda.aps.lt/stotisFiles/uploadedAttachments/urban_karkas.jpg; prisijungimo laikas: 2009-05-22.
23. Klaipėdos apskrities viršininko administracijos teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros departamento nuostatai // <http://www.klaipeda.aps.lt/ava/selectPage.do?docLocator=F61702399BF411DB9DB0746164617373&inlanguage=lt&pathId=542>; prisijungimo laikas: 2009-10-14.
24. Klaipėdos apskrities viršininko administracijos žemės tvarkymo departamento nuostatai // <http://www.klaipeda.aps.lt/ava/selectPage.do?docLocator=1F7EDF304A3611DCA56A746164617373&inlanguage=lt&pathId=625>; prisijungimo laikas: 2009-10-14.
25. Kretingos rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniai // <http://www.kretinga.lt/?q=node/318>; prisijungimo laikas: 2009-05-25.
26. Kretingos rajono erdvinė kompozicija. Funkciniai prioritetai // http://www.kretinga.lt/files/file/tarybos_spr/2007/08/T2-261.Rajonas_150000.jpg; prisijungimo laikas: 2009-05-25.
27. Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos // LR žemės fondas 2008 m. sausio 1 d. // http://www.nzt.lt/assets/files/ZemesFondas_080101.pdf; prisijungimo laikas: 2009-02-21.

28. Plėtros koncepcija // Klaipėdos apskrities teritorijos bendrasis (generalinis) planas // <http://www.klaipeda.aps.lt/ava/selectPage.do?docLocator=AAB4F454A72011DCB970746164617373&inlanguage=lt&pathId=632>; prisijungimo laikas: 2009-02-12.
29. Plėtros koncepcija // Kretingos rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniai // <http://www.kretinga.lt/?q=node/318>; prisijungimo laikas: 2009-05-25.
30. Sprendinių poveikio vertinimo ataskaita // Klaipėdos apskrities teritorijos bendrasis (generalinis) planas // <http://www.klaipeda.aps.lt/ava/selectPage.do?docLocator=AAB4F454A72011DCB970746164617373&inlanguage=lt&pathId=632>; prisijungimo laikas: 2009-02-12.
31. Statistikos departamentas prie LR Vyriausybės // Lietuvos apskritys 2007 m. // http://www.stat.gov.lt/lt/catalog/list/?cat_y=2&cat_id=1; prisijungimo laikas: 2009-02-25.
32. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita // Klaipėdos apskrities teritorijos bendrasis (generalinis) planas // <http://www.klaipeda.aps.lt/ava/selectPage.do?docLocator=AAB4F454A72011DCB970746164617373&inlanguage=lt&pathId=632>; prisijungimo laikas: 2009-02-12.
33. VĮ Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija // http://www.portofklaipeda.lt/lt.php/nuotrauku_archyvas/uosto_vaizdai/9293;pic;1; prisijungimo laikas: 2009-10-14.

SANTRAUKA

Žemės naudojimo perspektyvų planavimas rengiant Klaipėdos apskrities administracinių teritorijų bendruosius planus

Reikšminiai žodžiai: bendrieji planai, norminiai teisės aktai, teritorijų planavimas, žemės naudojimas.

Teritorijų planavimo dokumentų rengimą reglamentuoja įvairūs norminiai teisės aktai. Laikantis jų normų ir atsižvelgiant į vietovės realią situaciją planuojamas teritorijų žemės naudojimas, siekiant jį pagerinti. Darbe keliama bendrųjų planų sprendinių įgyvendinamumo problema. Šio darbo tikslas yra išanalizuoti ir įvertinti Klaipėdos apskrities administracinių teritorijų bendruosiuose planuose sprendžiamas žemės naudojimo perspektyvas ir pasiūlyti, ką galima patobulinti žemės naudojimo gerinimo klausimais.

Pirmoje darbo dalyje teoriniu aspektu analizuojamas bendrųjų planų rengimo metodinis pagrindas, kuriuo atskleidžiami bendrųjų planų rengimą reglamentuojantys teisės aktai, pateikiama gamtinio ir urbanistinio karkasų planavimo bei žemės ūkio naudmenų ir miškų tvarkymo reikalavimai.

Antroje dalyje analizuojami Klaipėdos apskrities bendrojo plano sprendiniai. Apibūdinami Klaipėdos apskrities teritorijos žemės naudojimo ypatumai, apskrities bendrajame plane planuojamos žemės naudojimo perspektyvos ir bendrųjų planų sprendinių įgyvendinimui numatomos priemonės bei pateikiami apskrities ir rajono žemės naudojimo numatomi pokyčiai.

Praktinėje darbo dalyje analizuojamos žemės naudojimo problemos. Šioje dalyje atskleidžiama apskrities žemės naudojimo esama situacija bei galimi realūs pokyčiai per 10 metų laikotarpį. Taip pat nustatytas bendrųjų planų tobulinimo poreikis. Apibendrinant išnagrinėtą teorinę medžiagą ir gautus tyrimo rezultatus, pateiktos išvados bei pasiūlymai ir rekomendacijos.

SUMMARY

Planning of Perspectives for Land Use While Preparing General Plans of Administrative Territories of Klaipeda District

Keywords: general plans, normative legal acts, territory planning, land use.

Preparation of territory planning documents regulates different normative legal acts. In accordance with the legal acts norms and considering to real local situation is planning land use of territories in order to improve it. In this work is bringing up the solutions viability problem of general plans. The aim of the work is to analyze and investigate the pending land use perspectives of Klaipeda region administrative territories general plans and to suggest, what can be improved of land use developmental issues.

In the first part of the work in theoretical aspect is analyzing the general plans preparation wherein are detectable legal acts which regulates preparation of general plans. In this methodological base also are represent requirements of the natural and urban frames planning and management requirements of agricultural landed property and forests.

The second part of the work analyzes the solutions of Klaipeda region general plan. There are detectable peculiarities of Klaipeda region territory land use and planning land use perspectives of this region general plan, there are detectable suggesting means needs for the implementation of general plans solutions and representing predictable changes of the region and locality land use.

In the practical part of the work are analyzing land use problems. In this part are detectable the current land use situation and the possible real changes in 10 years. There also was revealed that general plans require for improvement. In summary the theoretical material and gained analysis results were draw conclusions and suggestions with recommendations.

PRIEDAI

PRAMONĖS, MIESTŲ IR INFRASTRUKTŪROS PLĖTRA

1. Pramonės plėtra

Koncepcija. Klaipėdos apskrities pramonės plėtros galimybės dar nėra išsemtos. Lietuvos ūkio ilgalaikėje strategijoje iki 2015 metų nurodyta, kad yra skatinama tų pramonės šakų plėtra, kurios kuria didesnę pridėtinę vertę bei pramonę pagrįsta šiuolaikinėmis žiniomis ir technologijomis. Tokios pramonės šakos, kaip maisto pramonė, laivų statyba ir remontas, medžio apdirbimas, lengvoji pramonė, chemijos pramonė, biodegalų gamyba, yra perspektyviausios apskrityje. Apskrityje galimi du skirtingi pramonės plėtros variantai: arba pasirenkama pramonės koncentracijos, arba pramonės dekoncentracijos koncepcija [28].

Dabartinės regioninės plėtros pastangos sutelktos tam, kad sustiprinti pagrindines ekonomines ir periferines zonas vienodai. Valstybės remia pramonės dekoncentracijos ir regionų industrializacijos bei pramonės augimo skatinimą mažuose ir vidutinio dydžio miestuose. Regioninės plėtros programos, tikimasi, kad tuo pat metu sukurs augimą regioniniu ir nacionaliniu lygmenimis [16].

Apskrities bendrojo plano koncepcijoje, plėtojant regiono ekonomiką, siūloma vadovautis pramonės dekoncentracijos principu tam, kad sumažinti ekonominius skirtumus tarp Klaipėdos apskrities savivaldybių. Siūlomas pramonės dekoncentracijos principas padės išvengti kapitalo, žmonių ir paslaugų koncentracijos viename regiono centre ir suteiks galimybes kitoms teritorijoms gerinti ekonominę bei socialinę (darbo vietos gyventojams) aplinką.

LR teritorijos bendrajame plane yra numatyti du pramonės plėtros etapai, iš kurių modernizavimo etapas numatytas iki 2010 metų (numatytas pramonės augimas gali siekti po 2-4 proc. kasmet), o intensyvinimo – iki 2020 metų (pramonės augimas gali siekti po 5-6 proc. kasmet). Klaipėdos apskrities teritorijos bendrojo plano sprendiniai apima dešimties metų laikotarpį iki 2018 metų. Pastaruoju metu apskrities pramonės įmonėse vykdoma modernizacija, skatinama įmonių kooperacija, remiamas smulkaus ir vidutinio verslo steigimas. Siūloma plėsti aukštą pridėtinę vertę turinčią pramonę, sudaryti palankią aplinką investicijoms, vystyti logistikos infrastruktūrą, plėsti verslo paslaugas ir infrastruktūrą [32].

Apskrities bendrajame plane numatyti tokie ūkio ir verslo plėtros tikslai [20]:

1. Subalansuoti pramonės teritorinį išdėstymą mažinant išsivystymo lygio skirtumus regiono teritorijose, nepažeidžiant darnios plėtros principų;
2. Didinti pramonės ir verslo konkurencingumą, diegiant aukštos pridėtinės vertės gamybą ir šiuolaikiškus gamybos principus, pagrįstus informacinėmis technologijomis ir aplinkosauginiais reikalavimais;
3. Gerinti pramonės ir verslo aplinką, gebančią atitikti naujus rinkos poreikius;
4. Plėtoti smulkaus ir vidutinio verslo sektoriaus įmonių tarptautinį bendradarbiavimą, konkurencingumą bei didinti produkcijos ir paslaugų eksportą;
5. Didinant Klaipėdos valstybinio jūrų uosto konkurencingumą, pasirengti giliavandens jūrų uosto statybos projekto įgyvendinimui.

LR teritorijos bendrajame plane numatyta Klaipėdos laisvosios ekonominės zonos (LEZ) plėtra. Atsižvelgiant į tai apskrityje pramonės plėtrai gali būti panaudotos šiuo metu miestuose nevisiškai išnaudotos pramonės rajonų teritorijos, kur tikslinga plėtoti atitinkamą infrastruktūrą. Šalies teritorijos bendrojo planavimo dokumente, planuojant pramonės ir verslo plėtros perspektyvas, buvo išskirti pramoninių zonų kompleksai. Klaipėdos apskritis priskirta Šiaurės vakarų kompleksui t.y. Klaipėda – Kretinga – Plungė – Telšiai – Mažeikiai – Šiauliai. Pagal LR teritorijos bendrąjį planą, ateityje vyks nuolatinė teritorinė pramonės ir verslo restruktūrizacija, kuri daugiausia priklausys nuo ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo įtakos ekonominei regionų plėtrai.

Apskirtyje pagrindinis pramonės gamybinis potencialas sutelkiamas ne tik svarbiausiame šiuo požiūriu apskrities mieste Klaipėdoje, kur plėtojamose su jūrų uostu susijusios veiklos – krovos darbai, pervežimai, bet ir Kretingoje bei pramoniniuose Skuodo rajonuose. Šiuose miestuose sudaromos palankios teritorinės ir infrastruktūrinės sąlygos gamybai vystyti, rezervuojant tam atitinkamas teritorijas ir išlaikant bei tobulinant jose techninę infrastruktūrą. Apskrities bendrajame plane pramonės teritorijas rezervuoti taip pat numatoma Būtingėje, Gargžduose, Kretingoje, Skuode, Šilutėje bei kitose apskrities gyvenvietėse. Visų apskrities savivaldybių centruose pabrėžiama esamo socialinio-ekonominio potencialo stiprinimo ir renovacijos būtinybė.

Apskirtyje esamas gamybinės teritorijas, kuriose šiuo metu nevykdoma gamyba, numatoma rezervuoti perspektyviniam laikotarpiui, naujai apdirbamajai gamybai ar smulkiam ir vidutiniam verslui vystyti.

Atsižvelgiant į pramonės plėtros pavojingumą ir triukšmingumą, pavojingų ir triukšmingų krovos darbų terminalų statyba siūloma ties Būtinge ir Darbėnais, o smulkiosios, neteršiančios aplinkos ir nekeliančios triukšmo pramonės plėtra siūloma Skuode ir Šilutėje. Šilutėje plėtotina žuvies ir vietos žaliavų perdirbimo pramonė. Smulkių ir vidutinių žuvies perdirbimo įmonių veikla taip pat skatinama Rusnėje, Kintuose, Svencelėje bei Šventojoje.

Apskrities bendrajame plane pabrėžiama, kad Klaipėdos jūrų uostas ir su juo susijusi pramonė ateityje turės vis didesnę reikšmę ne tik Klaipėdos regiono, bet ir visos Lietuvos ekonominei plėtrai. Siekiant užtikrinti Klaipėdos jūrų uosto konkurencingumą Baltijos jūros regione ir svarbiausių vartų į Baltijos regioną poziciją planuojama giliavandens jūrų uosto statyba. Dėl to regione sparčiai plėtosis krovinių gabenimo ir saugojimo infrastruktūra (logistikos centrai, sandėlių paslaugos, geležinkelio paslaugos ir kt.).

Planuojama atstatyti ir išplėsti Šventosios jūrų uostą. Tai turės daugiausia įtakos turizmo plėtrai apskrityje. Kitų mažųjų uostų bei prieplaukų įrengimas Kuršių mariose ir Nemuno deltoje taip pat skatins turizmo paslaugų plėtrą. Mažųjų uostų ir prieplaukų plėtra numatoma Svencelėje, Drevernoje, Preiloje, Pervalkoje, taip pat jūros pusėje ties Nida ir Juodkrante (prieplaukos su pakrovimo iškrovimo aikštelėmis).

Siekiant regione sukurti palankią aplinką smulkiam, vidutiniam verslui, siūlomos gyvenvietės, kuriose tikslinga plėtoti verslo infrastruktūrą. Tai – Skuodas, Salantai, Kretinga, Gargždai, Švėkšna, Šilutė, taip pat ir svarbiausi regiono plėtros centrai – Klaipėdos ir Palangos miestai. Čia numatoma galimybė plėtoti mokamas paslaugas gyventojams ir ūkio subjektams bei veiklą, remiamą teikiančių tokių paslaugų įmonių [20].

Vadovaujantis specialiosiomis žemės ir miško naudojimo sąlygomis bei sanitarinių apsaugos zonų ribų nustatymo ir režimo taisyklėmis, plėtojant konkrečią veiklą pramonės – komercijos teritorijose, kiekvienu atskiru atveju turi būti nustatomos ir įrengiamos objektų sanitarinės apsaugos zonos.

Kasybos pramonės teritorijos. Naudingieji ištekliai apskrityje yra riboti, dažnai tenka ieškoti naujų išteklių eksploatavimo vietų. Planuojamu laikotarpiu prioritetą teikiamas šiuo metu esamiems išžvalgytiems ir žvalgomiems, dar neeksploatuojamiems ištekliais. Valstybinės geologijos tarnybos duomenimis šiuo metu apskrityje iš viso yra 439 naudingųjų iškasenų (durpių, naftos, birijų medžiagų ir gintaro) telkiniai. Tik 6 proc. birijų medžiagų išteklių jau yra iš eksploatuoti. Kad būtų visapusiškai įvertintos naudingųjų išteklių eksploatavimo galimybės ir prognozuojamas poreikio kitimas apskrityje, numatoma parengti Klaipėdos apskrities naudingųjų iškasenų eksploatavimo galimybių studiją.

Apskrities bendrajame plane skatinamas tausojantis ir efektyvus vietinių išteklių naudojimas, pagrįstas darnios plėtros principais, sąlygojantis sėkmingą regiono socialinę-ekonominę plėtrą. Vadovaujantis darnios plėtros principais, kasybos pramonė ir verslas turi būti plėtojami privačių investuotojų iniciatyva.

2. Miestų plėtra

Vystant Klaipėdos apskrities stiprinimo programą miestai ir miesteliai laikomi urbanistinės plėtros židiniais, kuriuose yra plėtojama infrastruktūra, skatinama verslo plėtra bei didinamas ekonominis konkurencingumas. Apskrities teritorijos bendrajame plane nustatyti trijų hierarchijos lygmenų urbanistiniai centrai, kurie atitinka LR teritorijos bendrojo plano nuostatas, taip pat nustatytos svarbiausios socialinės ekonominės plėtros ašys ir plėtros arealai. Nustatytas trečiasis hierarchijos lygmuo papildytas būtinų centrinių gyvenamųjų vietovių sąrašu, skirtu reglamentuoti apskrities kaimo teritorijų gyvenviečių sistemos plėtrą.

Urbanistinių regioninių centrų ir svarbiausios apskrities ekonominės ir socialinės plėtros ašies prioritetai yra šie [20]:

- darni Klaipėdos miesto kartu su Klaipėdos jūrų uostu ir priemiesčiais plėtra;
- svarbiausios regiono socialinės ir ekonominės plėtros ašies arealų formavimas Kretingos, Klaipėdos, Šilutės rajonų savivaldybių teritorijose;
- multimodalinės infrastruktūros sistemų plėtra Būtingėje.

Taip pat apskrities bendrajame plane nustatomi šie gyvenviečių sistemos centrų plėtojimo prioritetai:

- Klaipėdos regiono lokaliųjų centrų plėtra;
- vieningos, neapribotos griežtų administracinių vienetų ribų, inžinerinės, susisiekimo, viešųjų paslaugų sistemos formavimas aglomeruotos urbanizacijos arealuose;
- viešųjų želdynų, viešųjų paslaugų gyventojams ir verslui bei inžinerinės infrastruktūros plėtra visų lygmenų gyvenviečių sistemos centruose.

Socialinės ekonominės plėtros ašis formuoja funkcinį regiono stuburą kaip kraštotvarkinę zoną, palaikančią viso regiono socioekonominį gyvybingumą. Pagal šalies bendrajame plane nurodytus regiono teritorijos funkcinius prioritetus Klaipėdos apskrities teritorija patenka į pirmąją funkcinę sritį, kurioje išryškėjęs nacionalinės svarbos rekreacinio naudojimo prioritetas, jūrinė laivyba, jūrinė žvejyba, instituciškai organizuota konversija, įstatymiškai nustatyta konversija bei tausojantis miškų ūkis. Klaipėdos apskrities funkciniais prioritetais taip pat laikytina transporto paslaugų plėtra, pramonės plėtra, tausojantis žemės ir miškų ūkis.

Regioninės ekonominės-socialinės plėtros ašies zonoje formuojami prioritetiniai plėtros arealai, kuriuose skatinama gyvenamoji statyba, ekonominės, socialinės ir techninės infrastruktūros, verslo, logistikos, gamybos plėtra. Klaipėdos apskrities teritorijoje prioritetiniai ekonominės ir socialinės plėtros arealai yra šie [20]:

1. *Darbėnų* (mažo masto gyvenamosios statybos, rekreacinės plėtros ir galimos multimodalinės infrastruktūros sistemų plėtros arealas);
2. *Palangos – Vydmantų – Kretingos* (didelio ir vidutinio masto, aglomeracinio pobūdžio statybos, geležinkelio infrastruktūros plėtros arealas);
3. *Kretingalės* (vidutinio ir mažo masto gyvenamosios statybos, galimos pramonės ir geležinkelio infrastruktūros plėtros arealas);
4. *Jokūbavo* (vidutinio ir mažo masto gyvenamosios statybos, rekreacijos plėtros arealas);
5. *Klaipėdos* (daugiafunkcinis didelio ir vidutinio masto statybos, jūrų infrastruktūros, aglomeracinio pobūdžio plėtros arealas);
6. *Jakų – Gargždų – Vėžaičių* (didelio ir vidutinio masto gyvenamosios, pramoninės, komercinės, infrastruktūros sistemų statybos, aglomeracinio pobūdžio plėtros arealas);
7. *Laistų – Dituvos* (didelio ir vidutinio masto komercinės, pramoninės, gyvenamosios, infrastruktūros sistemų statybos plėtros arealas);
8. *Priekulės – Drevernos* (vidutinio ir mažo masto gyvenamosios ir rekreacinės statybos plėtros arealas);

9. *Vilkyčių – Saugu – Šilutės* (didelio ir vidutinio masto komercinės, pramoninės, gyvenamosios, infrastruktūros sistemų statybos plėtros arealas).

Klaipėdos apskrities urbanistinio karkaso erdvinėje struktūroje nustatoma ši regiono ekonominės ir socialinės plėtros centrų sistema:

1. plėtros centrai – *Klaipėda* (regiono administracinis centras, jūrų uostas, kultūros, mokslo, mokymo, paslaugų, pramonės ir multimodalinės infrastruktūros centras) ir *Palanga* (kurortas prie jūros, daugiafunkcinis švietimo centras, regiono oro uostas, produktotiekių infrastruktūros mazgas). Siekiant sumažinti „spaudimą“ pakrantės zonoje esantiems gamtiniais ištekliams, Klaipėdos miestą ir Palangos kurortą siūloma plėtoti į rytus (kontinento link);

2. plėtros pocentriai – *Gargždai* (Klaipėdos satelitas, savivaldybės administracinis centras, pramonės parkas), *Kretinga* (savivaldybės administracinis, dvasinės kultūros centras, regiono geležinkelių mazgas, pramonės parkas), *Neringa* (kurortas prie jūros ir marių, savivaldybės administracinis centras, vidaus vandenų uostas, pasienio miestas), *Skuodas* (savivaldybės administracinis centras, pramonės parkas), *Šilutė* (savivaldybės administracinis centras, vidaus vandenų uostas, pasienio miestas, pramonės parkas), *Darbėnai* (multimodalinės infrastruktūros centras tik plėtojant nacionalinės svarbos infrastruktūros objektus Būtingėje, pramonės parkas);

3. kaimo plėtros centrai – 83 gyvenamosios vietovės (tarp jų seniūnijų centrai). Jų plėtros turinys yra skirtingas, o prielaidos lokalinio pobūdžio, todėl detaliau nagrinėjamos rengiant savivaldybių teritorijų bendruosius planus.

Visų siūlomų plėtros centrų ir pocentrių sąveika bei tarpusavio ryšiai formuoja regiono socialinės ekonominės (urbanistinės) plėtros ašis (socialinės ekonominės plėtros ašis, kaimo plėtros ašis, regioninė turizmo plėtros ašis, infrastruktūros plėtros prioriteto teritorijos) su atšakomis, kurios bendrai apima visą regiono teritoriją bei turi ryšius su kitais Lietuvos regionais ir užsieniu. Visi apskrities plėtros centrai ir pocentriai valstybinės reikšmės kelių tinklu sujungti į bendrą regiono gyvenviečių sistemą, kuriame juda svarbiausi socialiniai, ekonominiai, informaciniai produktai ir paslaugos. Regiono socialinės ekonominės plėtros ašyse skatinama gyvenamoji statyba, ekonominės, socialinės ir techninės infrastruktūros, verslo, logistikos, gamybos plėtra.

Klaipėdos apskrities teritorijoje plėtojami šie urbanistinio karkaso centrai [20]:

- 1 lygmens metropolinis šalies centras – Klaipėdos miestas;
- 2 lygmens regioniniai centrai (neatliekantys regioninės administracinės funkcijos) – siūloma apjungti Palangos ir Kretingos miestų potencialą;
- 3 lygmens lokaliniai centrai (a, b, c kategorijos ir kt.): regiono plėtros pocentriai ir kaimo plėtros centrai.

1 lygmuo – V kategorija. V kategorijos metropoliniam centrui priskiriama Klaipėda. Klaipėdos miestas – tai atitinkantis aglomeruotų metropolinių centrų reikalavimus valstybinio ir tarpvalstybinio masto centras, kuris taip pat yra ir šalies regioninis (apskrities) centras. Vystant šio miesto struktūros plėtrą prioritetas turi būti skiriamas konkurentiško europinio masto uosto palaikymui bei pajūrio ūkinės rekreacinės aglomeracijos plėtojimui, LEZ veiklai, šalies jūrinės orientacijos institutui realizuoti, mokslo ir mokymo potencialui stiprinti. Miestas taip pat plėtojamas kaip apskrities administracinis, pramonės, logistikos, paslaugų gyventojams ir verslui centras. Klaipėdos miesto teritorijos bendrasis planas turi sukurti prielaidas plėtoti nacionalinės reikšmės infrastruktūros objektą – Klaipėdos jūrų uostą, darnią miesto struktūrą, atviros struktūros gatvių tinklą, susietą su intensyviai plėtojama priemiesčiais, miesto želdynų sistemą, susietą su užmiesčio gamtinio karkaso struktūra, rezervuoti teritorijas visuomenės poreikiams, užtikrinti nacionalinės ir strateginės reikšmės techninės infrastruktūros plėtrą.

2 lygmens regioninių centrų, kuriems pagal LR teritorijos bendrąjį planą priskiriami kiti apskričių centrai ir kai kurie busimieji regionų centrai, Klaipėdos apskrityje nėra, tačiau prielaidas juo tapti turi Palanga. Siekiant suaktyvinti silpną potencialą turinčios šiaurinės regiono

dalies plėtrą siūloma apjungti Palangos ir Kretingos miestų potencialą ir suteikti jam C kategorijos regioninio centro funkcijas.

3 lygmuo – lokaliniai centrai (pagal LR teritorijos bendrąjį planą priskiriami esamų ir būsimų savivaldybių centrai) [20]:

a kategorija (rajonų savivaldybių administraciniai centrai). Tai:

1. *Palanga* – apskrities savivaldybės administracinis centras ir svarbus regiono plėtos centras. Palangos miestas plėtojamas kaip kurortas su regioninėmis funkcijomis. Rengiant savivaldybės bendrąjį planą turi būti sudarytos prielaidos plėtoti darnią miesto struktūrą, inžinerinę infrastruktūrą, viešąsias paslaugas, verslo ir poilsio infrastruktūrą, suformuoti miesto želdynų sistemą, susietą su užmiesčio gamtinio karkaso struktūra, rezervuoti teritorijas visuomenės poreikiams. Savivaldybės bendrajame plane turi būti numatytos teritorijos nacionalinės svarbos turizmo infrastruktūros (hipodromas, konferencijų centras ir kt.) objektams plėtoti.

2. *Nida* – apskrities savivaldybės administracinis centras ir svarbus regiono plėtos pcentris. Esamas pakankamo potencialo, palaikomas regiono plėtos pcentris. Plėtojamas kaip kurortas. Rengiant savivaldybės bendrąjį planą turi būti sudarytos prielaidos plėtoti darnią gyvenamosios vietovės struktūrą, inžinerinę infrastruktūrą, viešųjų želdynų sistemą, rezervuoti teritorijas visuomenės poreikiams.

3. *Kretinga* – apskrities savivaldybės administracinis centras ir svarbus regiono plėtos pcentris. Esamas pakankamo potencialo, palaikomas regiono plėtos pcentris. Rengiant savivaldybės urbanistinio centro bendrąjį planą turi būti sudarytos prielaidos plėtoti darnią miesto struktūrą, susietą su intensyvia priemiesčių plėtra, inžinerinę infrastruktūrą, viešąsias paslaugas, verslo infrastruktūrą, pramonę, suformuoti miesto želdynų sistemą, susietą su užmiesčio gamtinio karkaso struktūra, rezervuoti teritorijas visuomenės poreikiams. Miesto bendrajame plane turi būti numatytas apvažiavimas, kuris surinktų tranzitinius srautus iš rytų, šiaurės (Darbėnų krypties), pietų (Klaipėdos ir Gargždų-Vilniaus krypties) ir vakarų (Palangos krypties).

4. *Skuodas* – apskrities savivaldybės administracinis centras ir svarbus regiono plėtos pcentris. Esamas nepakankamo potencialo, stiprinamas regiono plėtos pcentris. Rengiant miesto bendrąjį planą turi būti sudarytos prielaidos plėtoti darnią miesto struktūrą, inžinerinę infrastruktūrą, plėtoti viešąsias paslaugas, verslo ir poilsio infrastruktūrą, pramonę, miesto želdynų sistemą susietą su užmiesčio gamtinio karkaso struktūra, rezervuoti teritorijas visuomenės poreikiams.

5. *Šilutė* – apskrities savivaldybės administracinis centras ir svarbus regiono plėtos pcentris. Esamas pakankamo potencialo, palaikomas regiono plėtos pcentris. Plėtojamas kaip turizmo paslaugų centras. Rengiant savivaldybės teritorijos ir miesto bendrąjį planą turi būti sudarytos prielaidos plėtoti darnią miesto struktūrą, inžinerinę infrastruktūrą, viešąsias paslaugas, verslo ir poilsio infrastruktūrą, pramonę, miesto želdynų sistemą susietą su užmiesčio gamtinio karkaso struktūra, rezervuoti teritorijas visuomenės poreikiams.

b kategorija (plėtojami savivaldybių centrai ir maži miestai). Tai:

– Gargždai, Priekulė, Salantai – rajono lygmens aptarnavimo ir turizmo paslaugų centrai, turintys plėtos potencialą. Klaipėdos rajono, Kretingos rajono savivaldybių teritorijų ir miestų bendruosiuose planuose turi būti sudarytos prielaidos plėtoti viešąsias paslaugas, verslo ir poilsio infrastruktūrą, pramonę, viešųjų želdynų sistemą, rezervuoti teritorijas visuomenės poreikiams.

c kategorija (naujai plėtojami savivaldybių centrai ir miesteliai). Tai:

1. **Klaipėdos rajono savivaldybė:** *Agluonėnai, Dovilai, Endriejavas, Judrėnai, Kretingalė, Jakai, Veiviržėnai, Vėšaičiai, Gobergiškė, Kvietiniai, Ketvergiai, Žadeikiai, Girkaliai, Plikiai, Dreverna, Venckai, Daukšaičiai, Pėžaičiai, Šalpėnai, Lapiai, Tilvikai;*

2. **Kretingos rajono savivaldybė:** *Darbėnai (logistika), Kartena, Kūlupėnai, Raguviškiai, Grūšlaukė, Laukžemė, Laidininkai, Senoji Įpiltis, Šukė, Erlėnai, Juodupėnai,*

Laiviai, Kalniškiai, Kretingsodis, Kursaičiai, Patvariai, Rūdaičiai, Vydmantai, Baubliai, Budriai, Jokūbavas;

3. Skuodo rajono savivaldybė: *Aleksandrija, Barstyčiai (kurortinė teritorija), Ylakiai, Lenkimai, Mosėdis (kurortinė teritorija), Notėnai, Šatės, Gėralai, Kaukolikai, Nausėdai, Pašilė, Vižančiai, Šaukliai, Šliktinė, Daukšiai, Lieknės, Rukai;*

4. Šilutės rajono savivaldybė: *Gardamas, Juknaičiai, Katyčiai, Kintai, Rusnė (kurortinė teritorija), Saugos, Švėkšna, Usėnai, Vainutas, Žemaičių Naumiestis, Ramučiai, Šyliai, Pašyčiai, Vilkyčiai, Grabupiai, Laučiai, Pagryniai, Traksėdžiai, Užliekniai, Inkakliai, Stemplės, Bikavėnai, Degučiai, Sugintai.*

Kituose apskrities lokalinuose centruose koncentruojami savivaldybių kaimo gyventojai (nauja gyvenamoji statyba). Rengiant šių gyvenamųjų vietovių detaliuosius planus turi būti rezervuotos teritorijos inžinerinei infrastruktūrai ir viešosioms paslaugoms plėtoti, taip pat gali būti keičiama žemės naudojimo paskirtis iš žemės ūkio į kitą paskirtį vadovaujantis kaimų galiojančiais arba naujai parengtais detaliais planais. Nustatomi šie naujos gyvenamosios statybos plėtojimo principai apskrities kaimo vietovėse:

1. Nauja gyvenamoji statyba plėtojama glaudžiant naujos statybos kvartalus prie kompaktiškai apstatytų kaimų ir miestelių teritorijų, susiejant jų inžinerinę infrastruktūrą ir paslaugas į bendrą sistemą;

2. Gamtinio karkaso teritorijose nauja gyvenamoji statyba plėtojama tik mažu mastu.

Individualios statybos apimtys. Individuali statyba apskrityje daugiausia vykdoma siekiant pasistatyti gyvenamąsias sodybas arti Klaipėdos ir Palangos. Tam tikslui rengiami detalieji planai, jų pagrindu pakeičiama žemės sklypų pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis (dažniausiai – iš žemės ūkio paskirties į kitą paskirtį). Po to žemės savininkams išduodami leidimai pastatų projektavimui bei planavimo sąlygos. Pagal viešosios įstaigos Registrų centro duomenis, 2007 m. Klaipėdos apskrityje žemės sklypų, kuriems pakeičiama paskirtis, skaičius sudaro 28,4 proc. nuo bendro skaičiaus Lietuvos kaimiškuose rajonuose. Tuo tarpu 2005 m. šis skaičius sudarė 25,3 proc., o 2006 m. – 17,3 proc. nuo bendro skaičiaus Lietuvos kaimiškuose rajonuose [31].

Apskrities rajonuose žemės sklypų, kuriems pakeičiama paskirtis, skaičius ženkliai skiriasi. Imant pavyzdžiu Klaipėdos ir Kretingos rajonus, žemės ūkio paskirties žemės sklypų, kuriems pakeista naudojimo paskirtis į kitą paskirtį skaičius 2007 metų duomenimis atitinkamai sudaro 92,2 proc. ir 1,9 proc. nuo bendro skaičiaus apskrities kaimiškuose rajonuose.

Statistikos departamento duomenimis, 2008 m. Klaipėdos apskrityje išduoti 1398 statybos leidimai statyti 1402 gyvenamuosius namus (iš jų 32 daugiabučius namus). Tai sudarė 194 statybos leidimais, arba 12,2 proc. mažiau negu 2007 metais. Beveik 98 proc. visų statybos leidimų buvo išduoti 1–2 butų gyvenamiesiems namams ir tik 2 proc. – daugiabučiams namams statyti. 2008 m. Klaipėdos apskrityje išduoti 311 statybos leidimai statyti negyvenamiesiems pastatams, tai yra 46 pastatais mažiau negu 2007 m. Bendrasis leistų statyti negyvenamųjų pastatų plotas – apie 253,7 tūkst. m² (94,6 tūkst. m² mažiau negu 2007 metais) [31].

Paprastai tais pačiais metais realizuojama tik dalis išduotų statybos leidimų. Statistikos departamento duomenimis, 2008 m. Klaipėdos apskrityje pastatyti 442 negyvenamieji pastatai, jų bendrasis plotas sudarė 208,1 tūkst. m² (48,4 tūkst. m² daugiau negu 2007 metais). Apskrities gyvenamųjų namų statyba, lyginant su 2007 m., toliau augo nepaisant to, kad vis plačiau kalbama apie nekilnojamojo turto rinkos sąstingį. 2008 m. Klaipėdos apskrityje pastatyta 313 naujų gyvenamųjų namų, tai yra 126 namais daugiau negu 2007 m. Gyvenamuosiuose namuose įrengti 1472 butai (90,9 proc. daugiau nei 2007 m.).

Klaipėdos apskrityje naujai pastatytų butų naudingasis plotas 2008 m. sudarė 126,7 tūkst. m² (78,7 proc. daugiau nei 2007 metais). Apskrityje trisdešimtyje naujai pastatytų daugiabučių namų įrengta 1176 butai, jų naudingasis plotas sudarė 74,9 tūkst. m² (59 proc. viso pastatytų butų naudingojo ploto). Kiti 296 butai buvo įrengti 1–2 butų namuose, jų naudingasis plotas sudarė 51,8 tūkst. m² (40,1proc. naudingojo ploto).

3. Infrastruktūros plėtra

Prioritetai. Apskrities socialinės infrastruktūros tinklo (viešųjų paslaugų įstaigų) plėtra derinama su urbanistinio karkaso struktūra bei gyvenamųjų vietovių tinklo plėtos tendencijomis. Apskrities gyvenamųjų vietovių tinklas yra retas, o jo plėtra apskrities teritorijos bendrajame plane žymima prisilaikant sąlyginių gyvenamųjų vietovių (miestelių ir kaimų) ribų.

Nustatomi šie socialinės infrastruktūros įstaigų tinklo įgyvendinimo prioritetai [20]:

1. Valstybinių socialinės infrastruktūros įstaigų tinklo apimtis ir struktūra atitinka prognozuojamą minimalų paslaugų poreikį, įvairovę ir gyventojų apskrities teritorijoje sklaidą. Planuojamam laikotarpyje ypač plėtotina paslaugų kokybė;

2. Plėtotinas privačių socialinės infrastruktūros įstaigų tinklas, užtikrinantis platesnį paslaugų spektrą, pasirinkimo galimybę, pasiekiamumą ir prieinamumą.

Infrastruktūros plėtos teritorijose plėtojamos apskrities komunikacijos ir nauji susisiekimo sistemos elementai. Apskirtyje tokios prioritetinės infrastruktūros plėtos teritorijos yra Klaipėdos miesto priemiestinėje zonoje, teritorijose tarp Klaipėdos ir Gargždų, Gargždų ir Kretingos, Klaipėdos ir Kretingos, kur plėtojama gyvenamųjų namų kvartalų statyba, pramonė, komercija. Taip pat, kad suteikti papildomas galimybes Skuodo rajono socialinei ir ekonominei plėtrai, numatomos tikslingos papildomos infrastruktūrinės jungtys tarp Kretingos ir Skuodo.

Atsižvelgiant į tai, numatytos plėtotinos ašys, jų ryšiai bei centrai ir pcentriai, sudaro vientisą regiono gyvenviečių sistemą, kuri sukuria prielaidas įgyvendinti apskrities plėtos tikslus: skatinti depresinių rajonų ir kaimo teritorijų plėtrą, suformuoti koridorių sistemą inžinerinės infrastruktūros plėtrai, suformuoti urbanistinių centrų tinklą ir kt. Siūlomos regiono gyvenviečių sistemos elementų tarpusavio ryšius, laisvą produktų ir paslaugų judėjimą miestų tinkle ir kaimo vietovių tinkle turėtų užtikrinti moderni apskrities vidaus susisiekimo sistema.

Siekiant subalansuoti apskrities gamtosaugos ir ekonominės plėtos interesus, ekonominės plėtos zonos formuojamos kontinento gilumoje, toliau nuo gamtinių požymių pažėdžiamų pajūrio teritorijų, kraštovaizdžio konfliktų arealų (pajūrio zonos, Klaipėdos miesto šiaurinės ir pietinės dalies, Kuršių marių). Neurbanizuotose teritorijose prioritetas teikiamas turizmo ir rekreacijos paslaugų plėtrai, gamtos ir kultūros paveldo apsaugai, amatams ir žuvininkystei. Pajūrio zonoje numatyta griežta apsauga gamtos elementų, išlikusių tarp urbanizuotų teritorijų.

Siekiant sudaryti prielaidas rekreacijos ir turizmo plėtrai teritorijose, turinčiose nenaudojamų rekreacijos išteklių, siūloma suformuoti rekreacinių gyvenviečių ir turizmo paslaugų centrų tinklą. Juose plėtoti poilsio ir turizmo infrastruktūrą (viešbučius, poilsio namus), pramogų, laisvalaikio paslaugas.

Automobilių keliai. Esant infrastruktūros kokybiniams trūkumams Klaipėdos apskrities transporto sektoriaus potencialas nėra išnaudojamas, todėl šiuos trūkumus apskrities plėtos perspektyvoje būtina šalinti ir priartinti susisiekimo sistemos kokybę prie ES standartų. Klaipėdos apskritis dėl esamo palankaus automobilių kelių ir geležinkelių tinklo ir būdama vienu iš ES regionų, turi galimybes integruotis į vientisą Europos Sąjungos kombinuotojo (multimodalinio) transporto sistemą [20].

Vadovaujantis LR teritorijos bendrojo planu, kad sumažinti apskrities miestuose neigiamą tranzitinio transporto poveikį, gatvių apkrovimą, transporto taršą bei avaringumą, apskrities BP numatyta įrengti Palangos rytinį (Pajūrio transporto koridorius Palanga–Klaipėda–Šilutė–Pagėgiai) aplinkkelį ir po 2015 m. Kretingos šiaurinį miesto aplinkkelį (TINA transporto koridorius Klaipėda–Šiauliai–Panevėžys–Vilnius–Lyda E272/ E85).

Taip pat vadovaujantis LR teritorijos bendrojo planu, plėtojant ir modernizuojant automobilių kelių transporto tinklą, numatomas transeuropinio Rytų–Vakarų IXB transporto koridoriaus šakoje Klaipėda–Kaunas–Vilnius–Minskas–Kijevas E85/E28 kelio tęsinys iki Klaipėdos jūrų uosto (pietinis ir šiaurinis uosto išvažiavimai, aplenkiantys miesto centrinę dalį). Siekiant nukreipti tranzitinį automobilių eismą per Klaipėdos miesto centrą, kuris vargina miestą ypač turizmo sezono metu bei panaudojant Sanglaudos fondo paramą, bus įrengtas pietinis

Klaipėdos miesto apvažiavimas ties Laistais, Budelkiemiu. Taip pat planuojama įrengti aplinkkelius aplink Kretingą, Šilutę, Priekulę, Saugas, Vilkyčius, nutiesti pietinį Šilutės miesto apvažiavimą į Rusnę bei vietinius Jakūbavos, Kulūpėnų (planuojamas naujas patobulintos dangos kelias), Salantų (planuojamas naujas patobulintos dangos kelias), Žemaičių Naumiesčio, Lenkimų ir Barstyčių aplinkkelius.

Įrengiant dviejų lygių sankryžas ties Jakų ir Gindulių gyvenvietėmis, planuojama rekonstruoti magistralinius kelius A11 Šiauliai-Palanga ir A13 Klaipėda-Liepoja bei krašto kelio Nr. 141 Kaunas-Jurbarkas-Šilutė-Klaipėda ruožą Klaipėda-Šilutė. Pagal 2002–2015 metų LR valstybinės reikšmės kelių priežiūros ir plėtros programą iki 2015 m. visas kelias A1 Vilnius-Kaunas-Klaipėda bus rekonstruotas iki automagistralės techninių parametrų.

Siekiant sumažinti magistralinio kelio Šilutė – Palanga – Liepoja (A13) nuolat augantį apkrovimą ties Klaipėda ir Jakų sankryža planuojama nutiesti magistralinės reikšmės kelio jungtį nuo Klaipėdos pietinio uosto (per Dumpius) iki Europos tarptautinės magistralės E85 Klaipėda-Kaunas-Vilnius-Lyda-Černovcai-Bukareštas-Aleksandropolis (magistralinės reikšmės kelio A1 Vilnius-Kaunas-Klaipėda). Ši nauja kelio trasa susijungdama su krašto reikšmės keliu Nr. 216 Gargždai-Kretinga turėtų sumažinti sunkiojo transporto srautus Klaipėdos miesto gatvėse, pagerinti susisiekimą regione šiaurės-pietų ir rytų-vakarų kryptimis. Prognozuojama, kad krašto kelio Nr. 216 Gargždai – Kretinga apkrovimas didės, todėl tikslinga pagerinti jo techninius parametrus.

Intensyviai plėtojant gyvenamąją statybą į rytus nuo magistralinio kelio Šilutė – Palanga (A13), Gindulių, Klemiškės gyvenamosios vietovėse magistralinis kelias virsta intensyvaus eismo miesto gatve. Todėl yra numatoma šioje urbanizuojamoje teritorijoje detaliu planu suformuoti naują gatvių tinklą, sujungtą su Klaipėdos miesto gatvių tinklu, ir taip racionalizuoti automobilių srautų paskirstymą bei organizuoti eismą tarp naujų gyvenamųjų kvartalų.

Turizmo sezono metu padidėja automobilių srautai į Kuršių neriją. Siekiant juos sumažinti, Klaipėdos miesto bendrajame plane numatoma prie perkėlų suplanuoti ir įrengti talpias automobilių saugojimo ir stovėjimo aikštelės.

Geležinkelio infrastruktūra. Geležinkelio linijos apskrities teritorijoje išvystytos pakankamai gerai. Šiaurės pietų kryptimi jos eina išilgai per visą teritoriją nuo Skuodo iki Pagėgių. Rytų – vakarų kryptimi yra linija link Šiaulių pro Plungę. Taip pat yra nutiesta atšaka nuo Klaipėdos iki Gargždų. Geležinkelių linijų tankumas apskrityje yra didžiausias Lietuvoje ir sudaro 0,038 km/km². Magistralinių geležinkelių ilgis apskrityje yra 179,5 km [20].

Pagrindinė apskrities geležinkelių linija yra Klaipėda – Kretinga – Telšiai – Šiauliai – Jonava – Vilnius. Ši linija yra IXB transeuropinio transporto koridoriaus dalis. Geležinkelių būklė nėra patenkinama – susidėvėjęs riedmenų parkas, būtina modernizuoti infrastruktūrą. Ypač problemiška yra geležinkelio linijų Kretinga – Skuodas ir Klaipėda – Pagėgiai situacija.

Apskrities bendrajame plane numatoma rekonstruoti IX transporto koridoriaus IXB atšaką, siekiant užtikrinti susisiekimą su Klaipėda, Vilniumi ir valstybės sienos su Baltarusija link, tobulinti esamą geležinkelių infrastruktūrą. Taip pat siekiama sukurti intermodalinio transporto infrastruktūrą, skatinančią dažniau naudotis geležinkeliu. Siekiant šio tikslo Klaipėdos apskrities teritorijoje numatyta ilginti stočių kelius (iki unifikuoto ilgio – 1050 metrų), įrengti dviejų lygių pervažas ir po 2015 m. numatyta tiesti antruosius kelius linijoje Kaišiadorys–Klaipėda (ruože Šiauliai–Klaipėda), elektrifikuoti liniją Radviliškis–Klaipėda. Iki 2013 m. siekiama modernizuoti Kaišiadorių–Klaipėdos geležinkelių liniją, kad keleiviniai traukiniai pasiektų 160 km/h, o prekiniai traukiniai – 120 km/h greitį.

Išsiplėtus Klaipėdos jūrų uostui ir augant jo pajėgumams, planuojama modernizuoti ir didinti jį aptarnaujančių geležinkelio atšakų ir Klaipėdos geležinkelio mazgo Kopūstuose pajėgumus. Plėtojantis pramonei ir paslaugoms gyventojams bei verslui Skuodo ir Šilutės rajonuose, būtinos priemonės susisiekimui tarp šių regiono teritorijų gerinti. Siūloma palaikyti geležinkelio atkarpą Klaipėda – Kretinga – Darbėnai – Skuodas ir Klaipėda – Priekulė – Šilutė, kuri ateityje susijungtų su LR teritorijos bendrajame plane planuojama geležinkelio linija Tauragė – Kazlų Rūda, plėtrą bei tiesti naują geležinkelio liniją Skuodas – Mažeikiai.

Esamų geležinkelio kelių ir jų įrenginių SAZ ribos nustatomos pagal Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų, patvirtintų LR Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343, II ir III skyriaus reikalavimus.

Oro transportas. Vadovaujantis LR teritorijos bendrojo plano sprendiniais civilinės aviacijos sektoriuje numatoma: plėtoti mažesnius civilinius ir sportinius Klaipėdos (Klaipėdos rajono savivaldybėje) ir Kartenos (Kretingos rajono savivaldybėje) aerodromus, taip pat plėtoti Šilutės aerodromą, priklausančią Krašto apsaugos ministerijos Savanoriškos krašto apsaugos aviacijos eskadrilei [20].

LR teritorijos bendrajame plane Palangos oro uostas nurodytas kaip prioritetas. Įgyvendinant ūkio plėtros strategijos iki 2015 metų priemones planuojama modernizuoti Palangos oro uostą (prailginamas aerouosto kilimo-tūpimo takas iki 2,5 km).

Nidos tarnybinis aerodromas numatomas įrengti pagal minimalius techninius ir skrydžių saugumo reikalavimus bei pritaikyti mažosios aviacijos skrydžiams, susijusiems su periodiniais ar epizodiniais skubios medicinos pagalbos, evakuacijos atvejais, policijos, miškų priežiūros, pasienio apsaugos veiklos poreikiais, taip pat, esant galimybėms ribotam pažintiniam oro turizmui.

Oro uostų apsaugos ir SAZ ribos nustatomos pagal Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų, patvirtintų LR Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr.343, V skyriaus reikalavimus. Klaipėdos aerodromo apsaugos ir sanitarinės apsaugos zonose prioriteta siūloma teikti logistikos veiklai.

Jūrų ir vidaus vandenų transportas. Planuojama giliavandens jūrų uosto, kuris padengtų prognozuojamus po 2015 m. uosto pajėgumų trūkumus, patenkintų pervežimų poreikius bei sudarytų sąlygas Klaipėdoje priimti Baltmax tipo laivus, statyba. Numatomos dvi alternatyvios vietos giliavandeniui jūrų uostui (iki 17,5 m gylio) ir jį lydinčios infrastruktūros kompleksui įrengti [20]:

1. Pirma alternatyva – numatoma įrengti giliavandens jūrų uostą Klaipėdoje (ties Melnragė). Su juo susietims geležinkelio keliams įrengti teritorija planuojama Kopūstų k. Klaipėdos r., taip pat tiesiamos kelių ir geležinkelio jungtys Klaipėdos mieste ties Melnrage.

2. Antra alternatyva – numatoma įrengti giliavandens jūrų uostą Palangoje (ties Būtingė). Su juo susietims geležinkelio keliams teritorija planuojama Būtingėje, taip pat tiesiamos geležinkelio atkarpos Kūlpėnai – Darbėnai – Būtingė, Kelio jungtis Darbėnai – Būtingė.

Giliavandens jūrų uosto statybos vieta bus parinkta parengus Klaipėdos giliavandens jūrų uosto galimybių studiją, taip pat poveikio aplinkai vertinimo ataskaitą. Giliavandens uosto statybos parengiamuosius darbus (teritorijų planavimo ir kitų dokumentų parengimas, poveikio aplinkai vertinimo atlikimas) numatoma užbaigti 2011 metais. Pagal japonų kompanijos JICA ekspertų parengtas rekomendacijas, statant giliavandens uostą, numatoma už 350 m nuo kranto suformuoti dirbtinę 1500 m ilgio ir 700 m pločio salą su natūraliu 17-17,5 m gyliu, kuri geležinkeliais ir automobilių keliais bus sujungta su dabar veikiančiu uostu [20].

Vadovaujantis LR teritorijos bendrojo plano sprendiniais ir Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos siūlomais jūrų uosto plėtros darbų programa numatoma vykdyti krantinių rekonstravimo ir statybos, krantinių gilinimo, uosto laivybos kanalų gilinimo ir platinimo, geležinkelių ir privažiavimo automobilių kelių remonto ir statybos darbus, sutvarkyti privažiavimą į multimodalinių krovinių terminalus pietinėje uosto dalyje, pastatyti naują keleivių ir krovinių terminalą Klaipėdos mieste, statyti mažųjų laivų ir jachtų uostą, kuris vienu metu galės priimti iki 150 nedidelių laivų ir jachtų.

Multimodalinio transporto centrais, kuriuose plėtotina perkrovimo, sandėliavimo, autotreilerių parkavimo, keleivių ir krovinių srautų reguliavimo infrastruktūra, laikytini Klaipėda (pietinėje Klaipėdos miesto dalyje, taip pat teritorijose šiauriau miesto ties Kopūstų kaimu) ir Darbėnai (giliavandens uosto Būtingėje atveju). Vadovaujantis siekiu paskirstyti tranzitinio transporto srautus ir išvengti jų koncentracijos, Klaipėdos logistikos centrums siūlomi žemės plotai prie magistralinio kelio A1 Vilnius – Kaunas – Klaipėda ties Vėžaičių ir Dirvupių

gyvenvietėmis. Vėžaičių logistikos centras siūlomas įrengti krovos, sandėliavimo ir transportavimo darbams, kuriems nebūtinai tiesioginis ryšys su Klaipėdos jūrų uostu. Viešųjų logistikos centrų statybą siūloma numatyti ties Draugystės geležinkelio stotimi bei ties Stragnais (Priekulė).

Plėtojant vandens turizmo infrastruktūrą numatoma atstatyti Šventosios valstybinį jūrų uostą, skirtą pramoginių, kruizinių bei žvejybos laivų aptarnavimui, plėtoti vandens transporto ir vandens turizmo trasų infrastruktūrą Nemuno upe, Nemuno deltoje ir Kuršių mariose. Šventosios jūrų uosto atstatymas sietinas su turizmo, smulkiųjų verslų plėtra regione, taip pat su laivybos saugumu Baltijos jūroje. Šventosios jūrų uosto atstatymas neturėtų taip stipriai paveikti regiono kaip Klaipėdos jūrų uosto plėtra, tačiau tai gali būti reikšmingas veiksnys turizmui ir su juo susijusioms veikloms apskrityje plėtotis.

Inžinierinės infrastruktūros plėtros sprendiniai. Apskrityje jau yra suformuoti arba bus suformuoti infrastruktūros koridoriai, kuriuos sudaro lygiagrečiai nutiesti inžinierinės ir techninės infrastruktūros tinklai. Infrastruktūros plėtros prioriteto teritorijos planuojamos nuo Kretingos iki Gargždų, prie rytinės Klaipėdos miesto ribos, nuo Kretingos iki Palangos, nuo Būtingės iki Skuodo. Modernizavus geležinkelio liniją Klaipėda – Priekulė – Šilutė ir ateityje nutiesus LR teritorijos bendrajame plane planuojamą geležinkelio liniją, kuri sujungs Tauragę ir Kazlų Rūdą, padidės infrastruktūros koridoriaus nuo Klaipėdos per Priekulę, Šilutę, Žemaičių Naumiestį link Tauragės svarba. Dėl šių priežasčių, taip pat siekiant pagerinti susisiekimą tarp svarbių apskrities gyvenviečių tinklo pcentrų tikslinga papildomai plėtoti susisiekimo ir paslaugų infrastruktūrą prie kelio Klaipėda – Priekulė – Šilutė [20].

Saugant energijos išteklius, siūloma apskrityje skatinti atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą, t.y. naudoti vėjo, vandens, geoterminę energiją gyventojų ir ūkio subjektų poreikiams tenkinti. Siūlomos vėjo jėgainių statybos vietos yra išskirtos atsižvelgiant į vidutinį vėjo greitį apskrities teritorijoje. Numatoma plėtoti esamus ir statyti naujus vėjo jėgainių parkus Skuodo, Kretingos, Klaipėdos ir Šilutės rajonuose, prieš tai atlikus poveikio aplinkai vertinimą. Galimos vietos geoterminėms jėgainėms statyti yra Klaipėdos miesto pietinėje dalyje esančios inžinierinės infrastruktūros teritorijos ir Palangos miesto rytinėje dalyje esančios pramoninės teritorijos.

Apskrities bendrajame plane numatyta uždaryti visus smulkius sąvartynus, kurių funkcijas turi perimti 2007 metais įrengtas ir 2008 metų pavasarį pradėtas eksploatuoti Klaipėdos apskrities Dumpių komunalinių atliekų sąvartynas (Klaipėdos rajono savivaldybė), užimantis 21,3 ha ploto teritoriją ir atitinkantis visus europinius reikalavimus. Sąvartyno plėtrai rezervuojamas 12,6 ha ploto sklypas šalia esančio sąvartyno. Uždarytų senų sąvartynų užterštus plotus numatoma rekultivuoti, suteikiant galimybę jų vietoje atsirasti pramoninėms, rekreacinėms, gyvenamosioms ar kitokios paskirties zonoms.

Apskrities bendrajame plane taip pat numatyta įrengti biodegraduojančių atliekų kompostavimo aikšteles šalia Kretingos, Palangos ir Šilutės, Klaipėdos rajone, Skuodo rajone bei Neringoje. Didžiųjų atliekų surinkimo aikšteles planuojama įrengti Ankštakiuose, Joskauduose, Neringoje. Planuojama plėsti komunalinių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimą, skatinti atliekų rūšiavimą, taip palengvinant jų perdirbimą ir antrinį panaudojimą, tuo pačiu sumažinant į sąvartynus patenkančių atliekų kiekius. Surinktas biodegraduojančias atliekas numatyta perdirbti ir panaudoti biodujų gamybai.

Sąvartynų SAZ ribos nustatomos pagal Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų, patvirtintų LR Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr.343, 64 ir 67 punktų reikalavimus.

Gerinant apskrities gyventojų gyvenimo kokybę, siekti, kad regiono miestuose, miesteliuose ir kaimuose naujai užstatomose teritorijose geriamasis vanduo būtų tiekiamas iš centralizuotų vandens tiekimo sistemų, o vandens kokybė atitiktų valstybinio standarto reikalavimus, būtų valomos buitinės ir gamybinės nuotekos. Naujus nuotekų valymo įrenginius pirmiausia numatoma projektuoti Būtingėje, Mosėdyje, Salantuose, Kartenoje bei naujai statomuose gyvenamuosiuose rajonuose Klaipėdoje ir Palangoje.

Gamtinės dujos, kaip ekologiškas ir palyginus pigus kuras, paskutinius 10 metų vis plačiau buvo naudojamas buityje, energijos gamyboje, šildymo sistemoms ir kt. Kompensuojant galimą dujotiekio pajėgumų trūkumą, AB „Lietuvos dujos“ pradėjo naujos magistralinio dujotiekio linijos nuo Šakių per Jurbarką iki Klaipėdos tiesimą. Augant dujų gamtinių kainoms, didėjant kitų energijos rūšių konkurencijai ir plėtojantis naujoms energiją taupančių technologijoms, tikėtina, kad gamtinių dujų vartojimas augs ne taip sparčiai, kaip tikimasi.

Igyvendinus AB „Mažeikių nafta“ produkcijos realizavimo ir transportavimo plėtros planą bus išplėtoti žalios naftos ir šviesių naftos produktų vamzdinių infrastruktūra, suformuotas bendras naftos ir šviesių naftos produktų infrastruktūros koridorius.

2 priedas

KRETINGOS RAJONO BENDROJO PLANO SPRENDINIŲ ANALIZĖ

1. Bendrojo plano rengimo procedūros

Klaipėdos apskrities plėtros plane suformuluota regiono ateities vizija, pabrėžianti, kad Kretingos rajonas yra pagrindinis Lietuvos jūros ir sausumos „tiltas“ ekonominiams bei kultūriniais mainams Rytų-Vakarų ir Šiaurės-Pietų kryptimis prie Baltijos jūros. Taigi Kretingos rajonas yra svarbioje centrinėje Klaipėdos jūrinės metropolijos dalyje [25].

Rajonas plyti Lietuvos šiaurės vakaruose. Nuo Baltijos jūros rajoną skiria Palangos kurortas, o šiaurėje ribojasi su Liepojos (Latvijos Respublika) ir Skuodo rajonais, rytuose su Plungės, o pietinėje dalyje – Klaipėdos rajonais. Pagal plotą – tai vienas mažiausių administracinių rajonų šalyje (991 km²) [29].

Kretingos rajono teritorija patenka į Pajūrio, Vakarų žemaičių bei nedidelę dalį Vidurio žemaičių arealo, išskirtų LR teritorijos bendrajame plane. Pajūrio arealas apima Klaipėdos, Neringos, Palangos miestų ir Šilutės, Klaipėdos ir Kretingos rajonų savivaldybių teritorijas. LR teritorijos bendrajame plane pažymima, kad Pajūrio arealas užima ypač svarbią vietą plėtojant šalies ekonomiką, rekreaciją ir turizmą. Šis arealas pasižymi unikaliu ir pažeidžiamu kraštovaizdžiu, gamtiniais ir kultūriniais ištekliais. Prioritetinės teritorijų naudojimo formos, numatytos LR teritorijos bendrajame plane, yra rekreacija, konservacija ir žvejyba bei transportas. Vakarų ir vidurio žemaičių areale ateities prioritetai priklausytų tausojančiam žemės ir miškų ūkiui, rekreacijai bei konservacijai.

Kretingos rajonas suskirstytas į 8 seniūnijas (Darbėnų, Imbarės, Kartenos, Kretingos, Kretingos miesto, Kūlpėnų, Salantų miesto ir Žalgirio), yra du miestai (Kretinga ir Salantai), du miesteliai (Darbėnai ir Kartena) ir per 190 kaimų. Administracinis rajono centras – Kretinga. Teritorijos dalį papildomai administruoja Salantų regioninio parko direkcija.

Teritorijos funkcinį prioritetų sritys, išskirtos LR teritorijos bendrajame plane, yra nepakankamai apibrėžtos apskrities teritorijų naudojimo funkciniais prioritetams nustatyti. Todėl LR teritorijos bendrajame plane pateikti funkciniai prioritetai yra konkretizuojami bei teritoriškai lokalizuojami Kretingos rajono savivaldybės teritorijoje.

Rajono bendrojo plano rengimo pradžią ir planavimo tikslus inicijuoja bei nustato savivaldybės taryba, o už plano rengimo organizavimą atsako savivaldybės administracijos direktorius. Planavimo organizatorius teikia prašymą savivaldybės teritorijos bendrojo planavimo sąlygoms gauti. Kartu su prašymu sąlygoms pateikia planavimo tikslus ir uždavinius bei planuojamos teritorijos situacijos schemą ar topografinį planą, su nurodytomis planuojamos teritorijos ribomis (kai numatomas planuoti nuosavybės teise valdomas žemės sklypas (teritorija), turi būti pateikti nuosavybės teisę patvirtinantys dokumentai) [7].

Rajono bendrojo plano rengimo etapo metu atliekama esamos būklės analizė, koncepcijos rengimas ir sprendinių konkretizavimas bei parengiama teritorijų planavimo sprendinių grafinė išraiška (brėžiniai, planai) ir aiškinamasis raštas.

Sprendinių derinimas ir viešas svarstymas. Savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių derinimas ir viešas svarstymas vykdomas plano rengimo baigiamojo etapo teritorijų planavimo dokumentų sprendinių svarstymo ir derinimo stadijoje. Derinimo metu, parengtas planavimo dokumentas teikiamas suderinti planavimo organizatoriui (savivaldybės administracijos direktoriui), žemės savininkams ir institucijoms, išdavusioms planavimo sąlygas. Derinimui pateikiami bendrojo plano sprendiniai (aiškinamasis raštas ir brėžiniai), visuomenės dalyvavimo ir strateginio pasekmių aplinkai vertinimo bei sprendinių poveikio vertinimo ataskaitos. Bendrojo plano derinimo procedūra savivaldybės Nuolatinėje statybos komisijoje atliekama kompleksškai ir turi būti baigta per 15 darbo dienų nuo planavimo organizatoriaus prašymo derinti teritorijų planavimo dokumentą pateikimo dienos. Derinimo procedūros rezultatas įforminamas Komisijos protokoliniu sprendimu [6].

Teritorijų planavimo viešumą užtikrinančias procedūras atlieka savivaldybės administracijos direktorius ar jo įgaliotas asmuo. Planavimo dokumento viešo svarstymo metu, su šiuo dokumentu supažindinama visuomenė, kurios atskirų asmenų pateikti raštiški motyvuoti pasiūlymai yra registruojami ir išnagrinėjami. Esant motyvuotiems pasiūlymams, tikslinami planavimo dokumentų sprendiniai. Aptarti viešojo svarstymo rezultatams yra organizuojamas susirinkimas. Bendrojo plano sprendiniai turi neprieštarauti regiono bei rajono lygmens teritorijų planavimo dokumentų sprendiniams, įregistruotiems teritorijų planavimo dokumentų registre. Skundai dėl bendrojo plano sprendinių pateikiami apskrities viršininko administracijai praėjus vienam mėnesiui nuo viešo susirinkimo dienos.

Teikimas valstybinei priežiūrai ir tvirtinimas. Valstybinę savivaldybės teritorijų planavimo priežiūrą atlieka apskrities viršininko administracija, o bendrąjį planą tvirtina savivaldybės taryba. Apskrities viršininko administracija bendrąjį planą turi patikrinti per 20 darbo dienų nuo teritorijų planavimo dokumento pateikimo dienos. Ši institucija, išnagrinėjusi pateikto dokumento tekstinę ir grafinę dalis, sprendžia, ar išlaikytos planavimo procedūros bei ar sprendiniai atitinka teisės aktus ir planavimo sąlygas. Ištaisius patikrinimo akte nurodytus trūkumus yra parengiama išvada. Jeigu išvada teigiama, teritorijų planavimo dokumentą savivaldybės administracijos direktorius gali teikti jį tvirtinančiai institucijai – savivaldybės tarybai. Patvirtintas bendrasis planas įsigalioja kitą dieną po to, kai vietinėje spaudoje paskelbiamas savivaldybės tarybos sprendimas dėl teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo, jeigu pačiame sprendime nenustatyta vėlesnė jo įsigaliojimo data. Bendrasis planas įgauna teisinę galią ir tampa pagrindu rengti, keisti to paties arba žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus. Bendrojo plano sprendiniai rengiami 10 metų laikotarpiui, o jų galiojimas savivaldybės tarybos sprendimu gali būti pratęstas, bet ne ilgiau kaip iki 4 metų.

Patvirtintą bendrąjį planą savivaldybės administracijos direktorius pateikia registruoti savivaldybės teritorijų planavimo dokumentų registro tvarkytojui ne vėliau kaip per 15 darbo dienų nuo jo patvirtinimo dienos. Bendrasis planas registruojamas pagal Vyriausybės patvirtintus Teritorijų planavimo registro nuostatus.

Bendrojo plano įgyvendinimo organizavimas. Savivaldybės administracijos direktorius patvirtinus bendrąjį planą vykdo sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringą), priežiūrą ir kontrolę. Bendrojo plano stebėsenos (monitoringo) metu [6]:

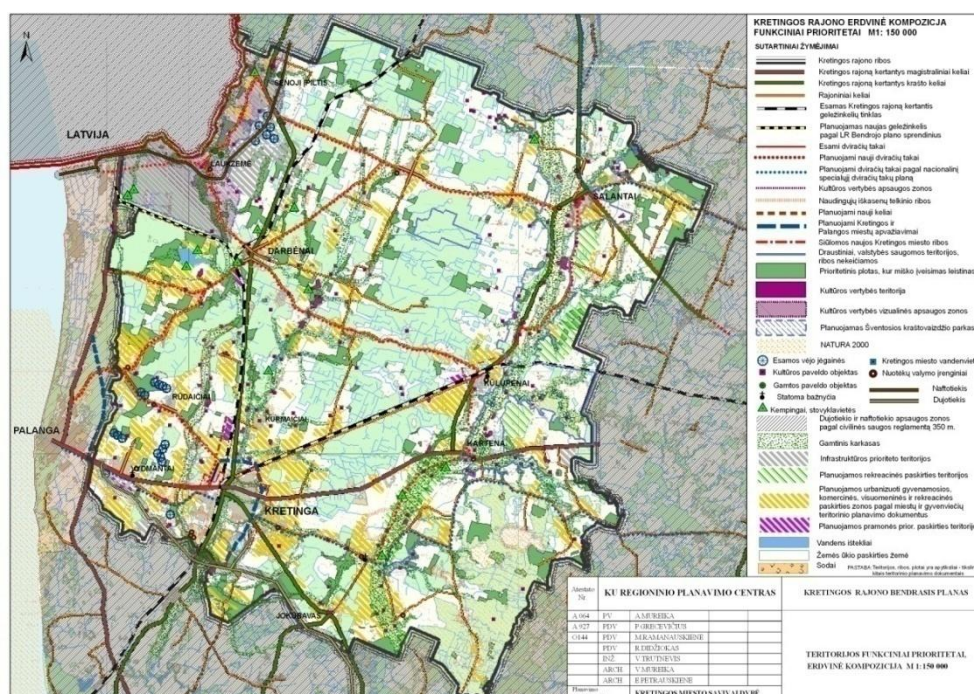
- 1) rengiama bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo programa bei nustatomas investicijų poreikis;
- 2) analizuojama teritorijų planavimo duomenų banke sukaupta informacija;
- 3) formuojant savivaldybės biudžetą, teikiami pasiūlymai dėl bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo;
- 4) stebimi rajono ekonominio potencialo, ūkinės veiklos, infrastruktūros, nekilnojamojo turto rinkos raidos pokyčiai;
- 5) vykdoma gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimo priežiūra;
- 6) analizuojami sveikatos apsaugos ir socialinės rūpybos infrastruktūros bei jų sąlygų pokyčiai;
- 7) vykdoma kultūros ir švietimo infrastruktūros duomenų informacijos analizė;

- 8) analizuojamos kitos pagrindinės ekonominės veiklos sąlygos ir aplinkos kokybę lemiantys faktoriai.

Savivaldybės administracijos direktorius pagal bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo stebėsenos (monitoringo) duomenis, likus ne vėliau kaip šešiams mėnesiams iki naujų savivaldybės tarybos rinkimų pradžios, turi pateikti ataskaitas savivaldybės tarybai, taip pat informuoti visuomenę spaudoje bei savivaldybės interneto tinklalapyje apie bendrojo plano sprendinių įgyvendinimą. Savivaldybės administracijos direktorius per šešis mėnesius po savivaldybių tarybos rinkimų turi supažindinti naują savivaldybės tarybą su bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo rezultatais.

2. Rajono plėtros koncepcija

Parengta Kretingos rajono teritorijos ir jos dalies – Kretingos miesto plėtros koncepcija, kurioje aptariamos teritorijoje vykstančių procesų tendencijos, nustatomi teritorijos raidos bendrieji tikslai ir svarbiausios teritorijos plėtros kryptys. Šis dokumentas parengtas vadovaujantis esamos būklės analizės duomenimis bei įvertinus Kretingos rajono 2007–2013 metų strateginio plano nuostatas (žr. 9 pav.) [29].

9 pav. Kretingos rajono erdvinė kompozicija ir funkciniai prioritetai [26]

Plėtros koncepcijoje nustatyti 20 metų rajono erdvinės plėtros ir funkciniai prioritetai. Aprobuotos koncepcijos nuostatos įgyvendinamos, parengus dešimčiai metų Kretingos rajono teritorijos ir jos dalies – Kretingos miesto bendrojo plano sprendinius.

Su Kretingos rajono teritorijos ir jos dalies – Kretingos miesto plėtros koncepcija turi teisę susipažinti visi norintys Lietuvos ir užsienio piliečiai, ūkio subjektai, asmenys, turintys arba valdantys nekilnojamąjį turtą Kretingos rajono teritorijoje, visuomeninės organizacijos, politinės partijos ir judėjimai.

Koncepcijoje svarbiausias dėmesys skirtas esminiams Kretingos rajono teritorijos ir jos dalies – Kretingos miesto erdvinės plėtros aspektams, t.y. toms problemoms, konfliktinėms situacijoms ir plėtros tendencijoms, kurios turi vienokią ar kitokią teritorinę išraišką.

Materialinių investicijų Kretingos rajone palyginus su kitomis Klaipėdos apskrities savivaldybėmis apimtys yra vienos žemiausių, lyginant jų apimtį tenkančią vienam gyventojui. Siekiant paskatinti investicijų pritraukimą, koncepcijoje svarstomi minimalios ir maksimalios

plėtos variantai, lyginamos pasekmės.

Rajone įgyvendinami investiciniai projektai, susiję su viešojo administravimo įstaigų renovacija ir remontu, kelių tiesimu, infrastruktūros gerinimu ir tinklų plėtra. Kretingos rajono investicijų projektams įgyvendinti numatytas finansavimas iš valstybės, savivaldybės biudžetų ir ES struktūrinių fondų, todėl tikėtina, kad ateityje miesto investicijų rodikliai gerės.

Kretingos rajonas ir miestas įgyvendinant koncepciją turi tapti [29]:

- svarbus multimodalinio transporto mazgas;
- pirmaujantis rekreacijos ir turizmo rajonas šalyje, sukuriantis pramogų funkcijas išsaugant gamtos ir paveldo vertybes;
- verslo, pramonės ir stipraus žemės ūkio rajonas.

Kretingos rajonas yra svarbioje centrinėje sparčiai besiformuojančios Lietuvos jūrinės metropolijos dalyje, kurios svarbi plėtos ašis – Klaipėda-Kretinga. Klaipėda toliau bus plėtojama kaip vienas stambiausių ir turinčių didžiausią plėtos potencialą Lietuvos ekonominės plėtos centrų. Palanga ateityje bus toliau plėtojama kaip svarbiausias Lietuvos kurortas, turizmo ir rekreacijos paslaugų centras. Atsižvelgiant į tokias gretimybes ir esamos būklės analizę, Kretingos rajono teritorijoje iki 2018 metų vienas svarbiausių prioritetų ir rajono plėtos generatorių bus *rekreacijos bei turizmo ūkis ir susisiekimo infrastruktūra*.

Prognozuojama aktyvi kaimo gyventojų migracija į miestus. Dėl to yra ypač didelis poreikis keisti žemės paskirtį prie kurorto prieigų ir prie Kretingos-Palangos kelio. Šie procesai planuojamo laikotarpio pabaigoje gali pakeisti regiono kraštovaizdį ir kaimo vietovių urbanistinę struktūrą. Kaimo aplinka priklausys nuo mažų miestų ir kaimo plėtos centrų gyvybingumo, kuriuose koncentruosis paslaugos bei funkcijos. Tik išvysčius gerą Kretingos rajono infrastruktūrą, tolygiai plėtojant pacentrius ir miestelius galima išvengti neigiamų pasekmių ir išvystyti naujas funkcijas.

Rajono kaimo vietovės vystysis, plečiant ekonominių veiklų įvairovę, kurių pagrindą iki šiol sudarė žemės ūkis ir miškininkystė. Tradiciniai kaimiškieji sektoriai, tokie kaip žemės ūkis, miškininkystė, ir toliau vaidins svarbiausią vaidmenį, plėtojant gyvybingą ir įvairiapusišką kaimo bendruomenę. Kaimo vietovių ekonomikos pagrindą sudarys efektyvių tradicinių sektorių ir efektyviai besivystančių naujų sektorių derinys, pavyzdžiui, turizmo, smulkaus ir vidutinio verslo, vietinių paslaugų, pridėtinės vertės veiklų ir kitų veiklų ūkiuose.

3. Pagrindiniai sprendiniai, turintys įtakos žemės naudojimui

Remiantis parengtos regiono bendros erdvinės koncepcijos patvirtintu antru variantu siūloma teritorijoms priskirti tokius funkcinius (naudojimo) prioritetus [29]:

- gamtinio karkaso teritorijos – pagal apskrities koncepciją ir ekogeologines rekomendacijas;
- konservacija, ekstensyvi rekreacija – saugomos teritorijos (Šventosios kraštovaizdžio draustinis, Salantų regioninis parkas);
- ekstensyvi rekreacija – Dangės-Akmenos upių pakrantės, Darbėnų-Vydmantų arealas, Minijos upės rekreacinis koridorius, Šventosios upės ruožas (Laukžemė – Impiltis);
- urbanizacija, transporto infrastruktūros plėtra – teritorijos, apimančios koncepcijoje išskirtą regiono plėtos ašį tarp Palangos – Kretingos, Palangos – Žibininkų, Šventosios – Lazdininkų;
- inžinerinės infrastruktūros plėtra, urbanizacija – teritorijos, apimančios koncepcijoje siūlomus gyvenamuosius, komercinius, rekreacinius plotus; čia planuojama tik gyvenviečių inžinerinė infrastruktūra, o magistralinių ir tranzitinių dujotiekių, naftotiekių ir produktotiekių trasų nenumatoma;
- transporto infrastruktūros plėtra, pramonė, urbanizacija – Darbėnų-Būtingės, Kretingos-Rūdaičių, Klaipėdos, Palangos kryptimi;

- pramonė, infrastruktūros plėtra, energetika – arealas, apimantis Kretingos miesto teritorijos pramonės zoną į šiaurę nuo Kretingos, Darbėnų ir Kulūpėnų;
- energetika – vėjo jėgainės tik šiaurinėje pusėje;
- tausojantis žemės ūkis, tausojantis miškų ūkis, ekstensyvi rekreacija – kitiems funkciniam prioritetams nepriskirtos teritorijos;
- tausojantis miškų ūkis, tausojantis žemės ūkis – kitiems funkciniam prioritetams nepriskirtos teritorijos šiaurinėje dalyje;
- intensyvus žemės ūkis – rytinėje rajono pusėje;
- miškų ūkis – rajono teritorijos centrinėje dalyje, kitur pagal 2005 m. Taryboje patvirtintą schemą, išskyrus plotus vakarinėje pusėje prie Žibininkų, kur prioritetas teikiamas gyvenamajai, komercinei ir pramogų funkcijoms;
- žemės ūkis – naudingųjų iškasenų plotuose, kurių ištekliams pasibaigus galima keisti paskirtį į gyvenamąją, rekreacinę, gavus geologijos tarnybos išvadą dėl ribų ir tikslingumo.

Planuojama, kad gamtiniai elementai, esantys šiaurės – pietų ruože tarp Kretingos ir Palangos patirs didelę žmogiškosios veiklos įtaką. Kraštovaizdžio transformacijos šiose teritorijose neturi sunaikinti jo vertybių. Plėtojant infrastruktūrą, rekreaciją teritorijoje, kuri yra jautri gamtinių ir kultūrinių požiūrių, vadovautis darnaus vystymo išdėstytais nuostatomis.

Apskrities kaimo vietovėse, turinčiose rekreacinių išteklių, plėtoti įvairių formų turizmo veiklą ir paslaugas. Prioritetą turizmo ir poilsio veiklai teikti Minijos ir Danės – Akmenos ir Šventosios upių pakrantės zonose siejant ją su kraštovaizdžio, kultūros vertybių ir biologinės įvairovės apsauga.

Rajono savivaldybės bendrajame plane numatyti tokie *žemės naudojimo paskirties pakeitimo sprendiniai*:

1. Patvirtinus Kretingos rajono bendrąjį planą būtina rengti rajono miestų ir miestelių teritorinio planavimo dokumentus, kuriuose turi būti nustatyti visuomenės poreikiams paimami plotai bei infrastruktūra.

2. Salantų regioninio parko ribose veiklą vykdyti tik pagal patvirtintą parko tvarkymo planą. Prie Salantų regioninio ir planuojamo Šventosios miško parko ribų 1,5-2,0 kilometrų atstumu neplanuoti aukštų statinių: vėjo jėgainių, radijo ir kitų bokštinių konstrukcijų (išskyrus valstybinės sienos apsaugos poreikius). Keisti žemės paskirtį jų apsaugos zonose ir planuose nurodytose ribose tik parengus specialiuosius ar detaliuosius planus, kad sudaryti prielaidas bendrojo plano sprendimais numatytoms Šventosios kraštovaizdžio saugomai teritorijai ir nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorijoms įsteigti ir įregistruoti;

3. Savivaldybei reikia skatinti gamybinių objektų, esančių ne pramonės teritorijoje, konversiją į visuomeninius – komercinius, kuriant tuo pačiu ir naujas viešąsias erdves prie jų;

4. Susieti planuojamą ūkinę veiklą su inžinerinės ir socialinės infrastruktūros plėtra. Nesant įrengtų inžinerinių tinklų individualių gyvenamųjų namų statybai, leisti įrengti laikinas autonomines vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo bei valymo sistemas, numatant prisijungimą prie būsimų bendrų gyvenvietės inžinerinių tinklų. Savivaldybė negarantuoja jų aptarnavimo planuojamu laikotarpiu.

5. Vadovaujantis atitinkamų apsaugos zonų keliamais reikalavimais, leisti keisti žemės ūkio paskirties teritorijas į kitą prie magistralinio dujotiekio, naftotiekio apsaugos zonose, kultūros paveldo vertybių apsaugos zonose ir prie jų ribų, aukštos įtampos linijų apsaugos zonose ir dujų stočių apsaugos zonose, magistralinių gatvių ir aplinkelių ribose.

6. Konversijų galimybės turi būti pagal funkciją apibrėžtos ruošiant detalius planus taip, kad pirmiausia nustatyti pasekmes gretimybėms ir visai gyvenvietei. Aktualiausia yra žemės ūkio paskirties objektų ir žemės keitimas į gyvenamąją, komercinę paskirtis. Inicatyvų keisti gamybines funkcijas į kitas yra labai mažai, nes tai nesudaro bendrajam planui reikšmingų pasekmių. Svarbi aplinkybė – konversijos kompleksiskumas. Turi vykti viso urbanistinio

struktūrinio vieneto keitimas, kad išvengti pavienių, mozaikos principų išbarstytų funkcijų, kurios normaliai veikti negalės, nes skirtingos veiklos neigiamai įtakos gretimybėms. Konversija gali vykti kvartalais ir atskirais sklypais.

7. Realizuojant šio plano sprendinius, pirmiausia, reikia parengti šiuos detaliuosius planus:

- 1) Rekonstruojamų sankryžų ir magistralinių gatvių, kur numatomas turto, žemės paėmimas visuomenės poreikiams;
- 2) Visų rajono esamų ir planuojamų gyvenviečių, didesnių nei 300 gyventojų;
- 3) Visų visuomenės reikmėms skirtų rekreacinių zonų prie vandens telkinių.

8. Prie gyvenviečių pagrindinių gatvių esantys sklypai gali būti daugiafunkcinio panaudojimo.

9. Vykdamas detaliuosius planus daugiafunkcinėse teritorijose būtina koncepcijos lygmenyje išnagrinėti eismo organizavimo pagerinimo schemas, socialinių objektų poreikį, nurodyti kiek jų įrengia planavimo užsakovai, kaip numato vystyti inžinerinę infrastruktūrą.

10. Išsaugoti esamus laisvus priėjimus gyventojams prie vandens erdvių ir atlaisvinti naujus, siekiant įrengti pramoginių laivų sustojimo vietas, apžvalgos aikšteles, ruošti rekreacijos pramogų renginius, susijusius su upėmis.

4. Urbanistinės dalies ir infrastruktūros sprendiniai

Kretingos rajono brėžiniuose nurodytas urbanistinis ir gamtinis karkasas, tikslinant ribas, apribojimus ar pobūdį, turi būti iš esmės nekeičiamas detaliaisiais planais [25]. Rajono savivaldybės Taryba, kai to nėra numatyta bendrajame plane, atskiru sprendimu gali leisti keisti žemės ūkio žemės paskirtį į kitą nepabloginant gretimybėms būklės, jeigu planuojama teritorija neviršija 4 ha ir nepatenka į gamtinių, kultūros paveldo vertybių teritorijas ir jų apsaugos zonas.

Teritorijų, kuriose yra naudingųjų iškasenų, funkcijos pakeitimas detaliaisiais planais galimas tik esant geologijos ir aplinkosaugos atsakingų institucijų suderinamumui, atlikus poveikio aplinkai vertinimą ir gavus teigiamas išvadas.

Brėžiniuose nurodytos kitos paskirties planuojamų urbanizuoti teritorijų ribos nebūtinai turi sutapti su administracinėmis ribomis. Ribos nurodo urbanistinę struktūrą – gyvenvietę, kurioje turi būti suplanuota infrastruktūra, kompleksškai parenkant centro vietą su viešąja erdve, socialinių ir švietimo objektų sklypais pagal atskirus tų gyvenviečių teritorinio planavimo dokumentus.

Rajono neurbanizuojamame plote nurodytuose plotuose galima keisti žemės paskirtį į kitą pagal detalų planą be centralizuotų tinklų dispersiniam užstatymo tipui – atskirų statinių ir individualių namų, kuriems įrengiamos automatinės vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo sistemos statybai. Šių objektų naudotojai būtų aptarnaujami gyvenviečių centruose; jiems neplanuojama atskira socialinė ir inžinerinė struktūra, savivaldybė negarantuoja jų aptarnavimo planuojamu laikotarpiu.

Kvartalų inžinerines komunikacijas planuoti ir sutartis su savivaldybe sudaryti turi atsakingi už planų sprendinių įgyvendinimą juridiniai ir fiziniai asmenys.

Rajono plėtros koncepcijoje parinktas *darnios maksimalios plėtros variantas, pagrįstas funkcinių prioritetų pagrindu*. Numatyti tokie šios plėtros sprendiniai:

- Formuoti gyvenamosios paskirties kvartalus, detaliaisiais planais numatant atitinkamą planuojamų būstų kiekiui socialinę ir inžinerinę struktūrą. Planų rengėjai turi pateikti atitinkamus skaičiavimus, pagrįsti poreikius. Detaliuosiuose planuose turi būti nurodomi švietimo objektų išdėstymas, jų aptarnavimo ir pasiekiamumo pėsčiomis spinduliai.

- Siekiant subalansuoti rajono plėtrą numatomi *pocentriai*: Rūdaičiai, Salantai, Vydmantai, Darbėnai, Kulūpėnai, Kartena, Jokūbavas. Šių gyvenviečių bendrieji, specialieji ir detalieji planai turi būti parengti taip, kad plėtojami miesteliai užtikrintų rajono decentralizuotą ekonominę ir urbanistinę plėtrą, išsaugant gamtines ir kultūros paveldo vertybes.

- Siekiant išvengti kaimiškų vietovių nykimo, siūloma plėtoti *kaimo plėtros centrus* (ketvirto lygio centrai): Raguviškis, Lazdininkai, Kurmaičiai. Šie centrai parinkti atsižvelgiant į jų vietą rajono teritorijoje, į kaimo gyventojų galimybes pasiekti šiuos centrus, taip pat į institucinius kaimo plėtros centro požymius bei į esamą gyventojų skaičių.

- Suformuojama rajono *urbanistinės plėtros ašis nuo Kretingos link Klaipėdos, Palangos ir link Gargždų*. Joje skatinama gyvenviečių plėtra, gyvenamoji statyba, socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra. Suformuotos ašies ryšiai – keliai, kuriais užtikrinamas geras susisiekimas tarp numatytų plėtros centrų ir pocentrių.

- Siūlomi kaimo plėtros centrai taip pat sudaro *kaimo plėtros ašį*: Salantai-Kartena. Ši ašis turi ryšį su numatyta urbanizuotos plėtros ašimi. Kiekvienas kaimo plėtros centras turi ryšį (kelia) su artimiausiai esančiu aukštesnio lygmens centru arba pocentriu. Taigi abi siūlomos ašys, jų ryšiai bei centrai ir pocentriai, sudaro vientisą regiono gyvenviečių sistemą. Jos gerą funkcionavimą užtikrina susisiekimas, centrų bei pocentrių tolygus pasiskirstymas apskrities teritorijoje.

- Užtikrinant darnią plėtrą, pirmiausia būtina paruošti rajono gyvenviečių detaliuosius planus numatant inžinerinę, socialinę ir susisiekimo infrastruktūrą pagal tos gyvenvietės ir gretimybų vystymosi poreikius. Kad išsaugoti rajono gamtinį karkasą, ruošiant detaliuosius planus pagal ekogeologinių rekomendacijų žemėlapi, parengtą Lietuvos geologijos tarnybos, turi būti nustatyti teritorijų funkcinio prioriteto plotai.

- Vadovaujantis gamtinio karkaso nuostatais gamtinio karkaso teritorijose galimi tik pavieniai žemės ūkio paskirties keitimo atvejai atskiroms sodyboms, o ne kvartalams. Žemės ūkio paskirties teritorijos gamtinio karkaso plotuose ūkininkų sodybos turi būti formuojamos detaliesiais planais atliekant poveikio aplinkai vertinimą.

Pakeisti gyvenviečių administracines ribas galima tik atskiru Kretingos rajono savivaldybės Tarybos sprendimu. Planuojant padidinti gyvenvietės teritorijos plotą turi būti laikomasi tokių nuostatų:

1. prie gyvenvietės prijungiami tie užstatyti plotai, kurie funkcijomis faktiškai jau tiesiogiai susiję su juo;
2. plotų užstatymas, kuris susijęs su gyvenvietės inžinerine ir transporto infrastruktūra, arba kur ją reikia sukurti kompleksškai;
3. ribos nustatomos atsižvelgiant į žemėnaudas ir gamtinius elementus (neskaidant sklypų, ribas nustatant upeliais, kanalais, miško ribomis, kelių apsaugos zonomis ir ribomis).

Socialinės dalies sprendinių konkretizavimas. *Švietimo infrastruktūros objektai.* Atsižvelgiant į naujų gyvenamųjų mikrorajonų gyventojų poreikį rezervuojamos teritorijos esamų ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir jų teritorijų padidinimui. Teritorijos konkretiems objektams turės būti numatytos kitos rūšies teritorijų planavimo dokumentuose – tai yra rengiant specialiuosius ar detaliuosius planus. Numatytas optimalus įstaigai reikalingas sklypo dydis – 40 m² vienam vaikui [25].

Rajono bendrajame plane numatyta įkurti naujus vaikų darželius Jokūbave, Rūdaičiuose, Kūlpėnuose. Taip pat numatyta optimizuoti Kretingos rajono bendrojo lavinimo mokyklų tinklą. Pagal poreikį, projektuojant gyvenamųjų namų kvartalą (ar jų grupę), turi būti numatomos naujos mokyklos ir vaikų darželiai, reikalingi pagal socialinės infrastruktūros teritorinius poreikius.

Kultūros ir sporto infrastruktūra. Rajono teritorijose, skirtose visuomenės poreikiams, kultūrinių paslaugų ir kompleksų teritorijose turi atsirasti nauji kultūros ir sporto kompleksai, veikiantys visus metus ir skirti nuolatinių gyventojų bei svečių skirtingoms amžiaus ir socialinių grupių kategorijoms.

Plėtojant sporto objektų tinklą Kretingos rajone, planuojama įrengti naujus sporto aikštynus Kartenos seniūnijoje (Kalniškiuose ir Kartenoje), Darbėnų seniūnijoje (Grūšlaukėje, Laukžemėje, Šukėje, Įpiltyje), Kretingos seniūnijoje (Rūdaičiuose, Kurmaičiuose, Padvariuose ir

Kretingos rajone), Žalgirio seniūnijoje (Baubliuose, Budriuose, Raguviškiuose, Dupulčiuose), Imbarės seniūnijoje (Laiviuose).

Susisiekimo, pramonės ir logistikos dalies sprendinių konkretizavimas. Susisiekimo sistemos plėtra Kretingos rajone numatoma tokiomis kryptimis:

- Automobilių transporto srutų optimizavimas (paskirstymas) siekiant pagerinti susisiekimą ir užtikrinti eismo saugumą (Darbėnuose, Salantuose, Vydmantuose, Kartenoje, Kūlpėnuose, Jokūbave);
- Esamo automobilių kelių ir gatvių tinklų būklės pagerinimas;
- Rajoninio dviračių, pėsčiųjų takų bei vandens kelių tinklo atnaujinimas ir išplėtojimas (įrengti naujus dviračių takus);
- Susisiekimo geležinkeliu plėtojimas – geležinkelio atšakų modernizavimas;
- Viešojo transporto ir pakelių infrastruktūros atnaujinimas ir plėtojimas.

Pramonės ir logistikos sistemos plėtra Kretingos rajone numatoma tokiomis kryptimis:

1. Koncentruoti pramonės objektus Kretingos rajono pramoninėse zonose:
 - 1) Vydmantų pramonės zonoje į pietus nuo Vydmantų.
 - 2) Darbėnų pramonės zonoje į pietus nuo Darbėnų.
 - 3) Kūlpėnų pramonės zonos vakarinėje pusėje prie geležinkelio.
2. Apželdinti sanitarines zonas tarp pramonės teritorijų ir gyvenamųjų kvartalų;
3. Pramonės objektus išdėstyti decentralizuotai Kretingos rajono miestelių ir gyvenviečių prieigose:
 - 1) Numatyti verslo objektams skirtas teritorijas Kretingos rajono miestelių ir gyvenviečių prieigose.
 - 2) Įrengti žaliasias zonas tarp pramonės teritorijų ir gyvenamųjų kvartalų.
4. Planuoti logistikos centrų formavimą rajono transporto mazguose – Darbėnai, Kūlpėnai:
 - 1) Parengti logistikos centrų sukūrimo rajono teritorijoje galimybių studiją (iki 2010 metų).
 - 2) Vadovaujantis studijos išvadomis, numatyti teritorijas logistikos centrams steigti.

5. Gamtinis karkasas ir biologinė įvairovė

Formuojant stabilesnį GK, kad būtų išlaikytas ir išsaugotas esamas Kretingos rajono natūralaus kraštovaizdžio pobūdis bei pagausinti kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai, rajone yra būtina:

1. suformuoti naujus miško parkus prie Akmenos ir Minijos upių;
2. rengiant atskirų teritorijų detaliuosius planus, nustatyti tikslus kiekvienos rajono gyvenvietės privalomai išsaugomų ar naujai suformuojamų žaliųjų plotų normatyvus;
3. siekiant sudaryti sąlygas geresnei gyvenimo kokybei rajono gyventojams bei stiprinti GK atsparumą antropogeniniam poveikiui, išsaugoti esamą Kretingos rajono gyvenviečių parkų ir skverų tinklą bei suformuoti papildomas teritorijas su aiškiomis ribomis naujiems parkams ir skverams, parengti gyvenviečių želdynų sistemų specialiuosius planus (iki 2012 metų). Į skverų ir parkų teritorijas įtraukti teritorijose esančių senųjų kapinių teritorijas, o rengiant šių teritorijų detaliuosius planus, jei ketinama didinti užstatymo tankumą, plotų nemažinti;
4. suformuoti stabilius vandens telkinių apsaugos juostų želdinius palei mažuosius Akmenos upės intakus ir Tenžės upelį;
5. siekiant mažinti oro taršos ir triukšmo įtaką žmogaus sveikatai gyvenvietėse suformuoti stabilius apsauginius želdynus nuo magistralinių gatvių ir gamybinių zonų ar objektų;
6. parengti Grūšlaukės kraštovaizdžio draustinio tvarkymo planą, kuriuo numatyti jo teritorijos tolimesnio tvarkymo priemones;

7. renovuoti bei rekultivuoti rajono teritorijoje esančius apleistus vandens telkinius ir jų pakrantes, taip pat užterštas šlapžemes, jas pritaikant rekreacijai bei biologinės įvairovės gausinimui;

8. parengti rajono melioracijos sistemų būklės tyrimus ir rekonstrukcijos galimybių studiją;

9. išplėsti rajono saugomų teritorijų sistemą – parengti saugotinių gamtos ir kultūros paveldo vietovių tinklo schemą;

10. atlikti rajono kraštovaizdžio stebėseną (monitoringą) saugomose ir atrinktose jautriausio geopotencialo teritorijose, vykdyti valstybinėje monitoringo programoje numatytas kraštovaizdžio stebėsenos (monitoringo) priemones, padedančias stebėti kraštovaizdžio pokyčius ir numatančias jam išsaugoti būtinus veiksmus.

Miškų teritorijų tvarkymo ir miškų ūkio vystymo sprendiniai. Siekiant, kad Kretingos rajone būtų išlaikyta darni miškų ūkio plėtra, numatomi šie sprendiniai [29]:

1. miškingumo Kretingos rajone didinimas, apželdinant mišku nedideles agrarines teritorijas, skaidančias šiuos miško masyvus, taip pat panaudojant miškų plėtrai kitų naudmenų žemes Kretingos miesto apylinkėse, taip pat šiaurės rytinėje rajono dalyje (Salantų apylinkėse); siūlomas miškingumo didinimas apsodinant mišku nederlingas žemes, kuriose žemės ūkis yra neefektyvus;

2. numatytas ūkinių miškų tinklo optimizavimas bei miško panaudojimo visuomenės reikmėms alternatyvų plėtojimas;

3. parengti Šventosios girininkijos miškų, miškų esančių šalia Minijos, Akmenos-Danės, Salanto bei kitų vandens telkinių teritorijų tvarkymo detaliuosius planus ir juos įgyvendinti;

4. privačių miškų tinklo optimizavimas, skatinant privačių miškų didėjimą kitų privačių žemės naudmenų sąskaita bei privačių miško ūkio vienetų stambinimas, skatinant privačių miškų ūkių kooperaciją ir konsolidaciją;

5. rekreacinių ir apsauginių miškų plėtra, ypač Salanto, Minijos, Tenžės, Atmatos upių baseinuose bei Šventosios, Lenkimų, Darbėnų, Grūšlaukės bei Kartenos girininkijų miškuose;

6. išsaugoti miško nuosavybės struktūrą bei didžiųjų miškų masyvuose (Darbėnų-Laukžemės, Kūlupėnų-Vaineikių, Jokūbavo, Kartenos, Mikoliškių, Grūšlaukės miškuose) skatinti miškų ūkio vienetų kooperaciją ir konsolidaciją;

7. išlaikyti bei plėsti Kretingos miškų urėdijos medelyno Kukoriškių kaime ūkinį potencialą;

8. miškų ūkio vienetų kooperacija ir konsolidacija didžiųjų miškų masyvuose (Darbėnų-Laukžemės, Kūlupėnų – Vaineikių, Jokūbavo, Kartenos, Mikoliškių, Grūšlaukės miškuose);

9. šventosios girininkijos miškų, miškų esančių šalia Minijos, Akmenos-Danės, Salanto bei kitų vandens telkinių pritaikymas rekreacijai; rekreacinių ir apsauginių miškų įveisimas gamtinį karkasą formuojančių Salanto, Minijos, Tenžės, Danės – Akmenos ir kitų upių pakrantėse;

10. miškų plotų didinimas Darbėnų-Laukžemės, Kūlupėnų-Vaineikių, Jokūbavo, Kartenos, Mikoliškių, Grūšlaukės, taip pat gamtinio karkaso migraciniuose koridoriuose (Danės – Akmenos, Salanto, Minijos bei kitose gamtinį karkasą formuojančiose upėse).

ANKETA

Gerbiamas respondente,

Siekiant išanalizuoti Klaipėdos apskrities teritorijos žemės naudojimo reguliavimo galimybes sudarytas klausimynas, padėsiantis įgyvendinti užsibrėžtą darbo tikslą.

Darbo tikslas – išanalizuoti ir įvertinti Klaipėdos apskrities administracinių teritorijų bendruosiuose planuose sprendžiamas žemės naudojimo perspektyvas ir pasiūlyti, ką galima patobulinti žemės naudojimo gerinimo klausimais.

Gerb. respondente, prašau atsakyti į žemiau pateiktus klausimus. Jūsų geranoriškas bendradarbiavimas padės išsamiau išanalizuoti pasirinktą darbo temą. Atsakymų konfidencialumas garantuojamas.

1. Jūsų nuomone, kiek rajono savivaldybėje per metus išduodama leidimų įveisti mišką ne miško žemėje?

- a) Iki 50;
- b) 51-100;
- c) 101-150;
- d) 150 ir daugiau.

2. Kiek procentų nuo bendro žemės ūkio naudmenų ploto apskrityje arba rajone, Jūsų nuomone, iš nedeklaruotų žemių gali būti jau apaugę mišku ir neverta naudoti žemės ūkio veiklai?

- a) Iki 5 proc.;
- b) 6-10 proc.;
- c) Daugiau nei 10 proc.

3. Kaip, Jūsų nuomone, 2008-2018 m. laikotarpiu pasikeis kaimiškųjų teritorijų žemės naudojimas apskrityje arba rajone:

Nr.	Žemės fondo kategorijos	ATSAKYMAI		
		Iki 5 proc.	6-10 proc.	Daugiau 10 proc.
3.1.	Miškų plotai padidės dėl apsodinimo mišku			
3.2.	Miškų plotai padidės dėl apleistų žemės ūkio ir kitų naudmenų savaiminio apaugimo			
3.3.	Sumažės žemės ūkio naudmenų plotas			
3.4.	Padidės saugomų teritorijų plotas			
3.5.	Padidės užstatytų teritorijų plotas			

4. Ar teisingai numatytas žemės ūkio naudmenų mažinimas apskrities arba rajono bendrajame plane?

- a) Taip;
- b) Ne;
- c) Nežinau.

5. Ar teisingai numatytas miškų plotų didinimas apskrities arba rajono bendrajame plane?

- a) Taip;
- b) Ne;
- c) Nežinau.

6. Ar teisingai numatyta urbanizuotų teritorijų plėtra apskrities arba rajono bendrajame plane?

- a) Taip;
- b) Ne;
- c) Nežinau.

7. Kokios Jūsų pastabos dėl apskrities ir rajono bendrųjų planų reikšmės reguliuojant dirbamos žemės panaudojimą statyboms, miško įveisimui ir ūkininkavimui?

.....
.....
.....

8. Jūsų amžius:

- a) iki 25 m.
- b) 26-35 m
- c) 36-45m.
- d) 46-55m.
- e) 56 m. ir daugiau.

9. Jūsų lytis:

- a) Vyras;
- b) Moteris.

10. Jūsų išsilavinimas:

- a) Vidurinis;
- b) Profesinis;
- c) Aukštasis neuniversitetinis/universitetinis (bakalauro);
- d) Aukštasis universitetinis (magistras);
- e) Mokslų daktaras.

11. Kiek laiko dirbate organizacijoje?

- a) Mažiau nei 1 metai;
- b) 1 – 5 metai;
- c) 6 – 15 metų;
- d) 15 ir daugiau.

Dėkoju už bendradarbiavimą ir kvalifikuotos nuomonės išsakymą.

Anketą parengė **Rimantė Urbonaitė**, Mykolo Romerio universiteto aplinkos apsaugos politikos ir administravimo II kurso magistrantūros studentė.

ANKETOS ATSAKYMŲ SUVESTINĖ LENTELĖ

Eil. Nr.	Klausimas	Atsakymai		
1.	Jūsų nuomone, kiek rajono savivaldybėje per metus išduodama leidimų įveisti mišką ne miško žemėje? a) Iki 50; b) 51-100; c) 101-150; d) 150 ir daugiau.	24 2 0 0		
2.	Kiek procentų nuo bendro žemės ūkio naudmenų ploto apskrityje arba rajone, Jūsų nuomone, iš nedeklaruotų žemių gali būti jau apaugę mišku ir neverta naudoti žemės ūkio veiklai? a) Iki 5 proc.; b) 6-10 proc.; c) Daugiau nei 10 proc.	17 9 0		
3.	Kaip, Jūsų nuomone, 2008–2018 m. laikotarpiu pasikeis kaimiškųjų teritorijų žemės naudojimas apskrityje arba rajone:	Iki 5 proc.	6-10 proc.	Daugiau 10 proc.
3.1	Miškų plotai padidės dėl apsodinimo mišku	24	2	0
3.2	Miškų plotai padidės dėl apleistų žemės ūkio ir kitų naudmenų savaiminio apaugimo	21	3	2
3.3	Sumažės žemės ūkio naudmenų plotas	18	5	3
3.4	Padidės saugomų teritorijų plotas	15 (9 – nepakis)	0	2
3.5	Padidės užstatytų teritorijų plotas	21	2	3
		Taip	Ne	Nežinau
4.	Ar teisingai numatytas žemės ūkio naudmenų mažinimas apskrities arba rajono bendrajame plane?	17	2	7
5.	Ar teisingai numatytas miškų plotų didinimas apskrities arba rajono bendrajame plane?	18	3	5
6.	Ar teisingai numatyta urbanizuotų teritorijų plėtra apskrities arba rajono bendrajame plane?	12	9	5
8.	Jūsų amžius: a) iki 25 m. b) 26-35 m c) 36-45m. d) 46-55m. e) 56 m. ir daugiau.	0 5 9 7 5		
9.	Jūsų lytis: a) Vyras; b) Moteris.	14 12		
10.	Jūsų išsilavinimas: a) Vidurinis; b) Profesinis; c) Aukštasis neuniversitetinis/universitetinis (bakalauras); d) Aukštasis universitetinis (magistras); e) Mokslų daktaras.	0 0 5 21 0		
11.	Kiek laiko dirbate organizacijoje? a) Mažiau nei 1 metai; b) 1 – 5 metai; c) 6 – 15 metų; d) 15 ir daugiau.	0 5 14 7		

Rimantė Urbonaitė
(2009-12-15)
+ 370 674 88369
rimante85@gmail.com